

Verzamelde gedichten

Julius Vuylsteke

bron

Julius Vuylsteke, *Verzamelde gedichten*. J. Vuylsteke, Gent / J. Minkman, Arnhem 1887 (tweede druk)

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/vuy1003verz03_01/colofon.php

© 2017 dbnl

Aan den Lezer (bij de eerste uitgave in 1881)

Bij het verzamelen dezer GEDICHTEN, waarvan de groote meerderheid twintig tot acht-en-twintig en het allerjongste over de tien jaren oud is, ging het mij toe als iemand, die de nagelaten werken van eenen overledenen vriend ter uitgave zou verzorgen.

Ik ontmoette stukken, die thans alle actualiteit hebben verloren; ik vond er ook, die ik niet meer, of niet meer zóó, zou schrijven; meermaals stuitte ik bovendien op gebreken in grond en vorm, op taal- en andere fouten, welke ik, geloof ik, later zou vermeden hebben.

Wat moest ik doen? Verbeteringen beproeven? Veranderen? Weglaten? Ik heb het niet gedacht. Mij op het standpunt plaatsende van den uitgever eener nalatenschap, heb ik alles opgenomen, wat de schrijver niet reeds zelf, vóór 13 jaren, toen hij zijn STUDENTENLEVEN in het licht zond, bepaald had veroordeeld, en zonder andere wijzigingen dan die, welke hij ook zelf, blijkens oude aantekeningen, aan eenige stukken wilde toebrengen.

De oude vrienden van JULIUS zullen hem hier dus terugvinden zooals zij hem in zijn kortdurig dichterlijk leven gekend hebben; terwijl de tegenwoordige vrienden van den verzamelaar het dezen niet euvel zullen duiden, dat hij zich niet in de plaats heeft gesteld van wijlen den dichter.

J.V.

GENT, April 1881.

[Deel 1]

Zwijgende liefde

Een liederkrans

1856-1857

(Eerste druk, 1860)

I

Ik neurie en tjiip als een veugelken,
ik die haast donderend sprak;
'k lig neer met een pluimloos vleugelken,
ik die naar de wolken stak.

'k Wil blaten zoo zacht als een lammeken
het op zijn beste wel doet: -
er brandt in mij een vlammeken,
dat smelt mijn harde gemoed.

Die min was te groot om mijn harteken
alléén te zijn bekend:
ik wilde vertellen mijn smarteken,
en 'k zocht naar een' confident.

'k Zocht lange naar een vrindeken,
 en ach! ik vond er geen... -
 Thans klaag ik alles aan 't windeken,
 die 't voortzegt aan elkeen.

II

Menig jaar duurt reeds die liefde,
 die mijn kloppend ingewand
 doorbrandt;
 'k droom er dagen en nachten van,
 vuriger dan ik zeggen kan.

Menigmaal zei 'k tot mij zelven:
 't Moet er toch eens eindlijk uit!
 't Besluit
 om te spreken nam ik ras;
 en 'k nam ook mijn' besten jas.

Maar als 'k weer mij zag vóór de oogen,
 die zoo diep zijn en zoo naar;
 't zwart haar,
 dat zoo gram u tegengrimt;
 't mondje, dat zoo vreeslijk glimt:

dan voelde ik mijn' moed verzwinden,
en ik beefde te elken keer
zoo zeer!...
Woorden bleven me in de keel,
en 'k zei zachtjes: Bonjour, Mad'moisell'.

III

De zonne daalde ter kimme
in milden robijnen gloed,
en gaf beleefd aan de aarde
een' vriendlijken afscheidsgroet.

Haar gloeiende stralen dreven,
waar zij den stroom bescheen,
als een vlot van roode robijnen
op 't lisplende water heen.

Op 't water gleed er een bootje
in statig-stillen gang;
dat was daar een zingen en lachen,
een kelen- en glazengeklank!

In 't bootje zaten de makkers
en vulden het glas tot den boord,
en zongen in koor van liefde:
de stroom droeg de zangen voort.

Daar was er een enkle die, droevig,
 niet mee van de liefde zong:
 't was de eenige die beminde; -
 hij dacht, en hij keek, - en hij dronk.

IV

O, 'k heb de lachende lente lief
 met haren bleekgroenen dos;
 de langgehaarde dichters gaan
 dan mijmeren in het bosch.

De nachtegaal zucht dan zijne klacht
 in wonderbaar geluid;
 de rozen ademen hare ziel
 in smachtende geuren uit.

't Is weder lente! Ik ook herleef,
 ik ook voel nieuwen gloed,
 k ook voel nieuwe liefde in het hart,
 in 't willen nieuwen moed.

'k Wil openhartig wezen als gij,
 o roos, o nachtegaal;
 'k wil haar verklaren geheel mijn ziel
 in vrije en vurige taal.

V

Wij waren getwee te zamen,
en waren getwee alleen,
bewonderend hoe op de bloemen
de zonne zoo lieflijk scheen.

Wij wandelden door de lanen,
en zagen bewonderend op
naar die boomen met bloesems beladen
van den voet tot aan den top.

Wij gingen bewonderend verder,
en hoorden en roken rond
hoe ieder vogelken zingend,
elk bloemeken geurend stond.

En *zij* was in verbazing,
- en 't is 't verbazen ook waard -
hoe de Schepping door duizend monden
duizend geheimen verklaart.

En *ik* was nog meer in verbazing,
hoe mijn hart van 't kloppen niet brak,
en hoe mijn mond, als genageld,
geen enkel wordeken sprak.

VI

Toch sprak ik: ‘Ja, de schepsels spreken;
ja, geur, en kleur, en klank zijn stemmen:
doch wát is 't, dat ze ons allen preêken,
die vliegen of kruipen of zwemmen?’

‘Die vrage laat zich licht beseffen:
zoo duister immers zijn hun talen!
Hij moet, wie goed den zin wil treffen,
de hulpe van taalmannen halen.

‘Nu, zulk een taalman is de Dichter;
die zegt te recht en met veel waarheid:
“De Schepping roemt den Wereld-stichter!”
Dat zal hij u toonen met klaarheid.

VII

‘Zie en hoor, de planten allen
danken vroolijk 't Oppergoed,
dat den nachtdauw nedervallen
en de zonne schijnen doet.

‘Rups en worm zijn ook niet stom!
hoor! een lied komt u verrassen,
Hem ter eer, die blad en blom
voor hun lieve maag liet wassen.

‘En dor voogden blijde koren
doen een luid gejubel hooren
Hem, die zulke lekkere wormen
en insekten wilde vormen.

‘Ook de menschenstemmen klinken:
“Hallelujah!” hoort ge zingen,
“Schepper van zoo vele dingen,
“goed om te eten en te drinken!”

‘Doch de vlooiën en de papen
zingen nog het meest van allen,
daar Hij menschen heeft geschapen,
die *hun* zijn ten deel gevallen.

‘Zoo vindt ieder schepsel stof
om des Scheppers werk te loven;
en die warme, éénstemm'ge lof
stijgt als wierookwalm naar boven!

VIII

‘Gansch de Schepping lacht,
als zij welgezind is:
als het niet te droog, te nat,
niet te koud, te warm, te - wat?
en er niet veel wind is.

‘Gansch de Schepping mint
onbezorgd en blijde:
als haar 't liefdevuur vervult,
dat geen wederstreven duldt,
juist in *dit* getijde.

‘Doch de Schepping treurt,
lach en liefde is henen,
als de strenge wintervorst
“met van ijs omkorste borst”
weder is verschenen.

‘Daaruit schijnt een les
voor den mensch te spreken:
lachen, minnen heeft zijn' tijd;
vreugd en liefde raakt men kwijt,
is die tijd geweken.

IX

‘Hoor nu dees gemeone stemme
aller schepselen te gader:
“Wij doen niets vrijwillig, alles
“op 't bevel van d'Oppervader.

“Ook, wij geuren, glansen, zingen,
“lachen, minnen als het tijd is.”
En het dunkt mij dat die stemme
voor de menschen een verwijt is.

‘Wij toch hebben Wil en Rede,
die we roemen - en gebruiken
om gedachten te verhuichlen,
om gevoelens te verduiken.

‘Rede en Wil! die schoone gaven
zijn waarachtig maar gebreken:
doen ons lachen - als 't te laat is,
zwijgen - waar het geldt te spreken.’

X

Ik zweeg - en dacht hoe 'k toch gemaklijk woorden
van liefde en lof bij iedere andre vind,
en niets bij haar, die al mijns harten koorden
doet trillen, die mijn hart alleen bemint;

en dat ik niets bij andre pleeg te schroomen,
en dáár onhandig ben gelijk een kind;
en dat ik toch zoo lomp, zoo dom kan droomen
bij 't eenig meisje die mijn hart bemint.

XI

'O gij die 't zwarte min-verdriet
'in verzen steekt,
'ik ken de wonderschoone niet,
'van wie gij spreekt.

'Maar dat gij haar alleen bemint,
'dat is niet waar;
'gij mint het schoone waar gij 't vindt,
'o rijmelaar!

‘Gij mint de Schoonheid, waar zij prijkt,
 ‘en overal:
 ‘het menschlijk hart is groot, en kijkt
 ‘niet naar 't getal.

‘De *Schoonheid*, wáár ook, o poëet,
 ‘is uw idool:
 ‘van Schoonheid is er, zoo gij weet,
 ‘geen monopool!’

XII

Salomo, de dichter-koning,
 onderhield in zijne woning
 duizend vrouwen - hij was rijk!

Duizend vrouwen, 't staat geschreven,
 en toch was hij *wijs* gebleven,
 want hij minde uitzonderlijk

ééne alleen, de wonderbare,
 schriklijke als een legerschare^(*),
 ééne alleen - de SULAMIET.

(*) Terribilis ut castrorum acies ordinata (Cant. cant.).

Voor al de andre had hij zuchten,
kussen, goud, bij volle vluchten, -
maar voor haar alleen zijn lied.

XIII

Gave God mij de macht in mijn needrige zangen
den glans en den streeleenden geur
van de lieflijkste bloemekens samen te vangen
bij 't murmelend bekengeneur;

en der lustige vogelen orglende stemmen,
den luister der sterrekens meê,
die men boven als goudene vischjes ziet zwemmen
in 's aethers azurene zee!

O victorie! in 't midden daarvan zou ik stellen,
gelijk in een heilig altaar,
eenen naam, die mijn harte doet hupplen en zwellen,
den heiligen name van haar!

En sterren en vogelen, beken en bloemen,
en alles wat stralen schiet,
of klanken of geuren giet, zou haar roemen,
haar roemen in mijn lied.

XIV

Gelijk een vuur, dat flonkert
door dunne nevelen heen,
zoo schittert, half verdonkerd,
haar oog onder de oogeleên.

Wilde, brandende oogen,
drijvend in eenen vloed
van zachtheid en mededoogen:
half water en half gloed.

O tooverachtig gemengel
van week gevoel en van drift!
O tolken van 't hart van dien engel,
brengt gij mij laving of gift?

XV

Haar mond, die spreekt, is als een zang
die hoofd en harte kan bekoren;
de zang, die vloeit van haren mond,
komt in haar vonklende oogen gloren.

Haar mond, die spreekt, is als een zang,
 waar ik mijn' geest op wiegen late:
 haar borst, die op en neder gaat,
 slaat, als een directeur, de mate.

XVI

Statig heft zich de roze
 boven de bloemen-parken:
 statiger praat mijne schoone
 tusschen de meisjes-reien.

't Is geene blanke lelie
 die aan het klagende water,
 eenzaam, droef en verholen,
 droomerig klaagt in de stilte.

Fierheid blinkt op het voorhoofd,
 stoutheid vonkelt in de oogen,
 vreugde geuren de woorden,
 leven bonst in het hartje.

Frischheid bloeit op de wangen,
 wellust vloeit van de lippen,
 vrijheid gloeit in de blikken,
 leven stoeit in het hoofdje.

XVII

In 't hoofd ontluiken gedachtekens
zoo lachend, zoo lief en zoo puur,
gelijk de kleine sterren
ontluiken in het azuur.

Zij komen vóór de oogen glinsteren
met zulk een' zoeten schijn;
't is of die oogen wel willen
zich spiegelen in de mijn'.

In 't hart ontspringen gevoelekens
zoo geurend, zoo blijde en zoo los,
gelijk de kleine bloemen
in 't groene lentemos.

Zij komen vóór de oogen nieuwsgierigjes
als vóór een venster staan;
en 't dunkt mij, zij knikken mij tegen,
en lachen mij liefelijk aan.

'k Vergaâr die bloemen en sterrekens
en schik ze dooreen heel net:
de bloemen zijn mijn bedde,
de sterren, de hemel van 't bed;

dan leg ik mij neer te sluimeren,
 en droom van de zalige min.
 Dat andren intusschen vrijen! -
ik slaap, al droomend, in.

XVIII

't Deurtje, dat half open staat
 's avonds laat,
 spreekt zoo klaar,
 in zijn stomme taal, van minnen;
 't zegt: 'De schat, dien ik bewaar,
 'roept u naar;
 'welbeminde, kom, kom binnen!'

't Half geopend mondjen is
 ook gewis
 en niet min
 naar een lieven gastheer wachtend;
 't wenkt den zoeten kus der min:
 'Kom, kom in,'
 roept van binnen 't hartje smachtend.

XIX

Doch wáár is de mond,
 dien 't - plechtige stond!-
 zal lukken
 op 't mondeken zoet
 dien kus vol van gloed
 te drukken?

Ik hoor eene stem,
 die zegt mij met klem:
 ‘Bemin haar!
 ‘Bemin haar, wie weet
 ‘of gij niet eens heet
 ‘verwinnaar?’

XX

Beminnen is gemaklijk: ik doe 't
 alreede vele jaren. -
 ‘Ja maar,’ herneemt de stemme, ‘gij moet
 ‘haar uwe liefde verklaren.’

Dat zou ik ook doen: doch dat ook is
 niet genoeg. Men moet daarenboven
 aan de onbevleete ontvangenis
 en aan de biecht gelooven...

De stemme geeft als antwoord dan:
 'Waar zijn uw droeve gepeinzen?
 'weet gij dan niet, zooals ieder man,
 'een beetje geloof te veinzen?'

De kunst van veinzen, helaas! die vind
 ik wel de zwaarste van allen...
 Zooals ik hen, wil ik worden bemind!
 of 'k wil maar niet bevallen!

XXI

Ik heb haar een' diepen groet gegeven,
 van aan mijn hoofd tot aan mijn' voet,
 en 'k heb een mooi halfrond beschreven
 met mijnen besten hoed.

Zij heeft mij een zeer stijf groetje geschonken,
 terwijl ze ter nauwernood zich boog,
 en zond naar een' anderen kant de lonken
 van 't helderstralend oog.

Ik was zoo hoofsch en verliefd in mijn groeten;
 zij zag zoo koud en kwalijk gezind: -
 ik wou ze zoo iederen dag ontmoeten;
 'k geloof dat zij mij bemint.

XXII

Ik heb haar van 't eene en 't andre gesproken,
 ontroerd, en vervoerd, en verward, en vervaard:
 zij heeft geluisterd en niet onderbroken,
 liefvallig en lachend en zoet van aard.

Ik bracht het op een koud redeneeren,
 ik discuteerde barsch en droog:
 zij volgde gewillig, en menige keeren
 bekeek mij 't glorende wildgroot oog.

Ik was daar suffend en dom van vervoering;
 zij was te beleefd en te wèl gezind,
 zij was te vriendlijk en zonder ontroering:
 'k ben zeker dat zij mij niet bemint.

XXIII

‘Dat kan toch zoo alleen niet gaan;
‘ge moet aan den wagen wat steken;
‘met kijken komt ge geen' voet vooruit,
‘al hadt ge uwe oogen verkeken.

‘Gij moet tot haar gaan, en galant
‘met haar beginnen te praten,
‘goed vinden al wat zij bemint,
‘en wat zij afkeurt, haten.

‘Gij moet veel meer u aan haar oog
‘op hare wandlingen biêên,
‘en geven haar steeds den needrigsten groet,
‘als wildet gij vóór haar knieën.

‘Gij moet op alle feestjes zijn,
‘en daar hare aandacht wekken
‘door 't witste handschoenpaar aan de hand
‘en 't lachendst gezicht te trekken.

‘En als ge die aandacht hebt verwekt,
‘dan kunt ge u bij haar wat zetten,
‘en een bemerking doen - op 't weér,
‘of op hare en andrer toiletten.

‘Zoo zult ge allengskens haar doen zien
 ‘dat zij uw ziel en zinnen
 ‘gekluiserd heeft, en zoo zult ge ook
 ‘allengskens u doen beminnen!’

XXIV

Wie kent er de oude liefde niet
 van HERO en LEANDER?
 Wat zijn de vrijers van onzen tijd?
 LEANDER, dat was er een ander!

Hem scheidde een breede en diepe zee
 van de allerliefste vriendinne:
 hij sprong er welberaden in... -
 O godlijke kracht der minne!

Hij zwom, en zwom, en langzamerhand
 begon hem de macht te ontzinken...
 't Was nacht... helaas! de bleeke Maan
 zag hem halfweg verdrinken. -

Ook haar en mij scheidt een breede zee
 vooroordeelen en gebruiken:
 't gebruik zijn de stroomende golven daar;
 't vooroordeel, de klip die zij duiken.

Naar al die golven en klippen zou
 ik mij met zorg moeten schikken...
 'k Studeer daarop al lang, en nog steeds
 blijf ik er versuft op blikken.

'k Geloof dat ik zoo studeeren zal
 tot alles zal zijn verloren. -
 Intusschen heb ik toch den troost
 dat ik niet zal versmooren.

XXV

Bedenk eens! zoo ik mij ging verbinden,
 wie weet of ik nog eene uitvlucht zou vinden,
 wanneer uit Gewoonte Verveling kwam?
 Of neem dat *ik* blijf branden en blaken,
 wat dwaas figuur zou ik niet staan maken,
 zoo *haar* eens een ander grilletje nam?

Ten tweede, wie weet hoe 't met mij zou keeren,
 indien 'k mij door haar eens geheel liet beheeren?
 De vrouwen houden van kerk en geloof.
 Licht wierde ik een zwakke, een zwijger, een lauwe,
 een huichlaar, wat weet ik? - uit liefde der vrouwe! -
 Thans ben ik voor al die dwaasheên doof.

Ten derde, vrijen komt uit op trouwen,
 en de echtvrouw, ook de beste der vrouwen,
     slaat zorglijk uw' handel en wandel gâ.
 Gelukkig zoo gij met evenveel zorge
 den haren betrachten kunt, en borge
     ervoor moogt wezen... - etcetera.

XXVI

De dichterlijkste vrijage
 komt uit op eene eeuw'ge gevangenis
 en 't eeuwig knellende huwlijk is
     eene eeuwige spioenage.

Bewondering en aanbidding,
 en brandende zuchten, en dichterwaan, -
 't trekt alles ook al daadlijk aan
     de slaapmuts der bezitting.

't Was gisteren nog: 'In trouwe,
 'waar gij niet zijt, is 't m' een woestijn,
 'mijn engel, mijn al!' en morgen zal 't zijn:
     'Maak koffie, goede vrouwe.'

't Was gisteren: 'Gij moogt zetten
 'uw voeten op uwen slaaf!' en vandaag:
 'Ik ben uw wetlijke man, en ik vraag
     'gehoorzaamheid krachtens de wetten.'

En gisteren nog, daar sprak ze:
'Één wil, één wensch bezielt ons steeds!' -
en morgen krijgt mevrouw alreeds
haar eerste zenuw-attakje...

Die treurige redeneering
heb ik mij wel duizendmaal herhaald,
en mij zoo 't huwelijk afgemaald
in aaklige kleurschakeering.

XXVII

En toch, haar lippen zijn zoo teeder
alsof het englenlippen waren!
En toch, haar brandende oogen staren,
als zonnen, zoo vol leven, neder!

En toch, haar zwarte lokken hangen
op 't hooge voorhoofd zoo wellustig!
En toch, haar borst, zoo zacht en rustig,
hijgt op en neder met verlangen!

XXVIII

Een' kus dier lippen te veroveren,
al lage erop 't venijn der slangen;
een' liefdeblik van 't oog te vangen,
al moest die blik de ziel betooveren;

die lokken kammen met mijn handen,
al moesten zij als geesels knellen;
die borst een stond te voelen zwellen,
al moest er 't rustend hoofd bij branden;

al dreigden al de helsche plagen,
al hoorde ik mij ter helle doemen,
nog zoude ik dát een' hemel noemen,
en 'k zoude naar geen' hemel vragen!

XXIX

God heeft voor eene enkle beet
in een'appel (!)
EVE en ADAM zóó doen boeten,
dat wij 't nog bekoopen moeten.

Duizend, duizend, duizend jaar
 zijn verlopen,
 en de straffe drukt ons immer:
 't wordt er zelfs nog daaglijks slimmer!

Ja, zoo is 't: de goede God
 houdt een' winkel.
 Vreugden kan de mensch er halen,
 maar hij moet ze duur betalen.

Dure prijs voor goede waar,
 dat is eerlijk.
 Voor één' appel eeuw'ge smarte:
 wat dan voor mijn meisjes harte?

Ha, wie eens de min geniet
 van dien engel,
 gansch *dien* hemel *zijn* mag noemen, -
 hoort voor 't minst ter hel zich doemen!

XXX

'k Bemin ze meer dan ooit. 'k Voel uwen druk,
 o droom van wellust, droom van wild geluk! -
 Begoocheling! vertrouwen! hartstocht! leven!

wind van een wereld boven de aard' verheven,
 doorweekt van balsemgeuren! - hoe vermant,
 verrukt, bedwelmt gij 't menschelijk verstand!
 Brok uit de zon gekapt, in hersens glorend,
 droom! geestdrift! hoe betoovrend, hoe bekorend,
 hoe grootsch een' daagraad spookt uw glansend licht
 vóór 't blindgestraalde menschelijk gezicht!
 Droom! geestdrift! hemelsch zijt ge, ofschoon een logen!
 houd me in uw pracht verloren, opgetogen;
 verdoof mij voor alle aardisch gerucht; en bied
 den kelk, waarin gij 't zoet Vergeten giet,
 aan mij! - en laat hem aan mijn droge lippen
 tot mij de lastige adem zal ontglippen,
 opdat ik, nog in dien bedwelmingswaan,
 daar, waar hierna der stervelingen woon is,
 met effen voorhoofd, lachend, trotsch zou gaan!... -

Ge moet met mij bekennen dat het schoon is...

XXXI

'k Benijd het windeken, dat u kust,
 o Bloem van Liefde, op uwe wangen;
 'k benijd den zetel, waarin gij rust,
 wiens armen uw zachte leest omvangen;

'k benijd het rozeken, dat gij plukt,
 en dat, al stervend, u 'zuster' mag noemen;
 'k benijd het gras, dat gij nederdrukt,
 dat zich door U vertreden mag roemen;

'k benijd het borduursel, dat vóór u staat,
 waarin uwe handjes wel willen steken; -
 ja, zalig schijnt mij wat gij slaat,
 en zalig wat gij wel wilt breken.

XXXII

Doch, 'k benijd het meest
 't boekje dat gij leest,
 en dat nimmer vreest
 u zijn diepst gevoel te zeggen...
 Ach, wie weet of 't lied,
 waar 'k mijn hart in giet,
 u zijn wenschen niet
 even vrij zou openleggen?

'Zie, dat is alweer
 'zelfbedrog, niets meer:
 'juffer heeft, mijnheer!
 'betere opvoeding ontvangen.

‘Juffer leest geen Vlaamsch,
 ‘juffer kan geen Vlaamsch,
 ‘juffer haat uw Vlaamsch.’ -
 Arme, nuttelooze zangen!

XXXIII

Als slechts uw kleet in 't voorbijgaan mij raakt,
 dan voel ik mijn lichaam trillen en beven,
 gelijk de blaadren eens populiers.
 waar lichte windjes op dansen en zweven;

en mijne ziel? o, die heb ik niet meer,
 die is u dan haastig nagevlogen:
 doch *ik* blijf zitten waar ik zit,
 zeer diep geroerd, - maar onbewogen.

XXXIV

Waraan denkt gij, wen uw handen
 't halfgesloten boekje houën,
 en uw halfgeslotene oogen
 starlings vóór zich henen schouwen? -

Aan de wondere avonturen
des romantischen ADONIS?
aan zijn lijden, dat zoo bitter,
aan zijn liefde, die zoo schoon is? -

Aan een lintje, dat er miste
aan uw huidige toilette,
waarop menige vriendinne
u een schimpend mondje zett'e?

Aan het kleed, waarin gij morgen
naar de wandeling zult komen,
waarvan menige vriendinne
vast in de eenzaamheid zal droomen? -

Aan den jongen heer, dien 'k gistren
lachend, los met u zag praten,
die u scheen wel diep te minnen,
en dien gij niet scheent te haten? -

Ik denk aan dien heer, en 'k wenschte
dat ik blind en doof wierde, even
als ik stom ben, om geen smarten,
nieuwe smarten te beleven...

XXXV

Eens was ik welgezind; ik had gedronken,
 en veel gedronken, en nog nimmer had
 een balzaal in mijn oog zoo schoon geblonken,
 nog nimmer voelde ik mij zoo zalig-zat.

Het docht mij dat de dames lichter dansten
 en beter klaptten dan op andre bals,
 en dat de gazelichten heller glansten,
 en dat 't orkest op maat speelde en niet valsch.

'k Dacht dat ik vrienden had en ook vriendinnen,
 dat ieder meisje op mij te kijken zat,
 dat ik gelukte als een Don JUAN in 't minnen,
 en dat ik FORTUNATUS' beurze had.

'k Was bezig al mijn schulden te betalen,
 en 'k dacht dat mijn exaam geëindigd was,
 en 'k dacht dat *zij* mijn liedekens liet halen
 en mijne verzen als met liefde las.

Op eens - daar treedt zij majestatisch binnen... -
 Ik vraag of Schoonheid dan iets schriklijks heeft,
 of is het maar een breekspel, dat Beminnen, -
 dat daar in eens geheel mijn lichaam beeft?

Vaartwel, vizioenen, vreugden en gelukken,
 Don JUAN en FORTUNATUS, gunst en geld:
 ik voel als iemand die mijn hart komt drukken,
 en die een' domper op mijn hersens stelt.

Vaartwel, gij windekens zoo zacht in 't wuiven,
 die mij met u naamt in uw blijde vlucht:
 een stormwind doet in duizend stukken stuiven
 't kasteel, waar gij mij lieendroegt in de lucht.

Zij lacht zoo blij met zulke witte tanden,
 zij lacht zoo los met zulk een' rooden mond...
 Ik werd zoo stil en ernstig als de wanden,
 zoo somber! ach, 'k weet niet hoe 'k mij bevond...

XXXVI

Als IKARUS, van jonge geestdrift dronken,
 op wassen vleuglen door de heemlen vloog,
 en de aarde reeds in nevelen verzonken
 diep onder hem onzichtbaar lag voor 't oog;

naar hooger was alsdan zijn moedig streven,
 steeds hooger naar zijn doel, naar de eeuw'ge bron
 van licht en vuur, naar d'eeuw'gen haard van leven,
 naar d'eeuw'gen glans en d'eeuw'gen gloed, de Zon!

En onvermoeid omhoog geroeid: de kussen
 der warme Zon verhitten nog zijn bloed;
 en weinig voelt hij, half bedwelmd, intusschen
 hoe zijne vleuglen smelten van den gloed;

totdat in eens een gil de onmeetlijkheden
 doorsnijdt, ontzettend, aaklig, ijselijk;
 en door de lucht een lichaam naar beneden
 stort, reeds vóórdát het de aarde raakt, een lijk!

Zoo neem ik ook een stoute vlucht, in droomen,
 tot haar, die zonne die mijn ziele kwelt... - en
 zoo voel ik ook mijn' moed, mijn krachten smelten
 als ik haar nader ben gekomen.

XXXVII

Na het bal gaan de jonge heeren
 nog een weinig op '*staminee*,
 en daar deelen zij onder 't drinken
 zich elkanders gedachten meê.

Juffer A heeft de rondste schouders,
juffer B de rondste wang,
juffer C het liefste mondje,
juffer D den liefsten gang.

Juffer E trok het lachendst gezichtje,
zij heeft ook de schoonste denture;
juffer F had de rijkste kanten,
juffer G de mooiste coiffure.

En zoo kwam het van juffer op juffer
tot op haar! Dan was er maar lof,
lof voor schouders en wangen en mondje,
en voor kleed en coiffure nog lof!

'k Voelde lust om ruzie te zoeken
met die lovers, maar mij dacht
dat ze wel getwaalven waren, -
en 'k hield mij verstandig zacht.

XXXVIII

Hoe langer, ach! hoe dommer!
In 't droevig naar huis toe gaan
bekijk ik den hemel, en 'k voel ja
onder mijn wimpers een' traan.

O sterren, ontelbare sterren,
waart ge allen tranen van smart,
nog veel, nog veel meer tranen
zou moeten weenen mijn hart.

XXXIX

Des hemels sterren zijn zoo hoog,
het opwaart-zien vermoeit het oog;
veel lager blinkt een ster, waar ik
met meer gemak naar blik.

't Is ook mijn schoonste, liefste ster,
al is zij niet zoo hoog, zoo ver;
zij werpt haar' bleeken zilvren schijn
door gindsche raamgordijn.

't Is 't lampje waar zij nevens zit,
waarbij wellicht haar mondje bidt,
terwijl het hoofd een liedje zingt,
en 't hart nog danst en springt.

O, mocht zij mijn geluk-ster zijn,
die sterre, die haar' zilvren schijn
giet op de zoete beeltenis
van die mij alles is!

XL

Ze is mij alles, maar helaas!
niet alleen voor mij is ze alles.
Hoeveel wesen 't roosje wenschen,
ziet men best als ze op een bal is.

Drie vooral vertoonen zich
duchtig toegerust ten strijde:
als er zulke kampers komen,
schuif ik stillekens op zijde.

XLI

Eenen vrees ik wel te recht:
rijk - en goed en wijs daarbij.
Vader keurt al de andren slecht:
't waar' de uitmuntendste partij.

Nummer twee - van mindere ouders -
heeft geen goud in zijne zakken,
maar hij draagt er op zijn schouders
golvend-schitterende pakken.

't Is een onderluitenantje,
 't manneken is vol ambitie:
 en *mama* leent hem een handje
 bij 't bestormen der positie.

Nummer drie, een groot flaneur,
 elegant, aristokratisch,
 die van 's morgens wit-gehandschoend
 en den heelen dag op straat is;

verder met verstand en geest
 als een steen zoo mild beschonken:
 soort van wandlende kassei
 waar ons straten mede pronken.

O, die derde medekamper
 heeft het reeds zeer ver gedreven,
Juffer vindt hem zóó charmant:
 zij zal hem de voorkeur geven.

XLII

De nieuwjaardag is een schoone dag
 om alles zonder vrees te zeggen;
 wat men gevoelt, dat kan en mag
 m' in 't nieuwjaar-complimentje leggen.

Ik trek dan op, en onderweg
 wil ik twee nieuwjaarswensen bereiden,
 d' een' dien ik luid der familie zeg,
 en d' andren voor juffrouw tusschen ons beiden.

Dat plan is schoon. - 'k Kom in den salon, -
 ik zwom in 't zaligste hopen en wanen; -
 de liefste glinsterde daar als een Zon,
 maar ach! de Zon was niet zonder Manen.

Twee onzer heeren toonden haar druk
 hun diepe complimenteeringskunde;
 ik wenschte hun met den mond veel geluk,
 'k weet niet wat hun mijn harte wel gunde.

XLIII

Daar was een vogel, FENIX,
 die stierf en stierf en stierf,
 en telkens uit zijne assche
 opnieuw het leven verwierf.

O dwaze vogel FENIX,
 de dooden rusten zoo zoet:
 waarom herleeft gij zoo telkens?
 wat vindt gij in 't leven zoo goed?

Wee, de arme vogel FENIX,
 hij kan het niet helpen, ach!
 Dat is hier nu zijn noodlot
 dat hij niet sterven mag.

Och arme vogel FENIX,
 die nimmer sterven moogt,
 en och mijne arme liefde,
 die vruchtloos te sterven poogt.

XLIV

'O Liefde, die niet sterven kan!
 wel, dat is goed!
 gij moet ze *meer* doen leven, man;
 hoor wat ge doet.

Nog nooit stond uwe zaak zoo schoon;
 zie toch eens nu:
 twee minnaars steken naar de kroon, -
 zij is aan u!

Nog nimmer stond uw zaak zoo mooi,
 twee minnaars, twee...
 Twee dieven twisten om de prooi, -
gij draagt ze meê.

Maar nu moet ge ook wat stouter zijn;
 maak dat ge lacht,
 en drink een glasje kloeken wijn,
 dat geeft u kracht.

Durf! breng het uit, zooals het ziet
 in uwe borst: -
 den naam van man verdient hij niet,
 die nimmer dorst.'

XLV

De wijn is een godlijke gave,
 hij warmt en prikkelt het bloed;
 hij staaft den moed van den brave,
 en geeft den lafaard moed.

Handschoenen wil ik gaan koopen,
 en 'k wil bij haar daarmee
 in ééne adem gaan loopen... -
 Doch eerst nog een glas of twee.

Ik zal haar mijn liefde openleggen
 dáár in hare eigene woon!
 'Bemin mij,' zal ik haar zeggen,
 'al zijt gij ook zoo schoon!'

De wijn is een godlijke weldaad,
 dus nog eens gezien in de kan... -
 'k Zal smeeken zooals het wêlstaat, -
 'k zal zweren als in een' roman.

'Gelijk een vulkaan, na lang ronken,
 'op 't einde als een' vlammenvloed
 'de lava doet overkoken....' -
 De wijn is een goddelijk goed.

'Zoo voel ik vlammende stroomen
 'in mij sinds menig jaar:
 'vandaag is de dag gekomen,
 'dat ik u alles verklaar.

'Mejuffer, ik ben geen suffer;
 'zooals ik het zeg, zoo is 't!
 'O, geef mij uw liefde, Mejuffer,
 'al ben ik een rationalist!' -

De wijn is een gunst van hierboven,
 dus eerst nog eens 't glas in de hand... -
 'O, wil mij uw min toch beloven,
 'al ben ik een flamingant!' - -

Wie staat daar met mij te spotten?
 'k Geloof, 't is de Geest van den wijn!
 He, kerel, ik houd van geen zotten,
 en 'k raad u wat stiller te zijn...

- 'Gij doet mij lachen, o droomer,'
spreekt hij met vroolijk geluid.
- Ik wil... - 'Wilt gij nog een' roomer?'
- Ik zeg... - 'Vertel het maar uit.'
- Ik zeg dat mijn oor zal drinken
den hemelschen jawoord-klank...
- 'Kom, 'k zal voor uw keel nog eens schinken,
'uwe ooren behoeven geen' drank!'

XLVI

Wij waren weer getwee te zamen,
getwee alleen,
'k Dorst van mijn liefde weer niet aâmen:
dit raadt elkeen.

Ik sprak van 't vrije jonglings-streven,
van blijde jeugd,
studenten-geest, studenten-leven,
studenten-vreugd.

Ik sprak van zorgeloos te zwieren,
van lied en glas,
en van luidruchtig feesten-vieren,
waar 'k zóó voor was.

Daar heeft ze mij den raad gegeven
(de goede vrouw!)
dat ik mijn ongebonden leven
wat beetren zou.

XLVII

Van een lieflijk meisje goeden raad te ontvangen
heeft iets tooverachtig zoet;
en al treft hij scherper dan gij zoudt verlangen,
toch verlicht hij 't zwaar gemoed.

Want er is een balsem aan dien doorn verbonden:
zijn de woorden wel wat hard,
onder de berisping, door den mond gezonden,
toont zich 't liefderijke hart.

Zoo ook worden winden, die uit wereldhoeken
waar eene eeuw'ge lente praat,
onze koude landen vliegend soms bezoeken,
met geluk en dank onthaald.

Brengen zij ook meermaals wolken op hun wicken,
toch hun adem laat ons teêr
lauwe tochten voelen, zachte geuren rieken
van een mildere atmosfeer.

XLVIII

Maar wat een verandering
in mijn doen en wezen!
Heeft mij dan haar raadgeving
inderdaad genezen?

Ja, 'k geloof het: ik genas -
niet van wat haar griede,
van dien lust naar lied en glas -
maar van mijne liefde!

In dien goeden raad zat meer
dan ik eerst vermoedde:
de oude wonde, stopt hij weer,
die zoo lange bloedde!

Niet de *Liefde* spreekt zoo wijs,
dat is *Vriendschaps* tale!
O, die vriendschap werkte als ijs: -
't was mijn laatste kwale!

XLIX

Vlindertjes aan 't vliegen,
'k groet uw bonte rijen,
'k groet met u de zonne
en de nieuwe lente.

Maar wie is die vlinder dáár,
met zijn gouden vlerken?
'k Heb dien vlinder meer gezien,
't is me eene oude kennis.

Ja, hij is mij wel bekend!
't Is mijne oude liefde!
Thans blijft niets meer dan wat stof
en de erinneringe.

O gij vlinder van mijn hart,
vlieg steeds vóór mijne oogen
'k breng u bloementuilen hier,
waar gij kunt op azen.

'k Min te zeer uw goud en blauw,
'k zal u nooit verjagen;
'k min uw blijde vlucht te zeer,
'k zal naar u nooit grijpen.

Vlindertjes aan 't vliegen,
'k groet uw bonte rijen,
'k groet met u de zonne
en de nieuwe lente.

L

Als 'k haar zal zien tot het huwlijk gaan
met mijnheer X of N,
zal ik daar kalm en rustig staan,
zoo waarlijk als ik hier ben.

De droefheid eerst, daar wil ik niet van;
die is een slecht gevoel;
die maakt belachlijk den besten man,
en maakt den brandendsten koel.

De gramschap dan, - maar op wie dan gram?
op hem, den goeden bloed,
die zich het lieve lieveken nam? -
Hij deed, zooals ieder doet.

Op haar misschien, de heerlijke vrouw,
die aan eenen anderen gaf
wat ik zoo graag zelf hebben wou? -
Waarom dan gezwegen als 't graf?

Ofwel nog op mij, die als een kind,
als een kind zoo dom en zoo mal,
in dwaze stilte heb bemind? -
Dit waar' nog 't gekste van al.

LI

Zoo zal 't eind'gen; en ik zie
reeds van ver een' vriend opdagen,
die tot mij komt met een aanzicht,
als had hij een' slag gewonnen.

Een dier *troosters*, zooals elk
op zijn baan er kan ontmoeten,
die den droeve droever maken
en den onverschill'ge kwaad.

Triomfeerend roept hij uit:
'Hé, wat zegt ge nu? - zie, waarlijk,
'arme jongen, ik beklaag u,
'maar ik had het wel voorzeid!'

LII

Nu dat hij 't al heeft uitverteld,
zoo wenscht de schrijver dezer
zeer weinig liefde, maar wijn en geld
aan den geduldigen lezer.

En raadt hem dat hij genieten zou,
vermits 't nu weder lente is,
de warme zonne en de koele schauw, -
maar toch niet sentimentisch...

Genieten wij, ja, het lustig seizoen
der goede milde Meimaand,
maar zoo als 't planten en dieren doen,
zoo als het ons veld en wei maant.

De zoete Mei is maar eens in 't jaar
aan 't verstijvend menschedom geschonken; -
dus, wat min zorgen en klacht en misbaar,
en wat meer geleefd en gedronken!

Nazang bij den eersten druk van *Zwijgende liefde in 1860.*

Mer nu suldi sonder vurstē
 Gode met mi bidden mede,
 dat hi mi.....
 vergheve, dat ic mi besmet
 hebbe in loghenliken saken,
 die mi de lichtheid dede maken
 van den herten ende van den sinne
 ende van der loghenliker minne.

JACOB VAN MAERLANT.

Ja, de tijd is slecht gekozen
 voor het weeke mingekweel:
 maneschijn en lenterozen, -
 daarvan heeft men maar te veel.
 Sterker tonen zouden passen
 in het algemeen geschok,
 tonen, die het oor verrassen,
 als 't geldep der storremklok;
 strofen vol van warme woede,
 vol van hartstocht voor het Recht,

treffend, als een geeseloede,
 d' onmoed van den laffen Knecht,
 d' overmoed der taaie Meesteren,
 beide vreemd aan Rede en Plicht,
 zangen, die het brein begeesteren,
 flitsend als een bliksemschicht!

I

De dwinglandij is weer geklommen
 op haren troon van bloed en list,
 en heeft de Fransche legerdrommen
 weer tot verwoesting aangehitst.
 De keizerlijke gier, zich doopend
 een' adelaar, zweeft weer omhoog,
 en loert op buit, en vestigt sloopend
 op 's nabuurs goed het oog.

Er dwalen weer verwarde stemmen, -
 een samensmeltend weegebrom, -
 die 't wachtend harte onrustig klemmen,
 gelijk der doodklok naar gebom.
 Een mengling van trompetgeschetter
 en doffe trommelroffeling,
 kanongebulder, zwaardgekletter,
 vervult den hemelkring.

Was 't dan, helaas! voor zulk een ende
 dat staatsorkaan op staatsorkaan
 deze eeuwe drenkte met ellende,
 dat zooveel wee werd doorgestaan?
 Euroop hoort weer den vuurberg rommelen
 in zijnen schoot, en beeft bevreesd,
 gelijk in 't woud de boomen schommelen
 vóór 't naderend tempeest.

II

Bij ons verwacht het Volk half slapend
 den donder, die het treft eerlang:
 de Priester - - gaat, den Penning rapend,
 dien domheid geeft voor pauzendwang;
 en aan het hooge roer der zaken
 de Liberaal... - O, 't is verdiend
 dat we een bijzondere melding maken
 van dezen Vlamingsvriend! (*)

Omdat wij Vlaanderens ontzielen
 nog niet bekijken, koel en stom,
 en nog niet blind-aanbiddend knielen
 voor 't liberale godendom;

(*) Men kan zich menige verklaring en handeling des heeren ROGIER en der andere ministers,
 en menig artikel in menig dagblad herinneren.

omdat wij 't erf der vaadren eeren,
 en 't oud gebied der moedertaal
 met onvermoeid geduld verweren
 voor bastaard en voor Waal:

daar wijst hij ons op zijn kokarde
 van 't treurig jaar, 'toen men was zot',
 klopt op zijn borst, de koude-harde,
 al roepend: 'Ik ben patriot!
Ik slechts heb Rede en oefen Vrijheid!
Ik ben het Recht, en 't licht der eeuw!
Flamendians^(*), uit mijn nabijheid!
 Ik spot met uw geschreeuw!'

Ha, vloeide daarom 't bloed der vaderen
 zoo vaak, opdat een vuige mond
 eenmaal des volkes levensaderen
 uitzuigen zoude tot den grond?
 Was 't daarom dat onze ARTEVELDEN,
 groot met den geest, sterk met de hand
 den roem verbleeken deên der helden
 van 't oude Griekenland?

(*) Dit lieve woord is van den *Journal de Gand*.

III

Hoe lange zal dit God gedoogen,
riep MAERLANT eens in twijfel uit,
dat door der kwaden alvermogen
het edelst pogen wordt gestuit?

Of is deze aarde, zoo vol rampen,
een perk, waar, als een vechtershoop,
het menschedom ondereen moet kampen
door aller eeuwen loop?

En is de Almachtige in den Hoogen
een Caesar, vreemd aan onze klacht,
die, roerloos, zonder mededoogen,
dat gladiatorspel betracht;

bij 't woedend op-elkander-horten,
zijne oogen laaft in 't stroomend bloed, -
en niet wil zien hoe moeders storten
een' bittren tranenvloed?

IV

De stoute wenschen, de eedle droomen,
te lang reeds stille, onmacht'ge beden, -
zij moeten uit den geest nu komen
als degens uit de scheeden;

als vlammen door geen' paus te dompen;
als wapens waar de dwingelanden
hun sabels zullen op verstompen,
de slange hare tanden.

De slapers wakker nu gezongen,
en hun getoond de rechte bane!
Den valschaard 't masker afgedwongen,
hoe veilig hij zich wane!

Een juichlied voor die wieg der vromen,
't vereend Itaalje, vrij van banden!
En moge zoo ook eenmaal komen
het uur der Nederlanden!

Juni 1860.

Mijmeringen
1855-1860

Iets voor den almanak

I

Gij ook, heer lezer, hebt als iedereen,
waarschijnlijk wel eens ondervonden, dat
er in het leven van die dagen komen,
waar u van 's morgens vroeg een zwaar gewicht
op 't harte drukt; van als gij 't bed verlaat,
voelt ge u tot klacht en hekeling gezind.
De geurige sigaar, waarvan gij anders
een heil uws levens maakt, een zaligheid,
een' stillen trooster, die met elke rookwolk
een wolk van uwen geest meêtrekt, heeft nu
een' bittren smaak. Gij gaat op wandeling:
het helpt niet: de belachelijkste dingen,
de poetsen uwer makkers, al wat ooit
tot vreugde prikklen kon, heeft nauwlijks nu
de macht aan uwe lippen een van die

bekrompen, stijve, saamgetrokken lachjes
 te ontrukken, welke slechter zijn dan niets;
 want zij gelijken (dees gelijkning is niet nieuw)
 op eenen wateracht'gen zonnestraal
 door zwarte wolken heen: zij troosten niet,
 maar laten slechts u beter zien, hoe droef
 de grijze rouwkleur om de schepping hangt.

II

En dan, al waar gij gaat of staat of zit,
 wat gij ook doet, 't zij gij een dagblad leest
 of een' roman, wat voor verstrooiing gij
 ook zoekt, - steeds voelt ge u overladen, duizelig,
 gepletterd onder gansche legerdrommen
 van aaklige gepeinzen die u tergen.
 Uw hoofd is als een open dal, waarin
 de sneeuw bij klompen voortgegeeseld wordt;
 uw hoofd is als een legerplaats, die stormend
 is ingenomen, waar van alle kanten
 gedurig nieuwe plundraars binnenspringen.
 De rouwtooneelen die gij immer zaagt,
 de smarten die gij hebt geleên, de vrienden
 die gij verlaten of verloren hebt,
 de vrouwenlippen die een andre kustte,
 de zwarte mijmeringen die u plaagden,
 die gij u gistren vruchtloos wilde erinren,
 dat al komt vóór uw' geest als spoken dansen.
 Geheel den dag door, fleddren om uwe ooren

de treur'ge tonen, roepen, zangen, die
 gij eens gezongen of gehoord hebt. - En...
 gebruik 't geweld niet om uw hersens van
 die spookselen der droefheid te verlossen; -
 want gij zoudt doen gelijk de wandlaar, die,
 een' zwerm met bieën hoorend, groote slagen
 met arm en handen aan zou wenden: immers,
 wat zou geschieden? verre van te vluchten,
 de bieën zouden nader komen, en
 scherp steken daar waar zij slechts ronkten eerst.

III

't Was juist op zulk een' dag, waar m'alles ziet
 in 't zwart, dat zich mijn held bevond. 't Was een
 dier goede zielen, die, door lang te veel
 te hopen, op het einde 't gansch heeal
 in ééne wanhoop samengrijpen. Zich
 te veel gedroomd, te dikwijls onpaar, waar
 zij paar verwachteden, gevonden hebbend,
 zijn zij algauw het leven moe. Daar zijn er
 die zich den kop doen springen; andren worden
 leêgloopers, onverschill'gen, nutteloozen;
 nog andren komen tot die soort van menschen,
 bij wie het hart te veel, te rusteloos,
 te woelig leeft: gedurig doet de drift
 het in hun trekken, in hun woorden, in
 hun daden overkoken; gansch hun leven
 is als een reeks van tijen, die den dijk

van hunnen wil met kracht omverrestroomen;
 kortom, hun leven is één lange drift. -
 Zij lachen schaars, tenzij uit medelij;
 zij spreken weinig met een ander, maar
 zijn steeds in samensprake met zich zelf'.
 Als soms een woord hun lip ontrollen mag,
 dan is het stijf en koud gelijk een ijs
 of warm en brandend als een vuur. Zij kennen
 slechts de uitersten: hun driftig harte steekt
 altoos in 't spel te weinig... of te veel.

IV

Na zulk eene inleidinge (voor zooveel
 gij mij zoover gevolgd hebt, lieve lezer)
 wacht gij waarschijnlijk reeds op iets tragieks,
 iets theatraals, op hevige tiraden,
 op 't scheurend zicht van eenen geest die met
 een harte strijdt, nu winnend, dan verwonnen, -
 of op een zwarte en diepe mijmering
 dicht bij 't blauw meer, en onder 't blauw des hemels,
 en ver van de blauwe oogen van..., - ofwel
 op de wellust'ge kronkelingen van
 een zuivere en onschuld'ge liefde, die,
 zacht murmelend als 't vlietje van een beek,
 het scepticisme van mijn' held bijna
 in slaap gewiegd had; toen eensklaps de zon
 zich weer met wolken overdekt... zijn engel
 wordt hem ontrukkt... hij loopt... ach horror! horror!

hij komt intijds, o vrouwelijke valsheid!
 om haar - gekleed met pracht, van zaal'ge vreugd
 doorglansd, van wellust schoon - aan d'arm eens andren
 't altaar te zien aftreden, waar de hand
 des priesters hunne levens heeft vereend...
 Gij ziet hem tegen eenen kerkpilaar
 geleund, de hand op 't hart, den blik verwilderd;
 zijn beenen wagglen onder hem: gij ziet hem,
 ter prooi aan woede en wanhoop, voor altijd
 zijn hart, te jong vermoord, in de ondeugd delven...

V

'k Ga voort. - Drie uren reeds zat hij daar op
 zijn studiekamer (want hij was student),
 de beenen uitgestrekt, het lijf naar achter
 geleund, met beide handen 't hoofd, dat op
 zijn' rug woû nedervallen, ondersteunend:
 met open mond bekeek hij den plafond.
 Vóór hem lag op de tafel, onder gansch
 een wereld met papieren, bladen, boeken,
 een pijp, echt Hollandsch, en een pakje tabak,
 die heden hun gewone aantrekkelijkheid
 niet hadden, - en... een opene cahier
 van Logika, waarvan het zicht genoeg was
 (dit is geen nieuws voor wie te Gent studeert)
 om hem twee -, driemaal zóó sterk te doen geeuwen
 dat hij er haast zijn' kinnebak bij brak.

Van tijd tot tijd had hij zich afgevraagd
of hij niet goed zou doen wat uit te gaan:
en alhoewel hij meer dan eens het voor
en tegen reeds bepleit had en 't besluit
genomen op te staan en te vertrekken,
was hij desniettemin gebleven zoo
als ik hem u beschreven heb. Hij dacht
aan allerlei; maar op *dit* oogenblik,
was er een denkbeeld in zijn hoofd, dat scheen
aldaar wat langer dan de vorige
te zullen blijven; want zijn mond sloot dicht
en 't voorhoofd krulde: 'Duiwel,' zeide hij,
'ik heb mijn stuk voor d'almanak nog niet.'

VI

't Is juist: ik heb vergeten u vooraf
te melden dat hij flamingant en lid
van 't zal wel gaan' was. Hoe? zegt ge, een student,
die flamingant is, is alreeds een wonder;
maar een student, die door te veel te hopen
op 't einde aan alles heeft gewanhoopt, die
zou zich aan eene hersenschim gelijk
't flamingantisme spannen!.. Indien ergens
de wanhoop past, dan is het wel... - Halt! lezer,
zoo gij zoo voortgaat, zult gij zelve zeggen
al wat mijn held u straks vertellen moet.

VII

'Hoe zou ik,' dacht hij, 'voor dien almanak
 iets willen scheppen dat door diepte, kracht
 en nieuwhed alles mocht te boven gaan!
 Flamingantisme, gij zijt in mijn stonden
 van haat of droefheid, van verveling of
 van kommer, van verlatenheid en weemoed,
 altoos mijn beste toevlucht en mijn rust:
 mocht ik aan u geheel mijn wezen wijden!... -
 'k Was vijftien jaren, - schoone erinring in
 mijn leven, - als ik Vlaamsch werd. Vijftien jaren!
 o zalig, meer dan zalig tijdstip van
 enthnsiasmus, levenskracht en hoop, -
 waar men zoo weinig redeneert, voorziet,
 opzoekt, berekent, en zooveel gevoelt, -
 als zich de inbeelding juist begint te ontwikkelen, -
 als men zich zoo gelukkig houdt voor 't eerst
 eens op zich zelv' te denken, - als de geest,
 vol vuur en moed, vrij van de zorg voor toekomst,
 voor werkelijkheid, voor mogelijkheid zelfs,
 zich hecht aan al wat schoon, groot, moeilijk schijnt,
 aan al die dingen die de wijsheid van
 den vader en den meester tot dan toe
 zoover van u verdoken heeft, - als ge, ophoudt
 geloof te geven aan den Catechismus, -
 als ge afwerpt, als een kleed dat lang genoeg
 reeds heeft gediend, den blinden eerbied, de

bewonderinge voor het woest geweld,
 voor de Napoleons van alle tijden,
 die u als opgelegd was door de prentjes,
 vertelselboeltjes, anekdootjes en
 geschiedenissen, waar m'u midden in
 geplant had, - vijftien jaren! tijd van sap
 en kieming, als ge op eens u losmaakt uit
 de bijgeloovigheden van de kindsheid
 om... weinig tijd nadien uw' nek weerom
 te buigen onder zwaarder, onder slechter
 vooroordeelen, die van den rijpen leeftijd,
 van uwen socialen toestand, van
 de mode, van de wereld *comme il faut*.
 't Is dan dat men - helaas! hoe dikwijls voor
 zoo korten tijd! - zich vrijen denker maakt,
 republikein, voorstander van de toekomst,
 van den vooruitgang, van het licht en van
 de liefde, van het volk en... van het Vlaamsch.'

VIII

't Geen nu komt, is een nota van den schrijver.
 Mijn held, gelijk gij ziet, gebruikt hier steeds
 de woorden *gij* of *men*, alsof hij meende
 dat 't zoo met iedereen gelijk met hem
 gegaan was. Ik, heer lezer, ben, zoowel
 als gij, diep overtuigd van 't tegendeel.
 Ook wasch ik me, eens voor al, de handen van
 de buitensporigheden van dien jongman,

en 't zou mij waarlijk harteleed zijn, zoo
 gij dacht dat ik in zijn gevoelen deel
 wanneer hij een gelukkig tijdstip noemt
 dát, waar men ophoudt aan de waarheid van
 den heil'gen Catechismus te gelooven!

IX

‘Waarom werd ik een flamingant? - Ik weet
 zeer wel dat ik, zes maanden vroeger, niet
 den minsten weezin, zelfs geen' twijfel had
 om de antivlaamsche uitvallen te herhalen
 die 'k rond mij hoorde; ik vond geen woorden, die
 genoeg versmadend waren om wat aan
 mijn oor door andren werd gezongen, na
 te zingen, te overdrijven, ja om met
 gansch mijn verachtingsken van veertien jaar
 de domme sullen te overladen, die
 ons die oneedle wanspraak ('k zat dan in
 syntaxis) deden leeren, dien *patois*,
 dien *baragouin* van 't laag fabriekvolk, dien
 ze een *tale* dorsten noemen. - Wie zou 't raden?
 Die vijandschap is zelve een reden van
 mijn toetreding tot wat ik sinds dien tijd
 de goede zaak heet. Ja, 'k hen Vlaamsch geworden,
 daar mij zulks groot, rechtvaardig, moeilijk scheen,
 daar ik, op andrer zeggen, tot dan toe
 zijn onverbiddelijke vijand was
 geweest; kortom, omdat ik vijftien jaar was.

X

‘Gij vraagt mij: Waarom blijft ge flamingant?
 Dit is de knoop. Ik weet het zelf maar half.
 En toch, 'k geloof oprecht dat ik het blijf
 uit plichtbesef, ja zonder twijfel, maar
 ten deele ook uit gewoonte, 'k wil 't bekennen.... -
 Neen toch! 'k gevoel dat ik een Vlaming ben,
 en, is de zaak nu in mijne oogen min
 belovend, ze is niet minder recht en edel,
 en, hoopt mijn ziel haar' goeden uitval minder,
 zij wenscht hem niet te min uit al haar kracht.
 Waarom blijf ik een Vlaamschgezinde, ik die
 door heerschzucht, noch belang, noch dwang, noch hoop
 gebonden ben?.... Zeg, waarom ben ik Vlaming?

XI

‘Gelukkig hij die geene hoop meer heeft!
 Hem is het leven zoet, en als een dier
 geniet hij 't heden zonder zorg voor 't morgen.
 Gelukkig hij die wanhoopt! De gevolgen
 van wat hij doet of ziet, gaan hem niet aan;
 hij is altoos voor 't ergste voorbereid;
 en valt het soms eens goed uit, zijne vreugd
 is dubbel groot, daar hij ze niet verwachtte.
 Maar toch, de mensch wil leven; 't harte schreeuwt
 om lucht en warmte, om voedsel en verkwikking: -

en, denkt gij, deze lucht kan anders niet
 dan 't ruim der ongemeten toekomst zijn,
 dat eenig voedsel is de hope? Neen,
 daar is eene andre spijs voor de ziel;
 daar is een andre prikkel tot het werk
 die, door 't verdwijnen van de hoop, in kracht
 en drukking toeneemt: de HERINNERING.
 Zoo, in de woestenij waar wij in dolen,
 ik niet meer met een kinderlijk vertrouwen,
 gelijk het volk van Israël weleer,
 die vuurwolk volge die men Toekomst heet;
 indien zij mij niet meer naar zich kan trekken
 gelijk 't metaal gehoorzaam aan den zeilsteen;
 zoo zij niet meer met andren mij vooruitrukt,
 als wagens door de stoomkracht meêgesleept; -
 't Verleden blijft daar steeds dat mij vervolgt,
 zich aan mij vastklampt, en mij voorwaarts drijft,
 't Verleden dat mij uit mijn werkloosheid
 doet treden, nu eens als met spelden stekend,
 dan weer mij stootend als een storremram.

XII

'Geen hope!... en toch, gij zijt het niet die 'k vrees,
 gij vijanden der goede zaak, o neen!
 Wie uwer zou naar de eere durven staan
 dien sterken paal omver te werpen? Komt,
 van top tot teen gewapend, allen bij;
 verschijnt en spreekt. Zijt gij het, die den doodsteek

ons geven zult, gedachtenlooze zwetser,
die anders niet te zeggen weet dan dat
het Vlaamsch dood en begraven is, - en die
heel die beweging eene dwaasheid noemt?
Zijt gij het, vuur'ge patriot, die roept
dat we anti-Belgen zijn en gij een Belg,
dat onze taal, ons streven, ons vermeten
slechts een herinring aan een *zwaren* band,
een weerklank is van een *gevloekt* verleên?
Zijt gij het, heer SIGART, wiens diepe geest
gevonden heeft dat 't Vlaamsche ras wel van
een mindere natuur zou kunnen zijn,
gelijk 't Amerikaansch en 't Afrikaansch?
Zijt gij het, eeuw'ge zwarte rustbewaarder,
bedwinger van elk volk dat wil vooruitgaan,
uitdoover van elk licht dat opkomt, smoorder
van elken vrijheidskreet, die als een slang
in 't wiegje van 't flamingantisme sluipt,
om 't kindje te versmachten vooraleer
het grooter worden kan? Zijt gij het, Dood,
die al ons kloekste mannen een voor een
hebt weggerukt, terwijl hun hoofd nog recht
op hunne schouders stond geplant, en nog
een warrem hart in hunne borsten klopte?
Neen, neen, gij allen zult ons niet verpletten:
't flamingantisme is aan een' baard gelijk
die sterker, dichter, zwarter wederkomt,
naarmate hij wordt afgeschoren!'

XIII

Ja,
 gij hebt gelijk, heer lezer, die figuur
 is plat en triviaal; maar is 't mijn schuld?
 O, ware ik in de plaats mijns helds geweest,
 ik hadde daar gezeid voorzeker, dat
 het Vlaamsch gelijk de Draak van Lerne was
 die telkens nieuwe hoofden schoot, wanneer
 er een werd afgeslagen; en alzoo
 hadde ik ten minste een blijk gegeven dat
 ik smaak heb en belezenheid. Maar ach!
 waar zijn die schoone, zoete tijden heen
 dat 's jonglings geest op niets dan Grieksch, Latijn,
 Latijn en Grieksch stond; dat hij op VIRGIEL
 geënt werd; dat BOILEAU in ieders oog
 een groote mail was; en dat niemand dacht
 het recht te hebben iets te vinden, iets
 te zeggen dat niet door die grijze mannen
 reeds was gevonden en gezeid, zooals
 't ons vrijheidzuchtige eeuwe wil. *Enfin*,
 't is zoo; zoo wordt het alles slecht; maar gij,
 gij zijt klassiek, heer lezer, en ik ook;
 God geve dat wij 't immer mogen blijven!

XIV

‘Helaas!’ zoo ging hij voort, ‘t is *onze* schuld;
 wij zelve werken niet, wij zijn als blind.

Wij maken verzen aan de Maan, aan *haar*,
aan 't blauw azuur, aan beken en aan weiden, -
en wij vergeten 't vaderland. Wij rijmen
op de verjaring van den hertog, en
op die van de septemberdagen; wij
bezingen al de vreugden van de grooten, -
en wij vergeten 't lijden van de mindren.
Wij willen geld en eerekruisen; roem -
en geen verdienste; wij zijn eigenzuchtig,
hoogmoedig; geene warme liefden, of
geene eedle haten wonen in ons harten.
Waar zoeken wij ons nieuwe mannen op?
Waar gaan wij propaganda maken? Ziet,
wij zaaien links en rechts, alhier, aldaar,
op alle gronden die voor zulk een zaad
te moe, te droog, te mager zijn, - en wij
vergeten eenen, en den eenigen
die, nog door niemaud anders ingenomen,
gansch openligt voor ons; een' grond, zoo vol
van leven en van jeugd, zoo vol van kracht;
een' grond van hoogen prijs, waar zooveel schatten
verborgen zijn; een' grond zoo sterk, zoo rijk,
zoo vruchtbaar, zoo gezond, waar tegenwoordig
niets dan kwaad kruid op groeit. Die goede grond -
is 't VOLK. Dáár zou een overvloedige oogst
een' kleinen arbeid loonen; dáár, dáár zou
de Vlaamsche boom zijn welige armen naar
den hemel schieten; dáár... Hoe? reeds zoo laat?

XV

Ja, lezer, gij zijt ongelukkig; hier
nam juist het schoonste deel een' aanvang, en
begon mijn held een ernstig man te zijn.
Maar in mijn zucht om overal getrouw
de waarheid weer te geven, moet ik ook
u zeggen dat juist op dit oogenblik
zijne oogen, door een gril van 't noodlot, op
zijn uurwerk nedervielen. 't Plechtig uur
der *Zitting* was geslagen; hij stond op,
en hij vertrok. Ook moest gij u aan alles
en erger nog verwachten, lezer, - mits
ik u vooraf genoeg verwittigd heb
wat voor een zonderlinge man hij was,
en welk een zonderlinge dag het was.

1835. (*Studenten-Almanak voor 1856.*)

Weer iets voor den almanak.

I

‘Dát zijn de mannen die wij moesten winnen!
 ‘ziedáár wat VOLK geheeten wordt!’ Zoo dacht
 mijn held den een-en-dertigsten der maand
 Augustus achttien-honderd-zes-en-vijftig,
 toen op de Vrijdagmarkt de groote stoet
 van werkliên vóór den Koning defileerde. -
 Daar waren nu de lange scharen der
 fabrieken, arm aan arm, en trokken voort,
 op stap, in dicht gelid, gelijk een leger.
 Vooraan de kindren, nog geen twaalf jaar oud,
 die, - aan de borst der Kennis niet gelaafd,
 gestolen aan de school, - in de fabriek
 wat stuivers met hun leven koopen, waar
 bij elken draai het schrikkelijk machien,
 gevreesd gedrocht dat zich met menschen voedt,
 den adem en de frischheid en de warmte
 uit hunne borsten zuigt, gelijk een hevel
 het water uit een vat; - - de vrouwen dan,

van wang en lippen bleek als moe van 't leven, -
 met oogen zonder gloed, - vergaan, versleten
 vóór haren tijd, als bloemen die verslensen
 wijl ze in een lucht verplant zijn die haar sap
 vergiftigt, nog zoo jong en niet meer schoon! -
 en voortgaand met een' tred, zoo loom en zwaar
 alsof reeds op haar' rogge gansch 't gewicht
 van tachtig jaar, en aan haar voeten gansch
 't gewicht van duizend pond gebonden was; - -
 de wannen dan, haast schimmen, - met een kleur
 als perkament, - een treurig, krachtloos ras, -
 bij wie 't beenachtig lichaam, als het lijk
 eens terenden, verdroogd en uitgeput
 en vaal is, - bij wie 't voorhoofd laag en mat,
 doorgroefd van rimpels is, en als belaân
 met eene wolk. - Bij allen, vrouw en kind en man,
 spreekt eene stem die zegt dat Rede en Wil
 en Levenslust uit hunne zielen, met
 den zwarten rook, langsheen de hooge schouw
 van 't werkhuis in de lucht verdwarreld zijn!

II

Zij trokken voort in dicht gelid, en zongen
 met heesche keel: vivat, vivat! en zwaaiden
 de maagre handen in de hoogte, en dansten
 en sprongen vóór den Koning. En de Koning
 moest zeggen: 'k Ben voldaan, 't Volk is gelukkig;
 een Engelschman sprak: *'t Is original;*

de stoet-inrichters zeiden: Zij gaan goed;
verscheidnen vonden dat het *imposant* was;
en andren keken, en nog andren geeuwden....
Mijn held, hij, dacht: 't Is bittre spotternij!
Al zeiden zij het zelve, 't is niet waar
dat zij gelukkig zijn; hun vroolijkheid
is niet de vroolijkheid van eenen mensch;
hun leven is geen leven: neen, die zijn
nog niet geboren, ziel of lichaam heeft
geen vlam; - ofwel, zij hebben reeds geleefd,
en, als een licht dat uitgaat zonder lucht,
is hun gezondheid en hun geest geroofd
en ingeslikt geweest door 't reuzen-werktuig
dat hen als mensch vervangen heeft, - terwijl
zij zelv', van 's morgens vroeg tot 's avonds laat,
en onder 't aaklig zuchten van de riemen,
't gekrijsch van kram op kram en wiel op wiel
en 't ronken van het gloeiende forneis,
vóór 't mensch geworden werktuig nog alleen
gelijk werktuigen staan en meer en meer
tot beelden keeren. - Neen, die leven niet!
hun zon ging nog niet op, of is reeds onder;
zij zijn gekluisterd aan de Ellende en aan
haar' broêr, 't Vooroordeel; hebben allerlei
behoefden en gebreken; hebben nood aan brood
en wetenschap. - Neen, die zijn niet gelukkig!'

III

'k Moet hier den lezer onderbreken en hem zeggen dat al, waar er *'guillemets'* staan, van mij niet is, maar wel van mijnen held, gij weet dat eigenaardig wezen, waar ik u verleden jaar heb van gesproken. Hij was niet méér veranderd sedertdien dan in ons landstreek het klimaat, waarmee hij menige gelijknis had, als zijnde altoos met neevlen, wolken, mist belaân. - En dan, 't was weer voor hem een sombre dag, een van die dagen waar der andren vreugd u boos en treurig maakt, gelijk het oog, als het de blijde Zonne in 't aanzicht staart, betraand en duister wordt; waar ge u alleen, verlaten, eenzaam voelt, te midden van 't gerucht, 't gewemel, 't leven van al de andren. Dit zij genoeg, opdat, indien hij u mishagen moest, heer lezer, uwe gramschap daarom niet nedervallen zou op mij.

IV

't Was hier,' zoo dacht hij voort, 'dat overlang de Gilden ook vergaârden bij hun vanen; dit plein heeft, als een somber treurspel, gansch de rol van Vlaanderens geschiedenis

zien spelen, en op dit tooneel was dan
 de oplettendheid van half Euroop gekeerd.
 Hier klonk de kreet der wraak; hier juichte 't lied
 der overwinning; hier verhieven zich
 die mannen zes voet hoog, die zielen hoog
 gelijk de hemel, nimmer moede of mat,
 groot in de zege en grooter in de neerlaag;
 hier gaf het volk zijn wetten aan den vorst; -
 hier ook werd nog het bloed der burgers door
 elkaâr vergoten; maar het was, ja 't was
 toch *bloed*, dat in en uit hunne aadren stroomde! -
 BORLUUTstam, schitterende keten, die
 vijf eeuwen glinstert, waarvan iedere schakel
 een held is; ARTEVELDEN, halve goden
 in 't oude Griekenland, in Vlaandren burgers;
 PIER VAN DEN BOSSCHE, COPPENOLLE, YOENS,
 DE RIJCKE, en ACKERMAN, en VAERNEWIJK,
 en UTENHOVE, en RIJPEGHEERSTE, reuzen
 in 't glorielaken ingesluimerd^(*), allen
 acteurs in 't groote drama van ons Gent:
 gegroet! gegroet, verdwenen sterrenglans!
 gegroet op dezen stond, op deze plaats!
 gegroet door mij! - misschien door mij alleen...

V

'De bannen van de heil'ge Roomsche kerk,
 ze vielen op hen neer als hagelsteen;

(*) Géants couchés dans leur linceuil de gloire. ANT. CLESSE.

maar kwamen vruchtloos botsen op den Plicht,
 als hagelsteentjes op een' sterken muur.
 Wat was de bliksem van het Vaticaan
 bij 't hoog gebod van God, dat wederklonk
 in hun geweten, en hun riep: 'Vooruit!?' -
Wij zeggen Recht, - zij spraken meer van Plicht;
 en de eerste plicht was van hun Recht te schutten,
 gereed te staan, van vijftien jaar tot zestig,
 om immer op uw stemme zege of dood,
 o Vlaandren, stout te loopen in 't gemoet. -
 't Was ook geen woede van een' hollen buik
 die hen in 't harnas joeg voor land en vrijheid;
 de verre streken reikten de armen dan,
 o Vlaamsche Maagd, om op uw' laken mantel
 fluweel en bontwerk in te naaien, goud
 en zilver te borduren; of zij brachten
 u steen en hout voor 't vrije Belfort; of
 zij zonden ijzer voor de vrije knodsen.
 De thans onttroonde koninginne droeg
 alsdan in hare forsche handen 't zwaard,
 de fakkel en den hoorn des overvloeds:
 de volleren knielden, van den glans verbaasd,
 en zegden: 't Is de Vrijheid en de Voorspoed;
 de vorsten vreesden, woedden, radeloos,
 en zegden: 't Is een Brand die 't al bedreigt;
 de banneling zei: 't Is het Toevluchtsoord;
 de denkers zegden: 't Is de Dageraad;
 PETRARCHA zei: 't Is de eeuw'ge grootsche Strijd!
 en DANTE zong: Zoo Gent en Brugge konden!...

VI

'Wie onk er anders over denk', - voor mij,
 'k bemin 't verleden van ons Vlaamsche land.
 't Verleden is een zonne die mij koestert,
 en elke erinnering een straal dier zon,
 die vóór mijn oog zoo menig puin verguldt
 waar zelfs geene echo van weleer meer woont!
 'k Bemin dien tijd met eigen glans en duister;
 dat jeugdig leven, vol van eedle liefden,
 roemrijke haten en heldhaft'ge wraken!
 Luidruchtig baren van een stom geslacht,
 bebloemd en schilderachtig typus-beeld
 van een verwelkt en kleurloos menschenras,
 'k bemin u, hoog verheven schouwtooneel!
 'k Bemin u, mannen, zaken van weleer,
 woest en verschriklijk ja, maar groot en kloek,
 en wreed en dwepend soms, maar warm en levend.

VII

'Gelijk een balling, die het land verlaat,
 waar 't eerste licht zijn oog bescheen, en waar
 zijn ziel en zinnen nog aan alles kleven,
 voor laatst vaarwel een woord in d'ouden eik
 gaat snijden, waar hij vroeger heeft gespeeld;
 hij spoedt dan heen naar verre vreemde streken;
 en lang nadien keert hij terug, en zoekt

zijn laatst vaarwel, en zoekt den eik, en staat
 verplet: de sterke boom is omgehakt.
 Alzoo zou ook het Voorgeslacht vergeefs
 de sporen zoeken die het achterliet
 en die 't zoo sterk, zoo diep in 't vader-erf
 geplant had.... Want - dat alles is niet meer!'

VIII

Pardon, een woordje, lezer, 't was een fout
 van mijnen held te veel op d'ouden tijd
 te peinzen; hij, die anders nog al goed
 en van gezond verstand begaafd was, maakte
 zich daardoor veel kwaad bloed. Hij had geen Hoop
 en achtte 't een geluk er geen te hebben;
 hij stelde ook wel op hoogen prijs 't Vergeten;
 maar 't was om niet. Hij hoorde driftig op
 de deure kloppen van zijn hoofd; hij riep:
 'Kom binnen!' - en Mevrouw de Erinnerung
 (een oud gerimpeld wijf!) trad statig vóór
 zijn oog, als een verdrietige bezoeker. -
 Hoe! weeral gij! - Ja, 'k kom... - Ik heb geen' tijd! -
 Maar dan begon zij uit haar jonge jaren
 hem zooveel wondre dingen te vertellen,
 dat, als zij wilde heengaan, hij haar hand
 met kussen dekte en smeekend sprak: 'Neen, blijf,
 blijf nog, uw bijzijn doet mij goed; gij hebt
 op mij al zooveel macht als de Overtuiging;
 gij beiden doet mij werkzaam zijn en stout;

uw beider stemme trechtert mijne ziel
 èn moed èn kracht èn grootsche plannen in!' -
 Zoo was hij, en dat was zijne ergste fout....

IX

'Dat alles is niet meer!' zoo ging hij voort.
 'De mantel is versleten, 't zwaard te zwaar
 geworden, en gevallen en verroest;
 de fakkel uitgedoofd; gestremd de bron
 der welvaart. - Gent en Brugge hebben niet
 gekunnen.... - 't Volk, vermoeid van de eeuw altoos
 vooruit te streven zonder eind te zien,
 en duizelig van 't middeleeuwsch gerucht,
 zonk eens gelijk een dronken man ineem,
 en sliep. - En zie, ziedaar nu 't Nageslacht!
 En, evenals die stoet, zoo zijn zij allen
 in Vlaandren; dezen zijn wat geler en
 wat magerder, en sterven ook wat jonger;
 maar toch op allen drukt de duisternis,
 op allen weegt een wolk van apathie
 en onverschilligheid. - Papa verbiedt
 zijn zonen Vlaamsch te zijn, en Moeder zendt
 haar dochter naar een school waar elk Vlaamsch woord
 gestraft wordt; 't Jonge Heerke vindt het dom,
 en plat, en rococo; Mamsell' verbiedt
 haar' minnaar haar in 't Vlaamsch te naderen;
 de Sabel kan geen Vlaamsch en wil geen Vlaamsch;
 de Mijter laat er zich op neer, gelijk

een domper op een licht; de Wijze vraagt
 of er daarmede geld te winnen is;
 de kleine Winkelier zegt u: Mijn kind
 is op de Fransche school; - dát voor de Taal. -
 Wat Knnst betreft, dat is maar kleur of klank,
 daar zit geen grond in, zegt een Ernstig Man;
 'k wou dat ik ze beschermen *konde*, zegt
 de Miljonair; 'k verkies een biefstuk, zegt
 een Grappenmaker; *l'art pour l'art!* maar dat
 is tijdverkwisting', zegt een Filosoof;
 de kunstenaar is wereldburger, zeggen
 zij die het weten; en zoo voorts. - Ja, allen
 vergaten wat zij waren; allen hebben
 de herinneringen van weleer verslapen;
 en 't is of zij dit leven zijn gewend
 gelijk de duivels 't branden in de hel.

X

't Vlaamsch volk gelijk aan d'Ezel uit de fabel^(*),
 die boet omdat hij dom is en gewillig;
 maar neen, want de Ezel, door een weide gaand,
 had van de weide toch genut, al was
 het maar een tongbreed, en dat zou
 't Vlaamsch volk niet doen. - 't Vlaamsch volk gelijk aan 't Lam,
 't welk zedelijke en stoffelijke wolven
 opknagen^(†); maar neen toch, het Lammeken

(*) LAFONTAINE, b. VII. fab. 1.

(†) LAFONTAINE, b. I, fab. 10.

had immers nog 't verstand van zich te lesschen
aan 't vlietje, al was 't ook twintig stappen neerwaarts
van Zijne Majesteit den Wolf, en dat
zou 't Vlaamsche volk niet doen. - 't Vlaamsch volk
(ik ben er) aan een' grooten, z waren steen, [gelijkt
die onbeweeglijk ligt in moer en dras,
gekneusd op vele zijden, en geheel
bedekt met groenen roest, gekwetst door al
de distels die hem tot hun steunsel kiezen,
terwijl hij in zijn schaduw tegen wind
en vlagen 't nietig, kruipend grasje schut; -
en nuttig - als een steen - voor wie hem weet
te heffen en naar zijnen vijand slaat.'

XI

'k Heb aan mijn' held gezeid: Dit gaat te ver;
uw volk, u zelve bij een' groven steen,
of slechter nog, zoo gij iets vinden kost,
gelijk te stellen! Waarlijk, het is spijtig
dat gij geen Franschman zijt; gij zoudt de lijst
vermeerdren dier geleerde of geest'ge liên
die, sedert 't vierde van eene eeuw, zooveel
lieftalligheden op ons reekning zegden.
Gij kunt toch niets, dan overdrijven. - 'Neen,'
antwoordde hij, 'ik overdrijve niets,
maar, weet ge wat? de waarheid is te naakt,
gij wilt ze niet bekijken, en ik wel, -
of nog, gij hebt geene oogen als de mijne.'

XII

‘Aan ons die mannen die daar gaan! Aan ons
die steen! Wij zullen er een heerlijk beeld
uit kappen, in dat beeld een warme ziel
en in die ziele wil en krachten blazen!
Aan 't werk, gij allen die kunt werken, gij
die wetenschap, en gij die geld bezit,
gij die een pen, gij die een lier, en gij
die een penseel gekregen hebt; aan 't werk!
aan 't werk, nog meer, en immer aan het werk!
't Is niet genoeg het Goede te beminnen,
't is niet genoeg het Goed te doen, zoolang
er zijn die 't niet beminnen of niet doen
daar zij 't niet kennen. Onvermoeid aan 't werk!
Hoe! daaglijks ziet gij 't kwaad aangroeien, als
een doornenstruik die heinde en verre zendt
zijn wortels en zijn takken, - en gij legt
de hoofden neer, als een onmachtig kind!
De Sabel zegt: ik ben een sceppter; en
de Misdaad antwoordt: ik ben de orde; de
soldaat valt aan den hals des priesters, zingend:
wij hebben 't al gered; het anatheem
des pausen en 't kanon des dwingelands
vernielen saam de Vrijheid; en gij ziet
de Roomsche spinnekop haar reuzennet
steeds breed en breeder over d'aardbol spannen, -
en gij zoudt niet daartegen goed en bloed

inzetten! gij zourlt machtloos rusten, - Engel-
 bewaarder die in sluimer valt, terwijl
 de Duivel 't zieltjen aan 't verschalken is!
 Neen, voor dat kind, die vrouw, dien man meer lucht,
 voor hen 't goedkoope brood, de les voor niets,
 voor hen een schilderij, voor hen een lied:
 zij moeten alles, alles, alles leeren!!....

XIII

‘Aan ons die mannen, Flaminganten! Laat
 ons hun maar zeggen hoe een volk kan groot
 en hoe het klein kan worden; hun vertellen
 van al die oude helden die zij zelfs
 bij name niet eens kennen. Laat ons hun
 maar zeggen in de taal die zij verstaan,
 dat deze taal een schat is, dat de taal
 het volk is, 't teeken van een volk, 't gevolg
 als 't ware van een volk; dat waar geen taal
 gevonden wordt, daar ook geen volk bestaat.
 Laat ons hun zeggen wat de Godheid is,
 en wat de mensch; dat God en mensch meer zijn
 dan wat de Catechismus er van maakt.
 Laat ons hun spreken van gelijkheid en
 van broederliefde, van den plicht en 't recht,
 van naarstigheid en spaarzaamheid en deugd,
 van eigenwaarde en fierheid. Laat ons van
 de Vlaamsche Zake maken wat zij is:
 de strijd van 't Goede tegen 't Kwade; van

't Beginsel tegen 't knellende Gebruik;
 van Rede tegen Mode; Waarheid tegen
 Vooroordeel; Eerbied van het Rechte tegen
 Betaamlijkheid, *Bon Ton* en Eerbied van
 de Menschen; Liefde voor het land en voor
 't rechtvaard'ge tegen Eigenliefde en Geld;
 DEMOSTHENES, die vóór de Atheensche mannen
 zijn redens voert, en, met het Woord, een' dijk
 aan de overstromende verrotting stelt!

XIV

'Want zie, 't Volk is een arm, 't Volk is een hart:
 een arm die werkt en voortbrengt, scheidt - en ook
 bij wijlen breekt, die bouwt, bewaart - en ook
 omverwerpt, die straft - en die beloont,
 die vreeslijk slaat, die heerscher is - en slaaf.
 En 't Volk is ook een hart, een hart dat goed,
 oprecht en braaf is, dat voor 't grootsche recht
 zou *willen* kloppen, dat den grootschen plicht
 zou *willen*, voelen, dat den plicht en 't recht,
 als wij, zou *willen* minnen... - Dus, - er moet
hier in dat hart een brand ontstoken, om 't
 te warmen en te sterken en te loutren;
daar bij dien arm een hoofd, als een lantaarn,
 geplaatst, om hem te voeren en te roeren.

XV

‘Heil, Licht en Warmte, broêr en zuster, kindren
van 't eeuwig vuur, de bron van zuiverheid
en leven! - Licht en Warmte, hoofd en hart,
verstand en liefde, wetenschap en deugd! -
Licht, zon die 't al geleidt, en Warmte, zon
die 't al verkwikt, staat op, de tijd is daar!
Als gij des zomers weerkomt, hand aan hand,
hoe juicht en zingt heel de Natuur, hoe leeft
en stoeit het al, hoe klinkt en geurt het al
van: heil, o Licht! en heil, o gloed der Liefde!
Dan groeit en bloeit en gloeit en broeit geheel
de zee, heel de aarde, heel de hemel. Dan
gevoelt geheel de schepping zich geschokt
gelijk een zwangre vrouw; elk wezen voelt
in zich dan iets dat hem het leven vraagt:
het veld zijn halmen, 't vogelken zijn lied,
het woud zijn loten, en de bloem haar geuren.
Dan laaft zich alles, als een zuigend wicht,
met eenen straal van 't Licht en van de Warmte,
dien dubblen blik van Godes aangezicht! -
Het woud herleeft en ruischt, het lied ontwaakt
en klinkt, de hemel klaart en glanst, de zee
verroert en springt, 't heelal verrijst en jubelt!

XVI

'Herloven, ja! Verrijzen! o, hoe schoon,
op eens uit al zijn kluisters los te springen,
op eens weer te begrijpen wat men is,
op eens zich weer te voelen zwemmen in
het midden van al zijne erinneringen,
als van een' vloed die, lang weerhouden, toch
op 't eind zijn sluizen doorgebroken heeft!
Hoe zoet, elk aangezicht op eens te zien
verguld van eenen nieuwen levensglans!
Hoe plechtig ieder windjen in de blâren
en ieder vogeltje op zijn' tak, met zich
van vrijheid en van lust te hooren zingen! -
De ziele koestert zich in 't nieuwe leven,
als, na een lange ziekte, 't kranke lijf
in nieuwe zonnestrâlen; en de geest
haalt weer uit de oude kast het schoone kleed
en borstelt smart, vooroordeel, dwaasheid af,
en laat in 't wilde dartelen en springen
de weergeborene gedachten van
geluk en heil, als blijde klanken van
een' toren die door 't veld zich henenspreiden.
't Zingt alles; 't wemelt, werkt, en spoedt, en streeft
vol moed de verre horizonten tegen,
die zich op eens vóór de oogen legden bloot;
elk wil daarheen met koppigheid en kracht,
en wenscht en zucht en hijgt er naar, gelijk

een danser op het bal naar een glas wijn,
 gelijk een meisje naar een tochtje op 't water!
 't Geeft alles zich de hand, 't zijn allen vrienden,
 en bij 't manhaftig en opgevend lied
 zweeft mensch en mensch, en groot en klein, op maat,
 en arm aan arm, gelijk een stroom, vooruit!

XVII

'Zal 't ons eens lukken?... zullen wij wel ooit
 dien dageraad begroeten, dien ons hoofd
 met zooveel liefde droomt? Ik weet het niet,
 en 't kan mij inderdaad maar weinig schelen.
 Doe wat gij kunt, en werk standvastig, en,
 zegt u 't geweten 'Goed!' ga dan maar voort,
 en denk niet aan den uitslag! De uitslag! is
 er iets toch donkerder dan 't eind van wat
 de menschen doen en stichten? De uitslag! ja,
 meestal een nacht, - of, erger nog, een schemer
 die u bedriegt en u verloren leidt! -
 En dan, in welk eene eeuw leven wij!
 Waar gaan wij heen? welk is het doel der reize?
 Waar komt de baan, waarop wij dolen, uit?
 O God, zend een' profeet die 't ons verklaart!
 Zijn wij in de eeuw van vrijheid ofte wel
 van slavernije, van opoffering
 en moed ofwel van lafheid en geduld,
 van onafhankelijkheid van iedren mensch
 of onderdrukking van de minderen,

van onafhankelijkheid van ieder volk
 of inslikking van al wat zwak is, van
 rondborstigheid in woorden en in daden
 of huichlarij, van wilde poëzie
 of woeste speculatie?? 'k Weet het niet,
 daar is van alles, - en geen' rechten kant
 vind ik er aan: de Wereld heeft geslapen
 en is maar kort ontwaakt, en wrijft hare oogen,
 en ziet rond zich het halve duister, grijs
 en nevelachtig te allen kant:.... wat is
 die grijze schemering? is het de zon
 die opstaat of de zon die ondergaat? - -
 Ik weet het niet, en die het weet, - weet veel.

XVIII

'En zie, dat geeft mij bitter weinig; want,
 wie anders ook de goedheid zijner daden
 naar de belooning of den uitslag weeg',
 zulk een ben *ik* niet, en zal 'k nimmer zijn.
 Maar droomen! o, dáár wil ik steeds aan houden,
 en 'k raad ook aan den prozaïeken mensch
 die 't nooit gedaan heeft, dat hij eens zou proeven
 hoe wonderschoon het is als op dit leven
 en op deze aarde een glinsterende droom
 zijn gouden tooverstralen reegnen laat!
 Ja, droomen is een leven boven 't leven;
 herziene en honderdmaal verbeterde uitgaaf
 van alles wat er best in 't leven is;

een leven dat men voor zich zelven scheidt
 zooals het werkelijk wezen moest. - Ik droom
 op alles, - overal; bij voorbeeld, bij
 't verloren meisje droom ik van een' engel,
 bij 't Fransche popken van een Vlaamsche maagd,
 bij laster en bedrog van eere en waarde,
 bij dwaasheid van gezonde rede: - en zelfs
 al zage ik alles puin of alles Roomen,
 'k geloof dat 'k nog van beternis zou droomen!'

XIX

't Is waar, heer lezer, wat mijn held u zegt.
 Licht had hij daar staan droomen tot den nacht
 (want reeds was heel 't officiëele spel
 gespeeld, en gansch de Vrijdagmarkt ontruimd),
 zoo niet zijn maag er bij gekomen waar',
 hem zeggend: Meester, 't is al laat; ik heb
 verkwikking noodig, gaat gij meê? - 'Ja wel,'
 sprak hij; en langzaam trad hij voort; en hij
 kwam t'huis verhongerd en misnoegd - en droomend.

1856. (*Studenten-Almanak voor 1857*).

Nog iets voor den almanak

I

Het was te Blankenberge. Op 't lachend strand
kwam golf voor golf versterven zacht en vreedzaam.
De zon, aan 't einde harer baan, gereed
zich onder 't glinstrend vlak der ruime zee
als onder 't purpren laken van het bed
eens konings, neer te vlijen, - wierp tot afscheid
een' rozen groet aan 't lieflijk tafereel
dat zich ontvouwde langs de kust: de baders,
in bonte rijen heen en weder weemlend,
of schilderachtig naast elkaâr geschaard;
ter zij' de thans verlaten bad-cabienen,
gemengde groep van allerhande kleuren;
aan d'andren kant de grauwe visscherssloepen,
ten anker liggend, wachtende op de tij
om, vlugge meeuwen, over 't meer te zweven;
en aan den verren rand der westerkim,

heel in de diepte, met gevierde zeilen,
als zeegodinnen met gezwollen boezems,
een reeks van schepen die de baren kloven.
Daarbij galmde een muziek, vol vreugde en ernst,
uit zwakke mensenstemmen saamgesteld,
beheerscht door zware stemmen der natuur.
Het ruischen dier ontelbre samenspraken
in tien verscheiden talen, 't vrij gesnap
der jongelingen, en de zilvren lach
der blijde jonge meisjes, smolten saam
met 't rollende gemompel van de golven,
de diepe, de eindelooze klacht der zee.

II

Dat schouwspel en die melodie genoot
- terwijl zijn borst met wellust beurtelings
de milde geur'ge dampen der sigaar
en beurtelings de frissche zeelucht inzwolg -
mijn held! dezelfde, dien ik sinds vier jaar
uit de oogen had verloren. Moet ik 't zeggen?
hij was daar weder eenzaam, eenzaam droomend.
Rampzalige gewoonte! hij beroemde
zich vroeger dat geen hoop hem kon bedriegen;
wat hielp het hem zoo hij steeds droomen voedde?
Hij voelde zelf dat zij niet mogelijk waren,
hij moest ze, nauw geboren, zien vergaan.
En dan, zij trokken over zijn gezicht
een breed gordijn van wolken. En dan nog,

't kan goed zijn - voor wie daarvan houdt - te dromen
wanneer men wel alleen is, op zijn kamer,
in zijnen zetel, bij zijn vuur; maar hij,
hij droomde meest luidop, zoodat hij slechts
al wakker wordend zag wat beestigheén
hij niet alleen gedroomd, maar ook gezeid had.
En gaf hem iemand goeden raad, hem vragend:
'Wat druipt ge toch vergif in iedren beker,
dien u een gunstig lot nog voorhoudt?' dan:
'Vraag aan de zee, waarom zij heen- en weerstroomt,'
zoo sprak hij, 'en niet slaapt gelijk een poel;
vraag aan de plant, waarom zij, als zij dorstig
om regen hijgt, haar blaadren neer laat hangen; -
maar vraag mij niet, waarom op mijn gelaat
zich de aandoeningen mijner ziele teeknen.' - -
Met éénen vleugelslag de onmeetlijkheid
doorvliegen, en den geest heenslingren door
de wolken die den hemel van ons scheiden,
om daar omhoog in 't reine licht te baden,
in 't goddelijkst genieten te versmoren
des reinen gloeds, der reine liefde, - dat
was meer dan zijn geluk, 't was zijn natuur.
Die sferen zijn niet voor den mensch bestemd,
hij wist het; naar beneden moet men weer;
en als hij dan op de aarde nederstortte,
was 't als de vogel, die, in zijne vlucht
door 't lood getroffen, met gewonde vleugels
omlage tuimelt, en nog lang het oog,
vertwijflend, brekend, naar de heemlen richt.

III

'Hoe dikwijls ben ik zoo reeds neergetuimeld!'
 zoo sprak hij stil. 'De liefste mijner droomen,
 de droom dat m'eens ons Vlaanderen zou spenen
 van 't dubbel en ondraaglijk voedsterschap
 des Priesters en des Waals, en 't Neerlandsch leven
 herstellen in zijne oude macht en pracht, -
 die liefste beste droom, ja, drijft nog boven,
 maar evenals een drenkling, die, wanhopig,
 te midden van eene oeverlooze zee,
 zich vast te klampen poogt aan eene brok
 van 't door den storm uiteengeslagen schip.
 Dien droom, ik kleefde hem met wellust aan,
 gelijk eens minnaars mond aan d'eersten kus
 der liefde hangt, en er niet af kan scheiden.
 En 't middel tot dat doel? Dat waren wij,
 wij allen jong en allen zelfvertrouwend,
 een heilige falanx voor Vlaandrens roem,
 voor Vlaandrens Maagd een koene sterke lijfwacht!
 Het docht ons, wij gevoelden in ons borsten
 een' nieuwen levensstroom, die bruisend-klotsend
 met kracht naar buiten in de wijde wereld
 een' weg zich vergde, en alles meê zou slepen.
 Geen dijk scheen voor dien Oceaan te sterk,
 geen duinen zouden aan die zee weerstaan!

IV

'De Toekomst was ons als een eigendom,
 dat reeds van ver ons huldigde als zijn' meester,
 en blijde gingen we onzen weg daarheen,
 als reizigers, met den dageraad vertrokken,
 en groetten met een vroolijk lied de zonne.
 Het doel was klaar, de bane lommerrijk,
 de frissche morgenkoelte gaf ons kracht,
 de vooglen zongen ons vertrouwen in,
 en goede woorden weerden de vermoënis.
 En de ouden, door 't voorbijgaand lied gewekt,
 verschenen met hun slaapmuts aan hun vensters,
 en dachten: He, die zullen 't wijder brengen
 dan wij! - Neen, ouden, neen, dat moest niet zijn.
 De baan werd steiler, en de zon werd zwaar,
 en langs den weg daar rees zoo meen'ge herberg,
 waar frissche drank en zoete meisjesoogen
 den reiziger noopten om wat uit te rusten....
 Zoo bleef men onderweg, het doel vergeten!
 't zooveel belovend legioen sliep in, -
 en 't *Zal wel gaan*, en de *Almanak* zijn dood! (*)'

(*) Ik zal mijn' held eens vragen wat hij denkt van 't nieuw Genootschap en den Almanak, die als een Fenix oprijst uit zijne assche. Er zal alweer niels goed zijn, 'k ben het zeker.

V

Oho! daar zijt ge weer geheel, zoo sprak ik,
 uw 't Zal wel gaan, uw Almanak, voorwaar
 een groot verlies.... voor u en twee, drie andren.
 Gij hadt vertrouwen in de kracht des menschen,
 in *uwe* kracht vooral hadt gij vertrouwen,
 't Vermogen der omstandigheden scheen
 u maar een woord, door lafheid uitgevonden.
 Gij zijt mislukt, en woedend zijt ge omdat
 uw lief geloof in uwe kracht als menschen
 gelogenstraf werd. Ook, gij waart daar meesters,
 of steldet u tot meesters: want gij waart
 heerschzuchtig, mannen! en gij meendet reeds
 iets groots te zijn, omdat gij steeds vooraan liept....
 - 'Mijnheer,' antwoordde mij mijn held zeer bitsig,
 'wij liepen vóór, 't is mogelijk, maar dan was 't
 gelijk de paarden vóór den wagen loopen.'

VI

'Maar 't was een take boven ons vermogen:
 er hoefde wel de macht eens Herkules,
 om dezen stal, die Vlaandren heet, te kuischen;
 er hoefde wel het woord eens Christus, om
 dien Lazarus, die Vlaming heet, te wekken.
 De stem des mans, die onzen nacht wil storen,
 vervliegt, verliest zich, als in de woestijn
 de klank des klokskens aan den hals des kemels,

of als 't gekrijsch van een verdoolde meeuw
 te midden van den ruimen Oceaen.
 Vergeefs zou 't ijzer dezen haard omwoelen,
 de laatste genster is er uitgebrand.
 Vergeefs ook zou de orkaan aan 't loeien gaan
 en heel het Europeesche woud doen schudden;
 de wind vermag toch niets op dorre takken,
 waar sedert lang geen loover meer op groeit.
 Wij konden niet volbrengen wat wij wilden;
 en is 't ook waar dat hier op aarde een kruid
 voor alle lichaamskwalen, en een troost
 voor alle zielesmarten wast, welaan!
 't zij onze troost dat wij het toch beproefden!

VII

'Op 't warme hoofd en hart der jonglingschap
 steunde ons vertrouwen; doch 't ontbrak, aan wil,
 aan taaien moed, aan deze soort van dweepzucht,
 die voorwaarts drijft, zelfs als de koele geest
 het doel verworpen heeft als onbereikbaar.
 Wij meenden in een rots te snijden; ach,
 wij schreven slechts in 't zand: er kwamen golven,
 en 't schrift was uitgewischt. Een jongeling
 heeft gansch iets anders in den kop dan strijden
 voor zijne taal, zijn recht, zijne eer: men moet
 examen doen en op zijn toekomst peinzen;
 zien goed te staan met rector en professors;
 men moet genieten, spelen, dansen, zingen,

zijn pintjes drinken en zijn pijpkens rooken,
 's namiddags *au café* zijn, en des avonds?
 en ook *conquêtes* maken, en vooral
 bij 't laatste zou het Vlaamsch te passe komen
 gelijk een hond in eenen hutsepot.
 O Vrouw, door God geschapen eens om tusschen
 den man en 't kwaad de middelaar te zijn,
 gij hebt uw rol in Vlaandren niet vergeten.
 Uw schoonheid weet de pillen te vergulden,
 waarin 't vergif schuilt dat gij wilt doen slikken,
 en zwakheid en verraad wordt *convenances*.
 Gedachtenloos en zonder overtuiging,
 gemaakt en afgemeten, oppervlakkig
 en onnatuurlijk opgekweekt, als planten
 in eene warme broeikas geforceerd,
 godvruchtig, ja, omdat 't de mode wil,
 verfranscht, omdat het zoo gedistingeerd staat, -
 ik kan ze niet beminnen onze vrouwen;
 (Hier prevelde ik: “de druiven zijn te groen...”)
 en 'k vraag wat voor een ras van Vlamingen,
 wat voor een apenras uit zulke moeders
 voor 't vaderland zal spruiten? Zij vernielen
 het goede zaad waar 't zich nog soms vertoont,
 en zetten 't kwade kruid met wellust voort.
 'k Wil deugdzaamheid, maar geene pruderie,
 en godsdienst, maar geen mode-bijgeloof,
 liefvalligheid, die geen behaagzucht wordt,
 en klaar verstand, dat wars is van verwaandheid.
 'k Wil Vlaamsche vrouwen in het Vlaamsche land...?

VIII

Genoeg!... Ik deel niet in den haat mijns helds
 voor u, o bloemen in de Vlaamsche gaarde,
 vergeeft hem zijne dwaasheid. Ach, mejuffers!
 beklagt hem eerder, hij verdient het wel.
 Hij heette zich een' minnaar van den plicht;
 de plicht, of wat hij daarvoor hield, is zoo
 een minnares die koud en streng en droog is.
 Wat mij betreft, ik geef aan u de voorkeur.
 Gij weet niet wat flamingantismus is,
 gij die *au Sacré-Coeur* zijt opgevoed,
 en 'k wensch er u geluk meê. 't Is een ziekte
 die u bij 't hoofd grijpt, erger honderdmaal
 dan zinloosheid; een zinnelooze doet
 veel domme dingen, maar hij weet het niet;
 een flamingant is even dwaas, en weet het,
 en kan het toch niet helpen.... Zie, die ziekte is
 een soort van tyfus, maar verschilt er van
 doordat zij niet aanstekend is. Helaas!
 't flamingantisme is niet aanstekend, neen;
 en dat is wel gelukkig voor het menschdom;
 want 't is een lijden zonder rust, een kwelling
 van ieder uur, van iedre omstandigheid.
 Mijn held is flamingant: van daar zijn haten,
 zijn haten, in het meervond, want het was
 niet meer de vrage wie of wat hij haatte,
 maar wat aan zijnen haat ontsnapte. Hoort,

hij zal 't u zelf gaan zeggen: en, bij voorbeeld,
 al wat gij lief hebt, vindt hij slecht, mejuffers!
 het Fransch, 't vooroordeel, de coquetterie,
 omdat hij vaderlandschen zin vergoedde,
 en waarheid en natuurlijkheid aanbad.
 Maar hooit hem zelve, en beklagt den dweper.

IX

Zijn voorhoofd was gerimpeld als de zee
 en zijne borst zwol op gelijk een golf,
 wanneer hij sprak: 'Ik haat ze, die den tempel
 door hunne kramerij onteeren, en hunn' troon
 op domheid vesten en op slavernij:
 ik haat ze, die, uit dwaasheid of belang,
 nog dat versleten juk geduldig torsen;
 ik haat ze, die hoogmoedige nietsdoeners,
 die wanen dat een titel of wat goud
 genie en hart en geest vergoeden kan;
 ik haat ze, die verfranschte modejonkers,
 bij wie het hart als blind is, en zich zelf
 niet meer herkennen kan in zijne klopping;
 ik haat ze ook, die maar tusschen pijp en pint
 het goede willen, Vlaming of vrijdenker,
 en de armen lam en werkloos laten hangen;
 ik haat die wijzen, die voorzichtigen,
 bij wie oprechtheid geldt voor onverstand;
 ik haat ook wel die soort van lieden, die
 den mond steeds vol van volksbeschaving hebben,

en 't eenige kanaal flat leidt naar 't volk,
 de Moedertale, willen op doen drogen;
 ik haat ze, die belediging en onrecht
 in dank ontvangen, als hun daaglijksch brood,
 en, kalmer dan de zee die wij thans zien,
 zich onderwerpen aan den wil der meesters;
 ik haat ze, ja, die lieden die hier leven,
 zich voeden, hun geslacht voortzetten, sterven,
 als dieren en als planten op het veld.

X

't Verslecht van dag tot dag. De een volgt den andren
 gelijk de golf volgt op de golf. 't Geslacht
 dat sterft, maakt aan 't geslacht dat komt, zijn lafheid
 en zijne schande. Och neen, zijn schande niet;
 zij hebben 't reeds zoover gebracht dat zij
 hun schande niet meer voelen: als muziek
 klinkt in hun oor 't gerammel hunner keten.
 't Gareel, waarin zij met gebogen hoofd
 als vigilante-paarden loopen, o!
 zij hebben 't lief gekregen - uit gewoonte.
 Gelukkigen!! - Maar zouden we aan dien prijs
 gelukkig willen zijn? Gevoelloosheid,
 is dát geluk? Neen, liever lijden, weenen,
 als wij ons volk zien sterven, niet zooals
 die zonne ginds met majesteit en luister,
 maar zonder eer of waarde, als uitgezogen.
 Neen, liever werken tot het eind: dees tijden

zijn gunstig om den waren man te kennen,
 gelijk men in den hoogsten nood op zee
 den echten zeebonk kent; en zijn ze ook zeldzaam
 de goeden en de sterken, vreezen ook
 de meesten meer voor de oneer der mislukking
 dan voor de lafheid van niet te ondernemen,
 welaan! ineengesloten de geledren,
 en nog de kans met nieuwen moed beproefd!

XI

'Het mag toch niet gezegd zijn dat dit leven,
 dit krachtig Vlaamsche leven van voorheen
 om niets de zwaarste schokken heeft gedragen,
 om niets de zwaarste ziekten doorgeworsteld,
 't Mag niet gezegd zijn dat dit schip om niets
 de woedendste tempeesten heeft doorstaan,
 't Mag niet gezegd zijn dat dit Neerlandsch leven,
 waartegen eens de vorsten-landverraders,
 de feodale heeren, nijd'ge gieren,
 de trotsche middeleeuwsche ridderschap,
 en Frankrijks koningen en Rome's bliksems
 zich vruchteloos verbrijzelden, dit leven
 dat een twee-honderd-jaar'ge vreemde dwang
 niet kon verwurgen, - *nu* zou doodgaan. Neen!
 't mag niet gezegd zijn dat een aantal mannen,
 die ons als eene goede mijn bewerken,
 en met een taai geduld hun huichlaarswerk
 vervolgen, daar hun lippen ondertusschen

steeds galmen van bezorgdheid voor ons rechten, -
 dat *zij* den ouden eik ontwortlen zullen!....
 En toch, onze oogen zien hem nederhellen....
 Hem deerden eens, 't is waar, de zwaarste slagen
 der scherpste bijlen niet, hem deden eens
 de klaterendste donders nauwlijks schudden;
 maar mollen, die aan zijne wortels knauwen,
 vernielen eens den boschreus. Al de stormen
 der wildste golven stuiten machtloos op
 de sluis die ze weerhoudt; maar niet'ge wormen
 doorboren in één' dag de hechtste palen.
 Geen hope meer! Wij hebhen 't zoo gewild:
 wij splitsten Nederland; wij boeten, - sterven.... -
 En 't Noorden ook zal sterven. Zaagt gij ooit
 een' paling die in twee gekapt was? Zaagt gij
 hoe beide deelen nog een tijdlang spertlen?
 Gij dacht: zij leven beide: in plaats van één,
 zijn daar twee wezens nu, welk een vooruitgang!...
 Helaas! dat is het beeld van onze toekomst.⁷

XII

Hij zweeg en keek in diep gepeins. De zon
 was nu geheel verdwenen: vaal en grauw
 lag de Oceaen in duisternis gedompeld.
 En 'k zei: Gij hebt uw gal weer uitgespuwd.
 Aan mij de beurt nu. Als gij steeds naar 't Westen
 het oog blijft richten, zult gij stellig niets
 dan eene zon, die ondergaat, aanschouwen,

en die maar nacht en schaduw achterlaat.
 Dat spreekt van zelf. Maar kijk eens om, mijn jongen!
 Een andre dag is achter ons ontstaan,
 een dag van vreugde en wellust en genot!
 Zie, Paviljoen en Kursaal wenken, glansend
 en schitterend van honderd beldre lichten.
 Gij zijt hier niet gekomen om te weenen:
 de zee heeft wateren genoeg, waarachtig!
 en uwe tranen zullen toch wel nooit
 den plas doen overloopen. Kom, gij zijt hier
 om u te baden, om u te vermaken,
 om 's avonds schoone vrouwen te bewonderen, -
 en 't zijn niet allen vrouwen uit ons land
 die 't voorrecht missen van u te behagen:
 er zijn er Duitsche en Fransche en Engelsche
 en Russische; gij hebt de keuze; kom!

XIII

'Ja, 't is hier zoet aan d'oever van de zee,
 hier waar gezondheid haren zetel vestte,
 ver van die rookende ongezonde steden,
 waar 't werkmanskind zich uitput voor den meester.
 En ook dit uur is plechtig schoon. En alles
 rondom roept tot genot en tot vergeten.
 En toch, ik ben zwaarmoedig, en ik weet niet
 wat wind het is, die 't uitgebrande stof
 mij in den haard der ziele weder opjaagt,
 wat macht het is, die weer in mijnen boezem

den kwelgeest der Herinnering bezweert.
 Maar 't *is* zoo: elke golf, die zuchtend rolt,
 heeft weerklank bij de golven in mijn borst.
 In plaats van schoonheid en genieting, spoken
 hier allerhande kwalen vóór mijn' geest.
 De weelderige badgast doet mij denken
 aan de arme visschers, die ginds 't anker lichten
 om met gevaar het schrale brood te winnen;
 de schitterende Kursaal en zijn schoonen
 met blanken hals en wit geschilderde armen,
 herinren mij die arme visschershutten,
 waar vrouw en kind zoo vaak in angst en tranen
 den man terugwacht, vruchteloos terugwacht.
 En verder zie ik 't stille kwijnend Brugge,
 weleer de fiere koningin der zeeën,
 en 't uitgestorven Damme, waar ze nu
 een' sprakeloozen steenen MAERLANT plaatsten,
 en Sluis, - o Damme en Sluis, verzande havens!
 de zee ook heeft ons Vlaanderen verlaten...
 En wat den man doet woeden, is niet 't kwaad,
 maar dat hij machtloos is om 't kwaad te beetren!....'

XIV

Och, 't zal van zelf wel beetren, viel ik in;
 de klare dag komt uit den donkren nacht,
 de lauwe lent' komt uit den killen winter,
 het goed komt uit het kwaad, ja 't goed is zoo
 een onecht kind, dat wordt geboren uit

een buitensporigheid van vader Kwaad.
 Kijk toch wat verder eens dan uwen neus,
 blik naar het Oosten en naar 't Zuiden, - daar
 vertoont zich morgenlicht, ontspringt herleving,
 en kiemt er nieuwe zelfkracht. Zie uw Gent:
 de werker zocht en vond in eendracht macht,
 hij haakt naar kennis, naar veredeling,
 voor taal en recht heeft zijne stem geklonken,
 zijn leus is: help u zelf, zoo helpt u God.
 En 't weergeboorne Itaalje straalt van glansen;
 de volkeren staan op, hermaken zich;
 en zelfs bij ons reikt koning en minister,
 als vriend, de handen aan den Noorderbroeder:
 dat 's toch een teeken van den tijd, mijn jongen!
 En dan, die Roomsche spinnekop, die eens
 u vreezen deed, zag hare netten scheuren,
 en ziet reeds dicht bij haar den ruigen stoffer,
 die ze uit haar laatste hoeksken weg zal vegen.
 Ik vind alom verandering, beternis,
 behalve in uwen ongeneesbren kop.

XV

Dan ving hij weder aan met zijne basstem:
 'De zee draagt van het eene strand naar 't ander
 een mompeling, een bromming, en wat schuim;
 zij rolt en rolt, en ronkt, en mort, en rommelt,
 en scheurt haar' buik al rollend op de klippen,
 en stompt haar baren op de logge zandbank,

en zucht en klaagt, en rolt, en werpt soms golven
 als fiere rossen die van woede steigren,
 gelijk een' vloeit, omhoog, en valt weer neer,
 en loeit, en rolt, - en meent vooruit te gaan;
 en als zij hier of daar na twintig eeuwen
 een bank heeft weggespoeld, dan juicht en zingt
 en rolt zij blijde op de ingenomen plek, - -
 en 't kwaad is niet vernield, maar slechts verplaatst.
 Zoo is het menschdom! Zwoegend, hopen, biddend,
 beweegt het steeds, en wentelt op zich zelf,
 vliegt op in gramschap dat de kimmen dreunen
 en roept: Triomf! triomf! wij zegepralen!
 en zinkt vermoeid en moedloos weer ineen:
 het heeft geen' stap gedaan. De dag volgt op
 den dag, en kommer en ellende volgen
 op kommer en ellende, als golf op golf
 en mompeling op mompeling. - Die wet
 is Gods, die wet is eeuwig, zoo men wil
 geloof slaan aan het heilig boek der Schepping.
 Géén zal gelukkig zijn. 't Geluk, dát is
 het Godsrijk dat niet is van deze wereld.
 God heeft het zoo gezegd, gewild, gesteld;
het aardrijk is vervloekt, is 't woord des Scheppers^(*).

XVI

Dat word t absurd! - 'Waar hebt gij mij gebracht?' -
 Wij zijn in 't Paviljoen gelijk gij ziet;

(*) GENESIS, III, 17.

wij gaan soupeeren, en wij gaan naar 't bal! -
'Neen, zeg ik, neen, ik sprak u van de zee
en van het menschmod...' - Hoor, mijn beste jongen,
al uw geraas begint mij te vervelen.
Het water van de zee smaakt zout en zuur,
een fleschken Rijnwijn zou nu beter passen;
en wat het menschmod aangaat, 't mag u lusten,
gelijk een andere Atlas, al de smarten
der gansche wereld op uw' nek te laden,
ik heb genoeg aan mijnen eignen ballast.
Zoo dus, het hart verkwikt, het brein verhelderd,
en beide beenen vaardig voor den dans! -
'Och, als 't toch *moet* zijn... Zaagt gij ook dat meisje,
vandaag op 't strand...?' - Hum, hum, garçon! - V'là M'sieu! -
Breng vijftig oesters en een flesch - 'Champagne!'

1860. (*Studenten-Almanak voor 1861*).

[Deel 2]

Uit het studentenleven
(Eerste druk, 1868)

Voorzang

Geluk, roem, macht en liefde
beglansen 's jongelings hoofd:
hij komt; hij denkt zich een roeping,
een roeping waaraan hij gelooft.

't Verlangen baart hem schimmen,
begoochling hitst zijn bloed;
hij scheidt zich een wonderwereld,
die hem als haar' heer begroet.

Daarheen! hij ziet ze zoo helder!
Geluk, roem, liefde, macht!
Vooruit! naar die wonderwereld!
Ziet, hoe zij hem tegenlacht!

Hij grijpt den staf des pelgrims
en spoedt vooruit, niet een lied. -
Doch, als hij later eens omkijkt,
verschrikt hij bij 't geen hij ziet.

Hoe ver is 't punt verwijderd,
van waar hij zingend kwam!
En 't doel blijft immer verre,
waarheen hij den tocht ondernam.

Vluchten de wonderbeelden
terwijl hij nader klimt?
Toch stapt hij weder voorwaarts, - -
totdat een stemme schimpt:

‘Te hoog wilt gij klimmen, o dwaze!
uw voeten weerstreven die zucht;
gij wilt de heemlen doorvliegen,
uw wieken vangen geen lucht!

‘Wat zijn die brandende driften,
waarvan uw harte kookt?
wat wil die verterende vlamme,
die ge in uw dwaasheid stookt?

‘Wat is dat geluk en die liefde,
wat is toch die roem en die macht,
wat is heel die wonderwereld
waarnaar gij ijlhoofdig smacht?

‘Gij voelt iets, maar kunt niet eens zeggen,
wat uwe borst doorwoelt;
uw hoofd kan niet eens vatten,
hetgeen uw hart gevoelt.

‘Uw lip kan 't lied niet eens zingen,
dat steeds uw binnenst zong:
gij kunt den kreet niet slaken,
die kleeft aan uwe tong.

‘Waartoe dat vruchteloos pogen?
Ziet gij nog niet dat het doel
slechts leeft in uw dwaze verbeelding
en in uw nog dwazer gevoel?

‘Gij kunt het wezen niet vatten,
dat vóór uwe oogen vliegt, -
en kunt nu dien schijn niet meer scheuren,
dien schijn die uwe oogen bedriegt!

‘Die valsche schijn is uw meester;
die zotte dwaze droom,
hij groeide aaneen met uw ziele
gelijk het klimop met den boom.

‘Vooreerst was zijne omarming
zoo streelend, niet waar? en zoo zacht;
maar nu, nu voelt gij haar knellen,
en hoe ze u allengs versmacht.

‘En zie, zoo ge 't voort laat groeien,
helaas! wat droevig lot!
zoo wringt zich 't klimop in uw ziele,
en nijpt en zuigt ze kapot.

‘Of zoo ge 't weg wilt rukken,
om 't even! Die ruk ontbloot
een wonde diep en onheelbaar,
en 't harteken bloedt zich dood.’

MORAAL

Zalig wie zich van kinds af
aan 't alledaagsche gewent,
eet, drinkt, vrijt, slaapt en vet wordt,
en droomen noch eerzucht kent!

I Levenslust

Studentenlied

Waar treurige blokkers in hun cel
voor 't schrikkelijk examen waken,
en zich van 't zoete leven een hel
ja zich een helle van 't leven maken,
wij, minnaars van het blijde lied,
daar zijn wij niet!

Maar klinkt aan ons oor een feestakkoord,
een vreugdig en ongebonden zingen,
een schaterlach, een geestig woord,
een luid en prikkelend stopselenspringen,
Studenten, vroolijk, jong en blij,
daar zijn ook wij!

Waar knorrige mannen koud en stijf
van wijsheid en bedaardheid spreken
aan alwie het dwanghemd om zijn lijf,
de keten aan zijn hand - wil breken,

wij, minnaars van het vrije lied,
daar zijn wij niet!

Maar komt tot ons een kloeke stem,
een stemme uit mannenborsten gesprongen,
die roept met vasten, stouten klem:
'Vooruit! het oude pleit voldongen!'
Studenten, moedig, jong en vrij,
daar zijn ook wij!

Waar uit den hoogen 'waarheidstoel'
dweepzucht, bijgeloof en logen,
als kwade dampen uit een' poel,
over het aardrijk komen gevlogen,
wij, minnaars van een eerlijk lied,
daar zijn wij niet!

Maar waar de Rede haar' rijken vloed
uitstort in breede, heilzame plassen,
waarin eenieder zijn' dorst voldoet
en de oude smetten weg kan wasschen,
Studenten, van vooroordeel vrij,
daar zijn ook wij!

Waar kinderen van den vreemden trant
eigen kracht en licht vernielen,
en 't innig eergevoel van het land
voor vreemde mode of macht doen knielen,
wij, minnaars van het Vlaamsche lied,
daar zijn wij niet!

Maar ruischt de vaderlandsche zang,
 en drukken handen andere handen,
 en wederklinkt de glazenklank
 op 't heil der oude Nederlanden,
 Studenten, jong, en Vlaamsch, en vrij,
 daar zijn ook wij!

Onbezorgd

Op de stroomen van de vreugd
 onder 't zonnelicht der jeugd,
 zorgeloos en rustloos tevens,
 wiegt de boot des levens
 tusschen zang en glazenklank
 nooit te lang!

Pijpen dampen, kelen zingen,
 lachen schaatren rond:
 daar is leven in die kringen,
 rustloos, zorgloos, vrij, gezond.
 Pijpen dampen bij het zingen... -
 Maar de Toekomst?... Och, haar blik,
 zwanger steeds van angst en schrik,
 kan door al dien rook niet dringen.

Op de stroomen van de vreugd, enz.

Liedren galmen, lachen rollen;
 vroolijkheid en geest,
 die den ganschen omtrek vollen,
 melden rustloos, zorgloos feest.
 Lachen schaatren, zangen stijgen...
 Maar - de Toekomst??... - Och, haar keel,
 knorrende anders maar te veel,
 moet meëzingen hier, of zwijgen!

Op de stroomen van de vreugd, enz.

Lachen schaatren, bekers bruisen:
 vol van eedlen gloed,
 opent warme taal de sluizen
 van het brein en van 't gemoed.
 Maar de Toekomst?? - Och, wees zeker
 dat ze in 't goud en 't roze prijkt
 voor wie haar maar stout bekijkt
 door Bourgonje- of Rijnwijnbeker!

Op de stroomen van de vreugd, enz.

Zorglooze onrust, dubbele blijheid!
 wie ze niet geniet,
 wijn en rook, zang, vriendschap, vrijheid,
 is een ezel, anders niet. -
 En gij, Toekomst! weg tot morgen!
 laat ons nu naar hartelust
 zorgloos leven zonder rust,
 rustloos leven zonder zorgen!

Op de stroomen van de vreugd
 onder 't zonnelicht der jeugd,
 zorgeloos en rustloos tevens,
     wiegt de boot des levens
 tusschen zang en glazenklank
     nooit te lang!

Toost

Een veteraan, een breed-gebaarde, recht
 zich op, en heft zijn glas omhoog, en zegt:

Mijnheeren! 'k drink onze eigene gezondheid.
 Wat is student-zijn? Hoort mij! De student,
 dat is: het harte jong, het hoofd geestdriftig,
 Het harte jong! dat is het warm gevoel,
 de levendige drift, de oprechte liefde; -
 het hoofd geestdriftig! dat is 't koen verstand,
 het krachtig denken, 't roekloos grondbeginsel! - -
 Het harte jong: dat zijn de wettige haten,
 de stoute sympathieën, die zich toonen
 gansch naakt in hunne grootheid en hun schoonheid; -
 het hoofd geestdriftig: dat is 't kloek bevestigen
 van 't ware en 't rechte zonder om te zien
 naar 't dom vooroordeel en het laag belang. - -

Het harte jong: dat is de ziel, ontluikend
 gelijk een bloem, haar geuren en haar glansen
 in 't ronde gietend zonder achterdocht, -
 de zonne minnend die haar streelt, - en haar
 verschroeien zal, - en de aarde die haar draagt
 en dikwijls niet eens waard is haar te dragen; -
 het hoofd geestdriftig: dat is 't helder brein
 dat redeneert en denkt, omdat 't de waarheid
 opzoekt en vindt, - en ook niet redeneert
 omdat het zijnen vond niet wil verduiken. - -
 Het harte jong, het hoofd geestdriftig, ja!
 dat is student-zijn: en zoo *moet* het zijn.
 Voorzichtigheid in woorden en in daden
 is huichlarig en lafheid. Wie niet durft
 hetgeen hij denkt en voelt, luidop te zeggen,
 verdooft de sprank der Godheid in zijn' boezem;
 wie de gevolgen steeds op voorhand weegt,
 die krimpt ineen waar 't geldt een man te zijn.
 Een vonklend hart, een ziedend brein, - vulkanen
 die vrije woorden, koene daden braken, -
 dat is student-zijn. Hoera voor ons zelve!

Wat is student-zijn nog? Hoort! De student,
 dat is de gekke zorgeloze blijdschap,
 de steeds vernieuwde, steeds luidruchtige vreugde.
 Student-zijn, dat is 't lied, het vroolijk lied,
 't lied dat niet min een lofzang is des Scheppers
 dan de ernstige psallem of het stil gebed.
 Student-zijn, zegt gij licht, dat is ook leeren,

en waarlijk 'k zal dat niet betwisten; maar
wie in de kennis slechts zijn broodgewin ziet,
studeert misschien, maar is toch geen student; -
student-zijn is beminnen: - zeker; maar
wie in de liefde op eenen bruidschat loert,
kan jonkman zijn, maar is geen jonge man; - -
en neen, geen broër is hij, die in den wijn
een lekkerbeksgenot, een' lichaamswellust,
een streeling van het mondverhemelte,
in plaats van de eedle grootsche zielsbedwelming
der goddelijke dronkenschap kan zoeken!
Van ons de zulken! ver van ons, dat proza!
Wij storten ze uit als ballast, die den luchtbal,
waar wij de sferen zalig meê doorvliegen,
in zijne hooger vlucht maar tegenhoudt.
En gij, studenten van het echte bloed,
de handen samen, tot een trouw verbond
in warme waarheidszucht en kloeke wilskracht
en steeds blijmoedig opgewonden streven;
en roept: heil ons! heil ons! en ledigt ras
op een, twee, drie, de glazen tot den grond.

Een luid gejuich gaat op uit ieders borst;
en als het stilt, - heeft ieder weder dorst.

Herberg-tafereel

Mietje, breng mij nog een glas! - Nog twee! -
 Ook voor mij! - Voor allen glazen, Mietje! -
 Mietje, breng een vat! - Een' stroom! - Een zee! -
 Gij daar, Jan, zing gij ons nu een liedje! -
 Zoo weergalmt het te allen kant met kracht,
 't schalt en 't dreunt, en 't klingelt, 't klopt en 't klatert.
 Mietje brengt gezwind den verschen drank;
 Jan heft aan, met heeschen keleklank,
 ach! een meer dan liederlijk gezang,
 waar de heele zaal verrukt om schatert.
 Mietje, die in geen gerucht verschiet,
 luistert lachend toe, en als, bij 't ende,
 elk, ter eer des zangers van het lied,
 zijnen vollen beker binnengiet,
 juicht zij blijde meê met heel de bende.

En terstond
 loopt zij weder
 op en neder
 in het rond.

'Hoe! dit is nog maar mijn twaalfde glas?
 'En 't is reeds meer dan twaalf uren! Sa, vent!' -
 spreekt een drinker bij zich zelven, 'ras!
 'spoedig nu gedronken, want 't wordt avond!' -
 En een achtbre veteraan roept luid:

‘k Heb u nog geen' kus gegeven, Mietje!
 En hij pakt ze zonder veel fatsoen,
 plant op hare malsche kaak een' zoen,
 en, terwijl hem 't goede kind laat doen,
 vraagt hij: ‘Mietje, wat zegt *gij* van 't liedje?’ -
 En een andre, een half bezopen zwijn,
 zegt: ‘Ziet gij mij gaarne nu, zoete engel?’ -
 ‘Liever zie ik u dan blind te zijn,’
 antwoordt 't looze Mietje, uitnemend fijn,
 immer lachend, aan dien lompen bengel.

En terstond
 loopt zij weder
 op en neder
 in het rond.

Maar een schuchtre nieuweling wil nu
 ook tot Mietje iets zeggen; als een rietje
 beeft hij sprekend: ‘Och! belijft het u
 ‘aan *mijn* glas uw lip te steken, Mietje?’
 En dan blijft hij stom een pooze, en dan
 stamert hij: ‘Och! allerliefste Mietje!
 ‘zie, het doet mij spijt... zie, dat gij hier
 ‘leven moet in al dat woest getier,
 ‘daaglijks zien dien toomeloozen zwier,
 ‘daaglijks hooren menig smerig liedje...’
 Mietje kijkt verwonderd op hem neer,
 denkend: wat is dat nu voor een' ezel?
 Van waar komt die sombere Meneer,

zoo bezorgd, zoo nauwgezet, zoo teêr?
 Neemt hij mij somwijlen voor een kwezel?

En meteen,
 fladdert Mietje
 als een bietje
 verder heen.

Doch Madam komt uit den toog vooruit:
 ‘Heeren! aangenaam is me uw presentie,
 ‘maar 't is tijd dat ik mijn herberg sluit,
 ‘anders ben ik weer in contraventie.’ -
 ‘Hoe, Madamken!’ roept een drinkebroêr,
 ‘wilt gij ons van dorst dan zien bezwijken,
 ‘net als visschen op het droge zand?
 ‘Zoo barbaarsch kunt gij niet zijn; 't waar' schand!
 ‘Spoedig dan, geef ons te drinken; want,
 ‘zoo ge toeft, vindt gij niets meer dan lijken.’
 Mietje lacht, zij lacht maar altijd voort;
 moeder dreigt het gaslicht uit te draaien;
 maar haar stem wordt in 't rumoer gesmoord;
 allen saam, in vreeselijk akkoord,
 roepen, tieren, huilen, krijschen, kraaien:

Toe gezwind,
 Mietje, Mietje,
 deugenietje,
 nog een pint!

Moeder onderwerpt zich: versche drank
 laaft de kelen en verfrist de longen,
 spoedig door het rooken en 't gezang
 weder drooggerookt en schorgezongen.

En 't is waarlijk schoon om heel dien troep
 heldere gelaten, vrij van wrevel,
 vrij van zorg, rood, frisch, verheugd, gezond,
 met de lange pijpen in den mond,
 te zien glinstrend zwemmen in het rond
 midden in den dikken tabaksnevel.

Mietje, intusschen, lacht en lonkt en praat,
 onvermoeibaar voor de drinkers zorgend... -

En, als reeds de zon in 't oosten staat,
 wenschen zij, al waggelend op de straat,
 'goeden nacht' in plaats van 'goeden morgend.'

Goeden nacht,
 Mietje, Mietje,
 deugenietje,
 die steeds lacht.

En de schuchtre nieuwling, die zoo raar
 Mietje straks zijn diep gevoel verkondde,
 ligt nu ook te bed, half lam en zwaar;
 maar de zoete slaap ontwijkt zijn sponde.

Och! hoe diep rampzalig hij zich voelt!
 Hij, die om zijn liefde te betoonen
 zóó veel pinten drinkt, zal hij dan toch,
 hij die 't wèl meent, grofheid en bedrog

Mietje steeds belagen zien; en, och!
zal zij *hem* toch nooit verstaan, - beloonen?
'Morgen,' droomt hij, 'ga ik vroeg bij haar,
(morgen: hij vergeet dat 't reeds vandaag is)
'morgen, vóór al de andren ben ik daar;
'k vraag haar - heure liefde, kort en klaar,
'en een kus... o God! dat ware magisch!

'Mietje, sus
'toch mijn lijden
'met een blijden
'liefdekus.'

Eerste kus

DE GELUKKIGE ZINGT:

Slechts een oogenblik rustte uwe borst op mijn hart,
slechts een oogenblik drukte uwe lip op mijn' mond,
en dat oogenblik stortte meer zoet op mijn smart
dan ik immer in dwaze verstrooiingen vond.

O! nog zweeft op mijn lip het satijn en de gloed
van dat innige klissen, zoo vurig, zoo zoet:
nog herzingt mij die klank in het oor als een zang;
nog herbloost vóór mijne oogen de bos uwer wang;
nog herklopt mij uw boezem op 't hijgend gemoed.

Ik was daar, niet meer ik: van mij selv' onbewust,
met mijn hand in uw hand en mijn ziel in uw ziel;
ik weet slechts dat uw hart op mijn hart heeft gerust,
ik voel slechts dat een deel van mijn leed is gesust,
dat een drop van geluk in mijn binnenste viel.

Gij hingt daar vóór mijn oog als de Maanschijf omhoog,
wen haar blik d'Oceaan op en neder doet gaan:
even zóó zag ik u door een' nevel slechts aan,
en een traan kwam me in 't oog steeds zoo fletsch en zoo droog,
en mijn harte, zoo hard en zoo koud, bij dat zicht
hijgde en golfde als de borst van het slapende wicht.

Vergeet *gij* het weldra wat dit uur is geweest,
sterft en smelt die gedachte in uw' brandenden geest
als een tengere beek in een' zwelgenden stroom, -
ik vergeet het toch nooit. Immer blijft me als een droom
het derdenken aan 't heil van die zalige stond,
van die borst op mijn hart, van die lip op mijn' mond.

Immer blijft het mij bij als een troost in 't verdriet,
als een lachende lichtstraal door 't grauwe verschiet,

als een zoetere teug in het bitter venijn,
als een blijdere toon in het klagende lied,
als een geurige bloem in mijns levens woestijn,
als het uur dat ik hebbe geleerd wat het hiet
zalig te zijn.

Vrouwenmond

Aangeboden
vrouwenmond,
wie verkondt
uw bekoorlijkheden?

Als een glimlach om uw boorden speelt,
o, wie zegt hoe 't ziel en zinnen streelt?
Lijk Natuur, wanneer na 't winterlijden
lauwe zonnestrallen haar verblijden,
zoo gevoelt het hart zijn smart geheeld,
als een glimlach om uw boorden speelt.

Aangeboden
vrouwenmond,
wie verkondt
uw bekoorlijkheden?

Als een woord, een lispelend liefdewoord
 uit uw diepten opspringt, half gesmoord,
 zooals roovers sluipend uit hun holen
 de arme reizigers moorden die verdolen,
 zoo gevoelt zich 't hart gewond, doorboord
 door dat woord, dat lispelend liefdewoord.

Aangeboden
 vrouwenmond,
 wie verkondt
 uw bekoorlijkheden?

Als gij kwijnend openstaat en smacht,
 wie verklaart die wondre aantrekkingskracht,
 die de lip des mans, in 't woeligst streven,
 onweerstaanbaar op uw lip doet kleven?
 Vrouwenmond, wie zegt van waar die kracht,
 als gij kwijnend openstaat en smacht?

Aangeboden
 vrouwenmond,
 wie verkondt
 uw bekoorlijkheden?

Als de lip des mans uw lippen drukt,
 o wie maakt hoe 't lijf en ziel verrukt?
 Tintelingen roeren spier en aderen;
 en wat balsem kan den balsem naderen,
 dien de man op uwe boorden plukt,
 als zijn lip uw heete lippen drukt?

Aangebden
 vrouwenmond,
 wie verkondt
 uw bekoorlijkheden?

't Zij gij lacht, of spreekt, of week verlangt,
 of de lip des minnaars driftig prangt,
 en dan zwijgt, van liefde en wellust dronken, -
 o, hoe voelt zich 't hart aan u geklonken,
 't zij gij lacht, of spreekt, of week verlangt,
 of de lip des minnaars driftig prangt!

Aangebden
 vrouwenmond,
 wie verkondt
 uw bekoorlijkheden?

Lach! maar zij de lach steeds rein en echt!
 Spreek! maar 't woord zij eerlijk en oprecht!
 Smacht! maar zij 't verlangen mild en teeder!
 Kus! o kus, en kus hem telkens weder,
 hem dien ge in uw macht houdt als een' knecht...
 O, wees rein en teeder en oprecht!

Aangebden
 vrouwenmond,
 wie verkondt
 uw bekoorlijkheden?

Lentelied

Wie is er jong die niet zingt van vreugde?
 Vreugde ruischen de jonge bladeren,
 vreugde geuren de ontluikende bloemen,
 vreugde fluistren de stoeiende windekens,
 vreugde strooit de blonde Lente,
 vreugde op bloemen en blaadren en windekens.
 Juicht, o Jonglingen! Maagdekens, juicht!

Wie is er jong die niet zingt van liefde?
 Liefde murmlen de kabblende beekjes,
 liefde kweelen de vogelenkoren,
 liefde roept de herlevende aarde,
 liefde glinstert de ontvolkte hemel;
 liefde, liefde, lispelt de luite
 der bloemige, lachende Schepping.
 Mint, o Jonglingen! Maagdekens, mint!

Mijn liefste, hoort gij die stemmen alle,
 die om ons schateren? Hoort gij die stemmen?
 Kom: en strenglen we onze armen dooreen,
 en kleve er uw mond op den mijne. Minnen,
 minnen en juichen, lachen en kussen,
 kussen en lachen is 't erfdeel der Lente.
 Zie, 't mint alles omhoog en beneden,
 hoor, 't juicht alles beneën en omhoog,

't zingt alles van vreugde, van lust en van liefde...
 Haast u, Jonglingen, Maagdekens, haast u,
 juicht en bemint, bemint en juicht!

Na een bal

Zacht als een beekje in wellustig akkoord
 rolde de wals hare golvingen voort,
 sleepend, gelijk aan de schommelende zee,
 vroolijke drommen van danseren meê.

Dát was een stonde van heil voor mijn' geest:
 Liefste, dan leunde op mijn' arm uwe leest,
 en wij vloegen te zaam in de verte.
 Dát was voor mij eene stond van geluk:
 zachtjes gevoelde ik den molligen druk
 uwer borst op mijn kloppende harte.

En ik droomde, die leest, en die borst, en dat vuur
 dat uwe oogen doet stralen, zoo helder, zoo puur;
 en die donzige bos op uw wangen gestrooid;
 en die lach die uw rozige lippekens plooit;
 en die adem, die stoeide als een vlietje voorbij,
 dat al lispelend de kruiden verfrist aan zijn' zoom:
 o! dat alles dat sprak en dat leefde voor mij!...

En mijn ziele smolt weg op dien zaligen droom,
als een wolk, die het purper des hemels doorvliegt
op de waggelende wieken der windjes gewiegd.

'k Luisterde: een hemelsch gezang trof mijn oor.

'k Keek: een oneindige, een hemelsche gloor
vervulde en verrukte mijne oogen.

Gij waart niet langer een meisje: o *gij* waart
Engel des hemels, en droegt mij van de aard',
en droegt mij met u naar den Hoogen!

Zoet is een droom van geluk hier beneên,
stralend door neevlen der werkelijkheid heen.
Zalige droom, blijf *gij* immer mij bij...
Liefste, wees immer die engel voor mij!

Wandeling

Naar buiten, sa, naar buiten!
men stikt hier in de stad!
gevolgd de kalabasflesch!
den wandelstok gevat!
verzaden we aan lucht en ruimte
ons zinnen, wel te moê!
en waaie de frissche koelte
aan 't hart nieuw leven toe!

Hoe rusten de oogen lustig
op 't groene grastapijt!
hoe weelderig geurt en glinstert
het koolzaad wijd en zijd!
hoe wiegt en ruischt de golving
van 't blonde korenmeer!
hoe zalvend gieten de boomen
hun lange schaduwen neer!

De kronklende vonklende Schelde;
de wei, die schatten ontvouwt
van witte en gele bloemen,
van sterren van zilver en goud;
de koeien die daar loeien,
door 't malsche gras verspreid;
en 't blij geschal der vooglen: -
o, welk een zaligheid!

En ginder, zie! verheft zich
de lachende heuvelenkrans,
wellustig zijn kruinen badend
in gouden zonneglans;
op elke kruin een toren,
van witte huisjes omringd: -
o, wie beschrijft dien luister?
wie, die dien vrede bezingt?

Hoe tiert hier alles op aarde!
hoe siert de lente den grond!

hoe vloeien de zangen der vooglen,
hoe bloeien de bloemen in 't rond!
hoe wiegelt de blonde Schelde,
al murmlend, langs haar' zoom!
hoe spiegelt de lachende zonne
haar stralend hoofd in den stroom!

Hoe speelt het koeltje, hoe kweelt daar
de leeuwrik die vliegt naar omhoog!
hoe streelt 't wit madeliefje
op 't groene fluweel het oog!
hoe pronken de dartele vlinders,
hoe ronken de bieën alom!
de Schepping is één luister,
één jubel, één feestgebrom!

De harten omhoog, o vrienden!
vol zachte poëzij!
Hoe heerlijk toch is de vlakte!
hoe schoon de heuvelenrij!
En ach, hoe jammer, dat er,
te midden van al die pracht,
ook Vlaamsche boeren wassen,
dat treurig kroost van den nacht!

De kleine bronnen

De kleine bronnen, die hier en daar
 den bodem ontspringen,
 ze zijn zoo rein, ze zijn zoo klaar,
 en hoort, hoe ze zingen.
 Een murmlend juichen is haar lied:
 ze stoeien zoo blijde,
 en dartlen met haar' kleinen vliet
 aan 's heuvels zijde.
 Jochij! jochij!
 Ze zijn zoo jong, ze zijn zoo vrij!

Ze huppelen over keitjes heen,
 en kussen en koozen
 de kleine bloemen, die, waar ze treên,
 welriekend blozen.
 's Daags leven ze tusschen zonneglans
 en koele schaûwe,
 en spiegelen 's nachts den ethertrans,
 den hemelschblauwe.
 Jochij! jochij!
 Ze zijn zoo jong, ze zijn zoo vrij!

Doch ziet, beneden in den beemd,
 den stroom reeds loeren,
 die, dra, de bronnen gevangen neemt,
 en meê zal voeren...

O bronnekens, juicht maar! 't Einde uwer vreugd
is in de nabijheid!
O, dartelt en stoeit: zoo kort is de jeugd!
zoo kort is de vrijheid!
Jochij! jochij!
Ge zijt nog jong, ge zijt nog vrij!

Studenten, wij zwieren, het hart vol vuur,
zoo vrij door de wereld;
ons hoofd is als het hemelsch azuur
met sterren bepereld.
Maar ziet, daar kruipt de vuile stroom
der werkelijkheden:
we naderen elken dag zijn' zoom
met rassche schreden...
Jochij! jochij!
We zijn nog jong, we zijn nog vrij!

II Heilig vuur

Jeugdig zelfvertrouwen

De wereld is krank,
't menschengeslacht gaat kreupel en mank;
wie peilt en heelt zijne wonden?
De tijd is slecht,
de wereld veracht den plicht en 't recht;
wie telt hare zonden?
De tijd is slecht, de wereld is krank, -
doch *wij* zijn nog gezond, Goddank!

De wereld is oud,
het menschdom koud;
geen medegevoel met 's broeders lot;
de heilige liefde vlucht weer tot God.
En 't gouden kalf, ten troon geklommen,
beheerscht de drommen
die allen elkander benijden,

en zich verblijden
 in 's naasten lijden...
 Oud is 't menschdom, koud zijn bloed; -
 maar wij - de Toekomst - zijn vol gloed!

De tijd is vuig, de tijd is laf;
 trouw, deugd en eere wenden zich af
 van al die laffen en vuigen.
 De valscheid verheft zich op winst verhit,
 de valscheid regeert: de lafheid aanbidt,
 niet wetend hoe zich best te buigen.
 't Werk geeft geen brood aan zijne legioenen,
 't genie moet vliën vóór bluffend onverstand: -
 't miljoen, gemest met slijk en schand,
 zwelt, barst, baart nieuwe miljoenen.
 Dom is 't menschdom, bitter 't ooft
 dat zijn waan en dwaasheid geven,
 vuig zijne inborst, valsch zijn hoofd,
 laf zijn hart, en laag zijn streven.
 Maar wij - de Toekomst! - zijn niet bang!
 in doen en donken vrij en vrank!
 Wij brengen nieuw en krachtig leven!

Wij eeren u niet, hoogmoedige eeuw!
 wij spotten met al uw verwaand geschreeuw.
 Moed, fierheid, waarde, waarheidszin,
 verheffing der kleinen en broedermin,
 treden *met ons* de wereld weer in.
 Begroet de herleving, de Lente! zij tooit

met hoopvol groen uw hergen en dalen,
 en strooit
 de aarde vol rozen, den hemel vol stralen!...
 Weeldrige lente, vruchtbare zomer!
 en dáárop ledigen we onzen roomer!

Aan de dichters

De wereld slaapt. In schand'ge banden
 ligt 't menschelijk geslacht verdraaid,
 O Dichters! doet het vuur weer branden,
 eer 't laatste vonkje is uitgewaaid.
 Terwijl 't gebroed der rijmelaren
 gedwee der meesters zolen lekt,
 zingt luid, gij stoute Harpenaren,
 gij moet de klok zijn die de wereld wekt.

Dan zullen zij hunne oogen wrijven,
 rondtasten in den duistren nacht;
 zij voelen ijzers om hun lijven,
 waarin de nauwe borst versmacht.
 O dichters, slaat uw vrije snaren;
 bij uw gezang zal in één' aâm
 Noord, Zuid en Oost en West vergâren:
 gij moet de klok zijn die ze roept te zaam.

Dan zullen zij de hand zich geven
 in meer dan millioental;
 dan zullen zij niet langer beven,
 dan rijzen hunne hoofden al.
 O Dichters, zingt! vooruit! geen vreezen!
 het raenschdom is ten strijd bereid,
 het wil één broederleger wezen:
 gij moet de klok zijn die het leger leidt.

Dan wordt de heil'ge strijd gestreden,
 een strijd zoo grootsch, zoo bang, zoo naar:
 de toekomst werpt zich op 't verleden,
 de strijders storten op elkaâr.
 Dan wordt de grijze burcht besprongen,
 waar 't oud geweld zijn macht in scheidt;
 o Dichters, dondrend nu gezongen:
 gij moet de klok zijn die den storrem klept.

Dan wordt een donker graf gedolven
 voor de overwonnen dwinglandij;
 en Noord en Zuid legt neer de kolven,
 en juublend klinkt het: De aarde is vrij!
 O Dichters! slaat uw forsche snaren,
 en gallemt uw triomflied uit;
 heft aan den lof der martelaren;
 gij moet de klok zijn die den zege luidt.

Mei 1855.

Bemoediging

Hoe stil, hoe doodstil is nu de aard',
waar 't woeligst volk eens leefde!
hoe machteloos hangt nu het zwaard,
waarvoor de vreemde beefde!
O wijdgeduchte Vlaamsche leeuw,
gij waart zoo groot in vroegere eeuw...
De tijd sloeg 't al tot puinen neer:
de puinen zelve zijn niet meer.

Mijn dierbaar, kwijnend vaderland,
roem niet meer op 't verleden;
ween op de rampen, op de schand
van uw ondraagbaar heden.
Niets blijft u van uwe oude macht:
gij ligt verlamd, verslaafd, veracht...
Waar is uw grootheid van weleer?
De puinen zelve zijn niet meer.

Verlicht ons, tijden, ver van hier
geweken met uw' luister;
giet vonken van uw helder vier
op 't hedendaagsche duister.
Verdrijft dien nacht die ons omringt,
die slaapzucht die ons nederwingt,
herwarmt dien uitgedroogden stam,
bevlamt die borsten zonder vlam.

Wie weet? wie weet? Bij 't heerlijk zicht
der deugden van de vaderen,
zal 't weeke nageslacht wellicht
zijn' moed, zijn kracht vergaderen.
Wellicht komt weder voor den dag
die stoutheid die daar nederlag;
wellicht herbrandt in ieders borst
die oude vurige vrijheidsdorst.

Alzoo, wanneer de zonnegloed
na storm en regenvlagen
de korenaren weer begroet
die neergebogen lagen, -
het blonde koren heft zich op
en schudt den laatsten regendrop, -
alzoo, na lange schande en smart,
zal ook weer rijzen 't Vlaamsche hart.

Die hoop, hoe 't wezen moge, is mijn, -
die zal ik steeds bewaren;
die hoop moet onzer allen zijn,
o Vlaamsche volksminnaren!
Wij, jonge harten, houden stand,
hoe 't storme, en treden hand aan hand
met vasten stap en stout geluid
de donkre toekomst in. - Vooruit!

Vooruit! die schreeuw in onzen val
moet onze zielen beuren.

Vooruit! de klaarste zonne zal
 den dikken nevel scheuren.
 Vooruit! de dageraad breekt aan,
 de lange doodslaap is gedaan;
 vooruit! het oude Vlaamsch gebouw
 rijst glansend weer uit schande en rouw!

Juni 1855.

't Zal wel gaan!

Wij, Vrienden, die het stout gevecht
 nog jong beginnen voor het recht,
 wij zijn hier weer te gâren:
 nu, schenkt mij bier en schenkt mij wijn;
 en laat ons weer eens vroolijk zijn,
 laat ons geen liedjes sparen!
 De weg is lastig, krom en lang;
 een glaasje wijn versterke ons lijf,
 en dat een vaderlandsch gezang
 ons Vlaamsche zenuw stijv'!
 't Zal wel gaan, 't moet wel gaan;
 want hart en hoofd en arm,
 bij ons is 't al nog warm.

't Is nacht al waar het oog zich keert;
 de Priester heerscht, de Waal regeert,

de Vlaming blijft steeds slapen;
het schoon geslacht, helaas! is Fransch,
en 't volk verandert langzaam gansch
in uilen en in apen.

‘Wie eeuwig laag en klein wil zijn,
verliez' den tijd met zulk een taal!’
zoo roept meest elk... maar ik herhaal
toch troostvol mijn refrijn:
't Zal wel gaan, 't moet wel gaan;
want hart en hoofd en arm,
bij ons is 't al nog warm.

De Vlaamsche ziel, bij 't voorgeslacht
de zetelplaats van moed en kracht,
is als een lamp gestorven;
die ziel, die vruchtbre Vlaamsche grond,
waar roem en macht te groeien stond,
is nu tot slijk bedorven...

Beploegen wij dat slijk, en weer
zal daar een heldenoogst ontstaan;
ja, 't Vlaamsche hart zal, als weleer,
weer luid en krachtig slaan,
't Zal wel gaan, 't moet wel gaan;
welaan! den ploeg in hand
voor 't heil van 't vaderland!

Help slechts u zelf, zoo helpt u God;
bij scherpe slagen van het lot
moet dat ons spreuke wezen.

Wie nimmer viel, stond nimmer op;
 wij vielen van den hoogsten top;
 maar... wij zijn haast verrezen.
 En, zeker van de zegepraal,
 laat ons maar strijden hand aan hand
 voor 't heilig Vlaamsche vaderland,
 de heil'ge moedertaal,
 't Zal wel gaan, 't moet wel gaan;
 en nu het glas in hand
 op 't heil van 't vaderland!

1855.

Aan het Belfort

U brengen wij, o Belfort,
 den vaderlandschen groet,
 u, die ons aan de tijden
 der vaadren denken doet;

rond uwe voeten, Grijsaard,
 is 't jonge kroost geschaard,
 vertel ons van de tijden
 toen ook gij jonger waart:

hoe dan uw grove stemme
 de mannen samenriep,
 hoe bij die grove stemme
 het volk te zamen liep;

hoe dan voor 't recht eenieder
 ten best gaf goed en bloed,
 hoe dan hun moed beloond werd
 door weelde en overvloed;

hoe dan uw grove stemme
 de zegezangen zong,
 daar met uw stem de stemme
 der mannen samenklonk;

vertel ons van de tijden
 van 't groote voorgeslacht;
 gij, Grijsaard, draagt de sporen
 der oude Vlaamsche macht.

- 'Het spoor van Vlaandrens macht! Zoo klaar, zoo luisterrijk
- 'als 't eeuwig glorend licht der zon,
- 'zoo schriklijk als de orkaan, zoo fel, zoo sterk gelijk
- 'de wortelen van Libanon,
- 'had hier het voorgeslacht geprent zijn krachtig spoor
- 'in de aarde die het zelve schiep:
- 'dien grond, door hen bemind, en waar zoo dikwijls voor
- 'hun heilig bloed bij stroomen liep, -
- 'dien grond, dien Breidel in verrukking eens aanbad
- 'vóór Kortrijke muur terneergekniel,
- 'en van zijn kussen heet, en van zijn tranen nat,
- 'gekleefd op zijne lippen hield. -
- 'Zoo zuiver en zoo diep gelijk de onpeilbre grond
- 'van 't onbewolkte firmament,

‘zoo diep, zoo zuiver was 't dat 't spoor der vaadren stond
 ‘in 't harte van hun teelt geprent;
 ‘die teelt, die hadden zij op 't slagveld opgevoed;
 ‘zij hadden haar in de open lucht
 ‘hun God, hun taal geleerd, hun deugd, hun trouw, hun moed,
 ‘hunne onweerstaanbre vrijheidszucht. -
 ‘Zoo plettrend en zoo zwaar als de ingestorte rots,
 ‘van andre rotsen losgerukt,
 ‘zoo zwaar, zoo plettrend had hun wandelende knods
 ‘ook op der vreemden ziel gedrukt;
 ‘zoo toonde men hun spoor op 't zand van de woestijn
 ‘als op het veld des Oceaans,
 ‘zoo las men hunnen roem van d'oever van den Rijn
 ‘tot op den oever des Jordaans;
 ‘zoo was hun spoor!... en toch - de Tijd, de Tijd vervloog,
 ‘de Tijd sloeg alles, alles neer,
 ‘en waar ik in deze eeuw mijn oog ook wend, mijn oog
 ‘ontdekt géén spoor der vaadren meer.’

Neen, Grijsaard, neen, wij zitten hier,
 wij koene Vlaamsche zonen,
 wij, op den naam van Vlaming fier,
 wij, fier in Gent te wonen.

Wij, kindren van den nieuwen tijd,
 wij ook, wij hebben borsten,
 aan recht en vrijheid toegewijd,
 die ook naar eere dorsten.

Wij, kindren van den nieuwen tijd,
wij ook, wij hebben handen,
gereed voor 't recht ten heil'gen strijd,
en wars van vuige banden.

Daar branden warme harten nu,
als voortijds, aan uw voeten;
en daarom, Grijsaard, brengen we u
ons vaderlandsche groeten.

Daar wenschen sterke vuisten nu,
als voortijds, naar den degen;
en daarom, Grijsaard, vragen we u
uw' vaderlandschen zegen.

En worde ook eens uit uwen mond
van *onze* deugd en krachten
de roem gezongen en verkond
aan verre nageslachten!

Mei 1856.

De goede zaak

Wie niet met ons is, zal
bij ons geen vriendschap vinden;
wij zeggen: 'Niets of al!'

als rechte Vlaamschgezinden.
Geen franskiljons hier bij
die liberaal zich hieten;
geen kindren der jezuieten
die roepen: Vlaamsch zijn wij!
Hij slechts, die brandt voor taal en land
en trouw den voortgang dient,
vrijgeest en tevens flamingant,
slechts hij is onze vriend.

Welaan! voor geen gevaar gevreesd,
hoe ook het onweer kraak!
Wij sleuren, door het zwaarst tempeest,
de heil'ge goede zaak!

Hij spreke zacht en zoet,
die eeuwig slaaf wil blijven;
maar wij, wij hebben bloed
en harten in ons lijven.
Bij ons geen man die zingt
van heil en dankgebeden,
daar 't recht zich voelt vertreden
en 't land zijn handen wringt;
geen rijmer die aan Vorst of Maan
een treurig liedje schrijft,
daar hij op 't Vlaamsche dier moest slaan
dat immer slapen blijft.

Welaan! laat ons er dan op slaan,
verdrijven wij dien vaak,
en spannen wij den Vlaming aan
de heil'ge goede zaak!

En predike *eendracht* hij,
die weigert, als voorhenen,
van 's priesters heerschappij
ons Vlaanderen te spenen.

Bij ons geen man die praat
van vaderlandsche rechten,
en onder Rome's knechten
mede aangeschreven staat;
geen paap, die in zijn duisterheên
des Vlamings geest begraaft,
en zijnen kennisdorst alleen
met Litanieën laaft.

Welaan! wij schuiven hem ter zij,
wat leven hij ook maak';
geen leugendienaars dienen bij
de heil'ge goede zaak!

Ja, mannen willen wij
met haar op hunne tanden,
die papenfopperij
en Walendwang verbanden;
wier oog den plicht slechts ziet,
die eigen haat en veeten,
belang en rust vergeten,

wanneer de plicht gebiedt;
wier mond durft zeggen wat de slag
van hunne harten klopt:
'Gij, Staatsmacht, zijt niet recht; en ach!
'gij, Volk, gij wordt gefopt!'

Welaan! zulk een is ieder hier,
standvastig op de waak,
belijgend, - op 't belijden fier, -
de heil'ge goede zaak!

Veracht, gehaat, gevloekt
wie ooit zich zelf kan hoonen,
en elders banden zoekt
wanneer hij zelf moest tronen.
Veracht wie zich miskent,
gehaat wie zich vervuigen,
gevloekt wie aan het buigen,
aan 't kruipen zich gewent.
Veracht, gehaat, gevloekt, wie ziet
hoe diep het vaderland
in 't slijk gezonken is, en niet
met ons van woede brandt!

Welaan! wie Vlaming is en man,
koom', tot hij los geraak',
meê stooten aan den wagen van
de heil'ge goede zaak!

Steeds was er in ons land
 een dijk om 't vreemd' te stuiten,
 een onverbroken band
 om 't Zuid aan 't Noord te sluiten.

Wij ook, wij zullen Fransch,
 noch Duitsch, noch Engelsch wezen,
 maar blijven, als voordezen,
 voor eeuwig *Nederlandsch*.
 Wij willen wat is recht en goed,
 wat Artevelde eens vroeg;
 en, strijdend tegen storm en vloed,
 wij *willen*, - 't is genoeg.

Welaan! wat geeft het ons hoe 't lot
 het ook al met ons maak'?
 Wij schutten tegen haat en spot
 de heil'ge goede zaak!

Op stap!

Op stap, jong volk, op stap, op stap!
 de Dood maakt breede schreden;
 welaan dan, gaan wij nog zoo rap,
 als wij het tot nu deden!
 Op stap, in dicht gelid, en doet

de baan van 't lied weergalmen; -
 een krachtig lied geeft nieuwen moed,
 en de echo spelt ons palmen.

Vooruit, op stap, al zijn wij klein
 van krachten en getallen,
 al is er reeds zoo menigeen
 op weg ter neer gevallen.
 Op stap, jong volk, en onvermoeid,
 en geen geduld verloren: -
 een enkel vlokje sneeuw, dat groeit
 al rollend tot een' toren.

Op stap en haastig! - want de Dood
 komt sneller op ons hielen;
 ziet haar verwoesting aan, hoe groot!
 ziet toch haar al-vernielen!
 En spoeden we ons uit haar gebied
 naar gindsche wijde dreven,
 waar zij geen' toegang meer geniet; -
 het land van 't eeuwig leven!

Die Dood is alles wat bestaat
 in d'aakligsten der tijden:
 heet dwepend priester of soldaat,
 ellende en schande en lijden; -
 en 't land, waar 't eeuwig leven gloort,
 het land van heil en vrede,
 is 't rijk, alwaar door 't vrije woord
 regeert de vrije Rede!

Vooruit! op stap! - O poëzij,
kom gij de trommels roeren,
en zing een krachtig lied er bij
om harten te vervoeren;
zoo streven we allen als één man,
door duizend hinderpalen,
tot waar geen dwang meer heerschen kan,
geen Dood ons meer kan halen.

III Studeeren!

Lente en examen

Lente! Lente! Zonneglansen,
vooglenzangen, bloemengeuren,
alle schepsels juichen, dansen...
slechts mijn arrem hart blijft treuren.

Blauwe hemel, groenend veld,
reine lucht, en lauwe winden!...
Slechts den winter die *mij* kwelt,
kan de zonne niet ontbinden!

Weemoed overstelpt mijn zinnen.
Alles roept mij toe: naar buiten!
Nee, ik keer terug naar binnen,
mij op mijne kamer sluiten.

Heiligdom der Wetenschappen
en der lange breede geeuwen...
Wat het kost te leeren klappen
voor de weezen en de weëuwen!

Door de straten naar het land
slentren domme Filistijnen.
Schoone Mei! strooit dan uw hand
al uw rozen voor die zwijnen?

En mijn makkers, die weer dorsten,
gaan, van waar men laat naar huis kooft,
waar de vreugd als bier de borst in-,
en als lied de borst weer uitstroomt.

En wat zie 'k? ginds aan den hoek?
Welk een' blik wierp zij naar boven!
'k Moet haar volgen, weten moet 'k
't geen ik half reeds durf gelooven...

Neen, terug houdt mij mijn keten:
uitgaan ware tijdverlies!
En 'k blijf aan mijn raam gezeten,
kijk en mor, - en doe toch niets.

Vooglen, bloemen, scheppingjeugd,
al wat andren mag verrukken,
'k haat u, Lente, want uw vreugd
zal 't examen doen mislukken.

En gij, boekenhoop, dictaten,
kunst om 't zwarte wit te maken,
'k vloek u, want uw boeien laten
mij de lentevreugd niet smaken!

Tantaal

Tantaal is een gelukkig man!
Als ik zijn lijden stelle
bij mijne hellesmart, dan is
zijn Tartarus geen helle!

Verschrikbre honger, heete dorst
doorknaagt zijne ingewanden;
maar 't koelend water vlucht zijn lip,
en 't voedend ooft zijn handen.

Zóó niet met mij! 't Genot is dáár;
het strekt naar mij zijne armen;
het vlucht niet; 't wil aan zijne borst
mijn hoofd en hart verwarmen....

Maar 'k moet voor d'alsem, dien mij 't recht
van Rome en 't wetboek bieden,
helaas! ik moet, onwillig, *zelf*
de zoete omhelzing vlieden!

Wetenschap

Wetenschap! licht zonder warmte!
 onverkwikkend! onverblijdend!
 Gloort steeds heller uwe toortse,
 in het hoofd werpt gij de koortse,
 't harte maakt gij koud en lijdend.
 Ach! waarom moet elke stap
 dien het brein vooruitholt, op
 't harte botsen als een schop,
 koude Wetenschap?

O, 'k wil mij gaan koestren aan mildere stralen,
 mij baden in de eeuwige bronne
 die kracht giet en vreugde over bergen en dalen,
 de stralen dor godlijke zonne!

Wetenschap! maagd zonder liefde!
 eigenzuchtig, nijdig, grillig!
 Die u liefheeft, plaagt en tergt gij:
 al zijn levenskrachten vergt gij, -
 en uw kussen zijn zoo killig.
 Ach! uw ooft is zonder sap,
 zonder geur uw bloesem; ach!
 stroef en spottend is uw lach,
 trotsche Wetenschap!

O, 'k wil mij verkwikken aan betere kussen
 waar 'k wellust en laving in vinde,
 aan kussen die tevens verbranden en blusschen,
 de kussen der zoete beminde!

Wetenschap! o wrange bronne!
 gal en edik saamgebonden!
 Reikt de jeugd haar lippen smachtend,
 gij, dien eedlen dorst verachtend,
 edik giet gij in haar monden.

Drinkt ook een met vollen nap
 moedig voort, de teug blijft zuur,
 maakt nooit dronken, schenkt geen vuur,
 bittre Wetenschap!

O, laat mij aan smaaklijker vochten mij lesschen,
 die 't hart en de hersens doen gloeien.
 Kom, 't schuimende bier, dat het stroome uit de flesschen!
 de paarlende wijn, laat hem vloeien!

Onverwacht bezoek

'k Zat alleen op mijne kamer,
 beide handen steunden 't voorhoofd:
 ik studeerde Jus Romanum,
 't geeuwen was mij dus geoorloofd.

Voor de vierde maal herkauwde ik:
'servitus in faciendo
non consistit.' Mijn verveling
en mijn wanhoop ging crescendo.

Ik vervloekte 't, en met woede
sloeg ik vijftig, zestig blaân om:
ach! 't was immer, immer 'tzelfde
slaapreukwaasmend Jus Romanum.

Moed toch! wie zich zelve helpt,
biedt de lieve God zijn hulp ja! -
en mijn wanhoop werd vertwijfling...
dat was hier nu Hasse's culpa.

Zal dan niemand mij bezoeken?
geeuwde ik. - Slechts door kracht van weerstand
bleef ik wakker, - toen de meid
opkwam met een' brief uit Neerland.

Brief uit Holland, zoete redder,
heil, vertwijfelingsbevrijder!
Verre vrienden hebben toch nog
medelijden met den lijder.

Brief uit 't welbeminde Holland:
raad eens of hij wellekoom was.
En wat zie ik? 't is geen brief slechts:
't is hij zelf, die beste Thomas!

't Is hij zelf: ziedaar zijn trekken,
 't helder oog, de oprechte mond...
 Heil! mijn redder uit den doodstrijd!
 'k Stierf reeds, en 'k ben weer gezond!

Na 't examen

Nunc est bibendum! 'k ben er door,
 ik die er dacht te verzinken;
 en dan nog wel met glans en gloor!...
 Wie zou ooit?... Vrienden, zingt in koor:
 'Dáár moeten we eens ferm op drinken!'

Professor N. zijn tronie glom
 van zalig welbehagen.
 Getrouw, - al waren zij nog zoo dom, -
 heb ik zijn meeningen met gebrom
 als orakels voorgedragen.

Ze zaten er allen van verbaasd,
 doch X. verblijdde nog 't meest zich:
 ik had ook, waar ik kon, met haast
 zijn dood-versletenste uien geplaatst;
 hij vond ze zelf nog heel geestig.

Maar zooveel kunde is toch een last,
dien men niet lang kan dragen.
Al wat ik in mijn hoofd heb getast,
wil ik er op drie dagen vast
geestdriftig weer buitenvagen.

En gij, schenk al de glazen vol,
lief kind, en reik me uw lippen:
de schoonheid moet betalen haar' tol
aan al die geleerdheid, die mijn' bol
alreeds begint te ontglippen.

Een reuzenvreugde huppelt in mij...
het hing ook aan een draadje. -
Ik voel mij zoo verlicht en zoo vrij;
maar 't maakt mij toch voornaamlijk blij
voor vader en voor mammatje.

Promotie-gelukwensch

Proficiat! heil en geluk,
mijn vriend, in uw doctorsleven!
Dat heeft u mijn hart gezeid,
vóór ik het nog had geschreven.

Men zegt dat het, waar gij nu komt,
heel anders gaat met de zaken,
dan wij het zoo wel onder ons,
terwijl wij student zijn, maken.

Men zegt dat de mensch alras
daar ouder wordt en ouder,
de hersens al meer bedaard,
en 't harte kouder en kouder.

Men zegt dat het hoofd algauw
daar grijzer wordt en grijzer,
het bloed in de aderen lauw,
de gedachten wijzer en wijzer.

Doch, moet gij verkoelen uw hart
bij positieve zorgen,
kijk soms naar 't gisteren om,
toen gij niet dacht aan morgen.

En moet gij verdrogen uw' geest
op droge punten van rechten,
denk steeds aan 't goede recht
waarvoor wij, Vlamingen, vechten.

En hebt gij ook jongens eens
die niet houden van blokken of sparen,
geef geld en vrijheid, mijn vriend,
en denk aan uw jonge jaren.

Houd steeds een hoekje in uw hoofd
voor jeugd en jonge mensen...

Ziedaar wat, bij voorspoed en eer,
ik als 't meeste geluk u kan wenschen.

Proficiat dan! mijn vriend,
en heil in uw doctorsleven!

Dat heeft u mijn hartgezeid,
vóór ik het nog had geschreven.

IV Donkere dagen

Johanna

I

Zoolang ik u nog maar in 't aanzicht staarde,
en in uw hart geen' blik nog wagen dorst,
dan was ik wel gelukkig als een vorst,
wanneer mijn oog uw helder oog ontwaarde.

Het scheen mij, in uw trekken openbaarde
zich 't zacht gevoel der maagdelijke borst,
doch van een' eedlen mannetrots omschorst, -
en 'k noemde u stil: volschoone, aanbiddenswaarde!

Gij waart mij niet genegen toen! Uw blik
kwam nooit den mijnen te gemoet. Doch ik,
ik zag u, zag uw schoonheid; zoude ik klagen?

Wie, die den glans der wanne zon geniet,
 zich in haar stralen koestren mag, zal vragen
 of zij hem *gaarn* die stralen geeft, of niet?

II

Er is op eens verandering gekomen,
 zoodat geheel uw koelheid was verdreven;
 gij hebt mij toegeknipt, mijn hand genomen,
 en zelfs een' kus heeft mij uw mond gegeven.

En meer en meer: 'k verzonk in wellustdroomen:
 daar heeft uw hand den sluier opgeheven
 uws harten, en ik keek, niet zonder schroomen, -
 en 'k zag daar 't woord 'k bemin u' neergeschreven!

En als mijn blik uw aanzicht thans ontmoet,
 zie, 'k voel dan mijne vreugde telkens vluchten,
 en vol van weemoed zoude ik bijna zuchten,

en meen'ge twijfel rijst in mijn gemoed,
 en 'k vraag, en 't antwoord durf ik niet verstrekken,
 of wel uw hart zoo schoon is als uw trekken?

III

'k Bemin u, ach, gij wist niet dat dit woord
 als lava in des jonglings harte vloeit,
 dat zijne vlam door ziel en zinnen gloeit
 en in het brein als zonneglansen gloort.

Gij wist niet dat, wanneer een man dat hoort,
in zijne borst een nieuwe lente bloeit;
gij zaagt niet in dat woord den eed die boeit,
den band die bindt meer dan de sterkste koord.

Helaas, ik heb het schoone woord geloofd.
Wel moest mijn harte strijden met mijn hoofd; -
mijn hoofd was ongeloovig als altijd; -

doch, woest-vertrouweml sprong het hart omhoog,
gezonde rede en wijs verstand vervloog,
en 't harte, 't blinde harte won den strijd...

IV **Later**

En nu, 'k treur niet omdat gij weer uwe oogen
met koelen hoogmoed aan mijn' blik onttrekt,
omdat de droom van heil, door u verwekt,
op uwen adem weer is heengevlogen.

En 'k woed ook niet omdat ik werd bedrogen,
omdat ik u tot speeltuig heb verstrekt;
neen, neen, de wolk, die mijn gelaat bedekt,
is smart en toorn omdat gij hebt gelogen.

Omdat ook gij, zoo schoon, zoo glansend schoon,
gij, die op aarde in engenvormen wandelt,
zoo wuft en valsch als de andre hebt gehandeld;

omdat ook weer bij u mij lag ten toon
dat rampenvol verbond van 't laagste en 't grootste,
van 't heiligst en het vuigst, van 't eelste en 't snoodste.

De liefde is louter gevoelen

De liefde is louter gevoelen,
de liefde koopt men niet:
ziehier een kleine historie,
die waarlijk is geschied.

Er was een beeldschoon meisje
met rozerooden mond
en groote glinsterende oogen
waarin de wellust stond; -
en meer dan een was gekomen
met een bekoorlijke stem,
en zij had zijn stem niet vernomen:
zij luisterde niet naar hem.

Daar kwam een kleine jongling
en zong een' zachten zang: -
haar oor werd niet getroffen
door den liefdevollen klank.
En luider werd zijn zingen,
en hij bood zijn hart en zijn lied: -

zij keek naar hem niet omme,
zij luisterde naar hem niet.

Daar kwam een man van jaren,
een dik en deftig man:
een' zak vol geld liet hij klinken; -
dat klinken deed haar an.
Hij vroeg heur ziel en heur lichaam,
en zij, - zij knikte en loeg; -
hoe kon het ook anders wezen?
zij gaf hem al wat hij vroeg.

Ziedaar die kleine historie,
die duizendmaal is geschied;
de liefde is louter gevoelen,
de liefde koopt men niet.

Avondschemering

Er is een stonde als het licht en het duister,
de glansende gloed en de kille schaûw,
elkander bestrijden in 't hemelsblauw:
heel 't Oosten is reeds grijs en grauw,
en 't Westen praalt nog in purperen luister. -
Zoo komt er in 's jongelings leven een jaar:

nog is de vreugde niet gansch verdwenen,
nog heeft de liefde niet uitgeschenen, -
maar reeds is twijfel en weemoed daar.

Algauw is de strijd ten einde gestreden:
de nacht blijft meester; het licht vervloog,
als ware 't een schijn die de blikken bedroog.
En spottend ontspringen de sterren omhoog,
en 't vluchtige dwaallicht spookt benedon. -
De geest wordt somber; zijn vuur sterft uit;
en door de schaduwen, die hem omringen,
daar komen al de oude herinneringen
als door de scheuren eens floersen vooruit.

De sterren voeren haar vreugdige dansen;
de dwaallichten spertlen in woesten draf;
elk dwaallicht wijst hier beneên op een graf, -
en het sterrenglim steekt treurig af
bij de ondergegane zonneglansen. - -
De erinringen drukken den geest ter neer
en grijpen weemoedig en knellen het harte....
Herinnerde smarte is nog immer smarte,
herinnerde vreugde is geen vreugde meer.

Vriendentrouw

Waar zijn ze nu? waar zijn ze nu?
die trouwe vriendschaar,
die mij omringde, vlood ze reeds
bij 't eerste schijngevaar?

De laster heeft een woord gesist,
en allen vlieden heen,
en allen, hoort, herhalen 't woord,
en tegen spreekt geen één.

O wijn, aan u behoort voortaan
geheel mijn hart en hoofd;
gij blijft uw vrienden steeds getrouw,
gij hebt ze steeds geloofd.

Aan mij, o wijn! Een koude wind
is door mijn ziel gegaan,
en al haar vuur dat gloeide en joeg,
is plotsling uitgegaan.

Uw ziel is warm, o wijn, o wijn!
de mijne werd tot ijs:
verwarm mij; geef mij nieuwen gloed,
schenk nieuwe levensspijs!

O koude laster, vuige schand,
gij drukt als lood op mij!
gij volgt mij, waar ik ben en ga,
gij zijt altoos nabij!

Maar neen! *hier* is een warme vriend,
die mij neemt aan zijn hart;
u wacht, hoe machtig gij ook zijt,
en u bespot en tart.

Een warme vriend, een kloeke vent,
die u beraden wacht,
en die u verre vluchten doet,
al hebt gij zulk een macht!

O wijn! o goede warme vriend!
o wijn! mijn toeverlaat!
wie boog nooit onder lastering?
wie zag zich zich nooit versmaad?

Wie, die niet eens, na eer en lof,
haat, nijd en laster kreeg?
Wie zag nooit, als de laster sprak,
zijn vriendschaar die zweeg?

Gij antwoordt, goede, warme vriend:
‘Slechts hij, mijn vriend, slechts hij,
‘die eenzaam door de wereld gaat
‘met éénen vriend, - met mij!’

1856.

Mijn goede pijp

Mijn goede pijp, uw blauwe rook
verjoeg zoo menig hatelijk spook,
zoo menige smarte, die mij kwol,
zoo menigen haat, zoo menigen grol,
waar 't harte van zwol.

Uit uwen helderen blauwen rook
die kronkelend opwaart vloog, ontlook
zoo menig heerlijk beeld vóór mijn oog,
dat mijne gedachten weldadig bewoog
en dreef naar omhoog.

Mijn goede pijp, mijn dierbare vriend,
gij hebt mij steeds zoo trouw gediend.
'k Ben somber: vrouw en vriend verried
uw' armen meester... och kom, en bied
mij troost in 't verdriet.

Kom met uw' blauwen rook! Verdring
verveling, kommer, herinnering;
en toover vóór mijn' moeden geest
een fantasie van vreugd en feest,
die laaft en geneest.

Wandel-indruck

's Morgens in het stille bosch
is het wandlen zoet:
't bloempje riekt dan nog zoo goed;
't vogellied springt los;

't gras, het nietig kleine gras
heft zich trotsch omhoog,
als een mensch dien smarte boog,
die rampzalig was;

't vliegje ronkt en dartelt blij
in de pure lucht;
't leeuwerikje neemt zijn vlucht
door den ether vrij;

iedre boom staat fier, verguld
door het zonnelicht,
in den dauw die op hem ligt
als in goud gehuld;

van elk blad van elke plant
drinkt de zon een' traan... -

ik, ik zie dat rustig aan,
't pijpken in de hand.

'k Vraag aan bloem, en blad, en gras,
aan den boom die pronkt,

aan de vlieg die stoeiend ronkt,
aan het vooglenras:

‘Drukt er dan op u geen pijn,
dat gij zijt zoo blij?’ -
en zij toonen allen mij
wat hun smarten zijn:

't vogeltje het boerenkind,
't vliegje 't net der kop,
't blad de rups, de boom 't klimop
dat zich om hem windt,

't gras het kwade kruid dat krielt,
heel rondom vergaârd,
en de bloem den wespestaart
die haar scherp ontzielt.

En dan scheen mij ieders lot
eene bron van weên,
en de dauw een *waar* geweest
waar de zon meê spot.

En 'k dacht op mij zelven wat
en op ons geslacht...
Niets dan smarten!... - En ik dacht;
‘Waarom *is* al dat??’ - -

Toch gaat alles op zijn best
op dees droevige aard';
scheepsels, eet en drinkt bedaard:
God zorgt voor de rest;

en valt ook dat restje zwaar,
dat is al maar schijn;
de aarde zou een Eden zijn,
zagen wij eerst klaar;

vraag het liever aan die 't weet,
aan den optimist:
zooals hij het zegt, zoo is 't,
ja, hij heeft het beet.

't Was en 't is: 't moest dus zoo zijn;
't blijft ook zoo gewis;
alles roept ons toe: Wat is,
is maar slecht in schijn.

Wenscht gij 't anders, 't helpt toch niet;
't wenschen waar' dus dom;
't helpt niet, ook al weent ge er om,
als een Demokriet.

Doe als bloem, en blad, en gras,
als de boom die pronkt,
als de vlieg die stoeiend ronkt,
als het vooglenras:

denk aan niets! en laat het gaan,
zooals 't immer ging... -

En 'k hernam mijn wandeling,
en stak 't pijpken aan.

Een hart te nemen of te laten

Een hart te nemen of te laten!
Wie wil er van?
Wie wil het minnen of het haten,
't zij vrouw of man?
Wie zal zich 't arme hart erbarmen,
dat kwijnend sneeft?
Wie zal het neerslaan, of 't verwarmen
terwijl 't nog leeft?

Ik vraag geen vreugde, maar verstrooiing;
geen' steun of kruk
alsof mijn ziele reeds geplooid ging
door zwaren druk:
beweging! wie mij dát kan geven,
hij maakt mij sterk;
ik vraag geen' wellust, maar slechts leven,
geen' roem, maar werk.

Gerucht en hartstocht, rustloos woelen
heb ik van nood;
dat niets-doen en dat niets-gevoelen
is me als een dood.
Er ware een zalf om mij te heelen:
kom, liefde of haat!
ik vraag een hand die mij wil streelen
of die mij slaat.

En dat is de alledaagsche klachte
die 'k immer klaag.
O, zoo toch iemand mij dat brachte
wat ik zóó vraag:
een' *warmen* vriend, of *stouten* vijand,
wie hij ook zij; -
een lief, mij kussend en mij vleierend,
of een harpij!

's Avonds

Soms nog als de avond is gevallen
en alles in stad reeds stil,
draagt mij mijn voet voor 't huis waar zij woonde,
ofschoon ik het zelf niet wil.

O bloemeken van mijn eenzaam leven,
mijn liefde, mijn lust, mijn vreugd!
Een andre geniet nu uw geuren en kleuren,
en doet zich deugd aan uw jeugd.

Dan bersten de donkre herinringen open,
als hagelwolken, op mij;
dan loop ik zoo haastig mogelijk schuilen
in de herberg daar naastbij.

Vrouw, wijn en sigaar

Drie makkers bij eene tafel zaten,
en waren van alles zoo wat aan 't praten.

'k Bemin,' zei de eerste, 'de lustige Meid;
haar oog spreekt Liefde en Teederheid.'

'k Aanbid,' zei de tweede, 'den Wijn, die lacht;
het glas zegt Vreugde en Gekheid en Kracht.'

'De Sigaar,' zei de derde, 'is wat meest mij behaagt;
haar geurige rook naar den hemel mij draagt.'

En de eerste sprak weer met klem en druk:
'Bij de Vrouw alleen is het ware geluk.'

‘En ik haat de Sigaar; zij schijnt mij een spook,
dat zegt als wij lachen: Alles is rook!’

En de tweede hernam en toonde zich boos:
‘De Vrouw was nimmer hetgeen ik verkoos.

‘Ja, 'k hate de Vrouw: wel zeem is haar mond,
van haar ziel is toch valsheid en list de grond!...’

En de derde zweeg, en zoo moest het ook zijn,
want wie had durven zeggen: ‘Ik haat den Wijn’?

Vertwijfeling

'k Heb den oceaan van mijn zielsverlangen
vaak vertrouwend vol kwistig uitgegoten,
en ik vond geen vat om den stroom te vangen,
ziften slechts, waardoor hij is heengevloten.

In mijn open hart kon eenieder lezen,
'k heb mijn hart ook steeds op mijn hand gedragen;
en de wufte vrouw heeft het afgewezen,
en de valsche vriend heeft het stukgeslagen.

En 'k heb niet geweend, want ik ken geen hopen
die in dwaas getraan hare ontgoochling klagen;
maar ik heb mijn bloed kokend voelen loopen,
want ik had den smaad onverdiend gedragen.

Kom, zei dan de wijn, 'k zal uw harte dooden,
dooden rusten zacht in des doodkleeds vouwen;
vrees voortaan niet meer d'angel van de snooden...
En *die* goede vriend heeft zijn woord gehoûen.

'k Ben genezen, zie! Dood is in mij 't harte!
Ja, ik ben verminkt, maar - 'k ben ongevoelig!
Dood is 't hart in mij, dood is ook de smarte:
hoera! dood is 't hart, eens zoo woest, zoo woelig!

Nu, geen liefde meer! losse minnarijen,
andere elken dag, vluchtig maar gesloten!
en geen vriendschap meer! maar slechts kwastpartijen!
en geen vrienden meer! maar slechts dischgenooten!

Daaglijks nieuwe vreugd, andere genuchten; -
en is ook de lach niet meer gul en helder,
't heet gewensch moest vliên, 't zwaar herdenken vluchten
vóór dien eedlen vriend, die woont in den kelder!

O! dat hij mij steeds, 't hoofd op hol, vervoere!
'k Drink 't bedwelmend vocht, 'k zuig de zoete vruchten, -
en de bittere schil en de zure moere
werp ik zingend weg, vrij van zorg en zuchten.

Zoekt een hand mijn hand, reikt me een mond zijn lippen,
ras den kus geplukt, en geen hand versmeten!
want de stond vliegt heen, 'k laat ze niet ontglippen: - -
maar ook daadlijk weer mond en hand - vergeten!

V Onweder

Mijn meisje

Mijn meisje is schoon, mijn meisje is goed
wat zou ik meer verlangen?
Steeds pinkt een lachje in 't ooglijn zoet,
en o! haar donzige wangen!
En o! de tintlende blanke hals!
en o! de gloed van haar mondje!
En vroolijk als een vogellijn,
en trouw gelijk een hondje!

Als zij mij 's avonds binnenlaat,
al bevend gelijk een rietje,
schijnt mij 't vuil grepje vóór haar deur
een kristalijnen vlietje.
O, minder wenscht de bie naar de bloem

dan ik dorst naar haar kussen, -
en 't beste is: nooit wensch ik vergeefs
dat zij mijn' dorst zal blusschen.

Mijn meisje is dom en ongeleerd,
doch dat is mij onverschillig;
ze is toch zoo schoon, zoo goed, zoo zoet,
zoo mollig en zoo gewillig.
En zie, ze vraagt maar iets van mij,
die beste en schoonste der meiden,
dat is dat ik haar op Carnaval
naar 't bal der Comedie zal leiden.

O meisje schoon, o meisje goed,
ge ontlokt mij jubelzangen.
Uw schoonheid en uw goedheid heeft
mij als een' slaaf gevangen.
Ook blijf ik u trouw, dat zweer ik luid,
ja, 'k zal u beminnen en streelen,
u kussen, en koozen, mijn hartelust!....
totdat het mij zal vervelen.

Vastenavondbal

't Gekras van de bas geeft een dreunend gerucht,
't trompettergeschetter doordavert de lucht,
de horen laat hooren een toetend geluid:
die mankende klanken beteeknen: vooruit!

't Geschrei der schalmei, en 't gelispel der fluit,
en 't kweelen der veêlen herhalen 't vooruit!
En 't brommen der trommen, 't geronk der timbaal
bekrachtigen machtig 't bewegend signaal.

De dans is begonnen: 't orkest doet zijn best, -
de feestende geesten en zinnen, de rest.
Wat leven! als dreev' hen elektrische kracht,
zoo schuiven ze en stuiven ze in vliegende jacht.

De zotten! - Pierrotten, die sprakeloos staan,
Paljassen, volwassen in dwaasheid en waan,
en Jonkers, belonkers van 't minlijk geslacht,
en Ridders, aanbidders der schoonen-bij-nacht;

en schoonen, die toonen wat anders niet past,
de braaien zoo fraai, en het schouderalbast;
en andre verdoken tot meerder gemak
in 't zwarte of in 't rozene dominopak: -

ze rollen als bollen nu allen dooreen,
en tieren en gieren en zwieren wild heen,
en hotsen en botsen en klotsen gepaard,
en joelen en woelen in tuimlende vaart; -

of dansen in kransen bevallig en zoet,
of schrijen in rijen elkaâr te gemoet,
en plooiën en glooien als golven der zee,
en springen en zingen geklemd twee aan twee.

Ik ken er daar eene, gelijk aan den nacht;
betoovrend, veroovrend, vol pracht en vol macht;
gelijk aan den nacht: ja, zoo zwart is haar kleed,
maar zie haren gang eens, hoe plechtig, hoe breed!

En luister, door 't duister, dien zilveren klank;
zooals men het malsch filomelengezang
zijn tonen hoort plengen des nachts in 't verschiet,
zoo klinkt achter 't masker haar stem als een lied.

En zie, die twee oogen die stralen in 't hoofd,
door 't masker getemperd, maar geenszins verdoofd;
zij branden verlangend, - gelijk m'in den nacht,
in 't donker, 't geflonker der sterren betracht.

Dit wandelend beeld van den plechtigen nacht,
die eene is de mijne! ze is gansch in mijn macht!
zij danst maar met mij, en zij danst met zoo'n vuur!
't Is hemelsch, maar toch - het vermoeit op den duur...

't Is hemelsch! maar 't mag wel, het kost me ook ter deeg:
mijn boeken verkocht, waar ik weinig voor kreeg,
mijn uurwerk en keten ten pande gesteld:
dus wil ik nu billijk genot voor mijn geld.

'O spreek toch, en breek nog de stilte, mijn kind!
Zeg weder, hoe teeder, hoe warm gij mij mint!
Een zuchtje, geruchtje dat niemand hier stoort,
herinnere uw' minnaar aan 't hart dat hem hoort!

'Dit feest waar' mijn' geest slechts een ijdel gegons,
zoo niet van uwe armen het mollige dons
zacht leunde op mijn' arrem, en zoo niet uw oog
ontroerend, vervoerend mijn binnenst bewoog;

'en zoo 'k niet mocht voelen, van wellust ontsteld,
't verrukkende drukken uws boezems die zwelt;
en zoo niet bij poozen mijn lip op uw' mond
de rozen mocht koozen, zoo frisch, zoo gezond!'

Die woorden, akkoorden van 't warme gemoed,
aanminnig, rechtzinnig vooral, doen haar goed.
Ook geeft zij tot antwoord met hijgende borst:
'Of ik u beminne! - doch 'k heb zulken dorst.'

'Perfekt, mijn lief kind! daar verwachtte ik mij aan:
dien dorst zal een fleschken Champagne verslaan.
Kom, laat ons nu rusten en drinken, - totdat
wij vol zijn en dol zijn van 't geestgevend nat!'

.....
 .....

De morgenstond naakt, het orkester verdwijnt -
 het bal is gedaan, - de politie verschijnt.
 Zij helpt de gesneuvelden weder te been,
 en, drijvende en wrijvende, jaagt zij ze heen. -

Droefheid en vertroosting

Hoe, dood! gij zijt dood? sprak de troostlooze Steven;
 is 't mogelijk dat gij mij ontvielt?
 Gij dood! gij de zalf, gij de troost van mijn leven,
 de dijk die mijn tranen weerhield!

Zoo is het!... *Ανάγκη*... ze is niets dan een lijk meer...
 Ik gil mijne droefheid hier uit.
 Gij, tranen, vloeit vrij nu; gij hebt, ach! geen' dijk meer,
 geen' dijk die in 't stroomen u stuit.

Wat zal er, o Hemel! van mij nu geworden?
 - Baas, geef mij algauw nog een pint. -
 De Rede gebiedt mij, met kracht mij te omgorden,
 en zie, 'k ween bijna als een kind.

De ontelbare wonden mijns harten genas ze;
 zij was het genezen nooit moê: -
 en was er een scheur in mijn broek of mijn' jasse,
 zij naaide 't zoo vriendelijk toe.

O nimmer, mijn geest, nimmer zult gij vergeten
 hoe vurig zij mij heeft bemind!
 De helft mijner ziel is van de andre gereten...
 't is ijselijk!... - Baas, nog een pint. -

Daar zweeg voor een poosje de troostlooze Steven,
 en vroeg nog een pint aan den waard,
 en: Bah! sprak hij na nog zoo'n pint zes of zeven,
 er zijn er nog andere op aard'!

Heldenworsteling

Ach! een kamp van elken stond
 is ons daaglijksch leven;
 't leger, dat gistren de vijand zond,
 is gansch op 't slagveld gebleven;
 maar zie! daar rijst een ander uit den grond,
 zóó sterk dat men er zou voor beven.

Beven! - neen toch: wij beven niet.
 Aan 't getal zullen we ons niet storen.

Geen levende Franschman op 't Vlaamsch gebied!
dat hebben wij gezworen.
Één tegen tien! dat 's goed: deze dag, dan, ziet
een' nieuwen slag der Gulden Sporen.

De volle flesschen zijn 't Fransche heer,
en wij de Vlaamsche leeuwen.
Schild en vriend! slaat dood! terwijl we als weleer
'wat Walsch is valsch is' schreeuwen.
Wij voelen in ons lijven waarlijk weer
zoo iets van 't bloed der heldeneeuwen.

Iedere teug verhoogt onzen moed:
de worstling wordt razernije.
Hoe klopt ons 't hart! hoe gudst het bloed!
en alles buigt voor ons heerschappije!
En 't hoofd verheft zich in stralend en gloed
op de onstuimige vleuglen der fantazije.

Gelijk we den vijand slaan die daar staat
op tafel vóór onze oogen,
zoo is onze geest, die in wolken baadt,
alreeds door tijden en ruimten gevlogen
tot delging van andre, die, vroeg en laat,
Vlaandren te dikwijls in 't aanzicht sopen.

En wat we dan doen, wordt luid verkond -
een roemrijke bladzijde in de historie -
door Roeland, den bronzen vogel, wiens mond

we een ronkend lied van glorie
 met volle longen hooren brommen in 't rond; -
 want 't is in Vlaandren victorie!

Vaderlandsche roes

I

Ons hoofden zijn als kraters,
 van lava overkokend,
 ons willen worden bliksems,
 door 's hemels ruimten spokend;
 de strijdlust veroneindigt
 ons krachten, die hij zweept
 en juublend in triomftocht
 door de eeuwen medesleept.

Door 't grauw verleden henen,
 de grijze toekomst binnen,
 zoo hollen wij, al vechtend,
 met duizelende zinnen:
 en Plicht heet onze veldheer
 in 't eeuwenlang gevecht
 voor volksbestaan en volksheil,
 voor vrijheid en voor recht.

Hier stormen wij met Robrecht
 Richilde's hoop in duigen
 en doen den Waalschen hoogmoed
 in 't stof teder buigen¹⁾;
 en Willem van Normandië,
 die wuft - aan valscheid paart,
 voelt ook terstond de zwaarte
 van 't vrijheidwrekend zwaard²⁾.

En als de heil'ge Kerke
 ter hulp komt der bedwingeren
 door op ons stoute hoofden
 haar bliksemtjes te slingeren³⁾
 en meent daarmede ons zielen,
 onze armen lam te slaan,
 dan schokken we eens de schouders
 en volgen onze baan.

II

Maar hoort! Wat Walsch is valsch is!
 Heil, heerlijkste aller nachten!
 als wij in Brugge's muren
 de landsverdridders slachten;
 en, heerlijkste aller dagen!
 als Frankrijks riddermacht

- 1) Slag van Kassel, 1071.
- 2) 1128.
- 3) 1128, zie Kervyn, I, blz. 427.

in 't slijk van Kortrijke beemden
verdelgd wordt en versmacht¹⁾.

Weldra rukt list en martling
ons 't zwaard weer uit de scheede,
en weer strijdt met den vijand
de heil'ge Kerke mede;
doch met haar bliksems drijven
we aan Pijcke's zij den spot²⁾:
wij weten dat ons streven
wordt goedgekeurd door God!

Door God, die in het harte
der volkren heeft gedreven
den drang van 't recht en de eere,
de drift om vrij te leven;
en vallen we ook te Kassel
met Zanneken verplet³⁾,
het vaderland roept wrake, -
tot Artevelde 't redt!

De vijanden van Vlaandren,
ze steunen weer elkander:

1) 1302.

2) 1325. 'Desquelles fulminations néanmoins lesdicts de Bruges et leurs adhérens monstrant faire bien peu de compte, poursuyvoyent toujours,' enz. D'Oudegherst. II, blz. 400.
'Jacques Pyc excita ses compagnons à se moquer ouvertement de l'excommunication et de ceux qui l'avaient publiée. Il ne mit plus les pieds dans l'église, et poursuivit les pasteurs comme *léliards*... Les populaires l'adoraient après sa mort comme un saint.' Lenz, Arch. Hist., I, blz. 523.

3) 1328.

de een naakt weer met den banvloek,
 met ridderbenden de ander:
 de vreemde dwinglandije,
 de pauselijke macht...
 maar gene wordt verdreven,
 en deze wordt veracht¹⁾!

Zoo hollen wij, al vechtend,
 met duizelende zinnen,
 door 't grauw verleden henen,
 de grijze toekomst binnen:
 de strijdlust veroneindigt
 ons krachten, die hij zweept
 en juublend in triomftocht
 door de eeuwen medesleept.

III

Wij staan te Rozebeke²⁾
 en hooren, opgewonden,
 't bevel door Artevelde,
 den tweede, rondgezonden:
 'Den vreemden geen genade!
 'het vaderland eischt bloed!
 'gij spaart alleen den koning,
 'hij weet niet wat hij doet.

1) 'Dont néantmoins ceux de Flandre fisrent bien peu d'estime.' D'Oudegherst, II, blz. 434.
 2) 1382.

‘Wij voeren hem naar Gent meê,
 ‘om hem ons taal te leeren!’
 Doch 't lot bedriegt zijn hope:
 de vreemden triomfeeren,
 en 't land bezwijkt... Maar 't rijst weer,
 door Ackerman geleid,
 en stelt als overwinnaar
 een einde aan 't bloedig pleit¹⁾.

En wordt de vlam te Gaver
 verdoofd²⁾, toch blijft zij blaken.
 En siddrend hoort Maria
 ons plotseling ontwaken,
 als onze stemme weder
 zich rondt tot een gebod
 en 't hoofd van haar ministers
 doet rollen op 't schavot³⁾.

IV

Weer naadren donkre dagen;
 een zoon van Gent, de wreede
 en koele keizer Karel,
 vertrappt zijn vaderstede⁴⁾.
 Maar daadlijk weer hervatten
 wij 't eeuwenoud gevecht
 voor volksbestaan en volksheil,
 voor vrijheid en voor recht.

- 1) 1385.
- 2) 1453.
- 3) 1477.
- 4) 1540.

De vijanden van Vlaandren,
ze steunen weer elkander;
de vreemding-rechtsverkrachter
is tevens ketterbrander;
de vrijheid hijgt geketend,
't geweten kermt versmacht,
en bloedige trofeeën
getuigen 's vijands macht.

Doch, hoe ze ook moorden, branden,
de vijanden van Vlaandren,
de bijl der trouwe Geuzen
slaat al hun macht tot spaandren,
totdat de Waalsche meineed¹⁾
ons klinkt aan 't vreemd geboeft',
en 't priesterlijke mondslot
op onze zielen schroeft.

Zoo hollen wij, al vechtend,
met duizelende zinnen,
door 't grauw verleden henen,
de grijze toekomst binnen,
en strooien, op ons bane,
des lands geschiednisrol
met glinsterende daden
en grootsche rampen vol!

1) Verbond van Atrecht, 1579. 'Une semblable *trahison*.' Zie N. Considérant, Révolution du XVIe siècle, blz. 218.

V

Op eens, wat wildernisse
 spreidt voor den blik zich open,
 bezaaid met dorre beendren
 rond puin- en vuilnishooopen!
 O God! is dit ons Vlaandren?
 O God! beeft dan uw hand
 zich afgewend voor eeuwig
 van 't Vlaamsche vaderland?

Wie is 't, die de eerezuilen,
 door ons gebouwd, vernielde?
 Wie, die dat volk, zoo krachtig
 van geest en ziel, ontzielde?
 Wie, die 't gedooide lichaam
 afknaagde tot op 't been?
 Noemt ons dien beul, en noemt ons
 die nijdige hyeen!

En hoort! de diepten slaken
 een stemme: 'Dat bestonden
 de vijanden van Vlaandren
 in 't oud verbond verbonden:
 de vreemdeling, de leeljaart
 voor eigen glorie doof,
 en 't zielverstompd dwepen,
 en 't vretend bijgeloof.'

Zelfs Waterloo slaakt vruchtloos
 de banden en de schonden:
 de vijanden van Vlaandren
 slaan weer ineen de handen;
 en achttien honderd dertig,
 gestookt door paap en Waal,
 spreekt grijnzend d'eeuw'gen doods vloek
 op ons en onze taal!

VI

Doch neen!... - Verdorde beendren,
 groeit weer aaneen tot mannen!
 dat pees en spier zich weder
 om uwe knoken spannen!
 en 't vleesch zich om u ronde!
 En gij, o geest van God,
 blaas gij in deze dooden,
 en: *Leeft!* zij uw gebod!

Zoo roepen we, als de Ziener¹⁾
 tot Israël voorhenen.
 En, wonder! ziet ze rijzen, -
 tot mannen zich hereenen, -
 een levend volk weer worden
 in al zijn jeugdgenot,
 en in wiens binnenst vonkelt
 de heil'ge geest van God!

1) Ezechiël, XXXVII.

Van God, die in het harte
der volkren heeft gedreven
den drang van 't recht en de eere,
de drift om vrij te leven;
van God, die, sluwen volksmoord
of ruw geweld tot straf,
den toorn der vrije Rede, -
desnoods het ijzer - gaf!

VII

Ons hoofden zijn als kraters,
van lava overkokend;
ons willen worden bliksems,
door 's hemels ruimten spokend;
de Plicht is onze veldheer,
waar recht en roem ons sleept;
de strijdlust veroneindigt
ons krachten, die hij zweept.

Een storm doorwoelt ons harten,
van koene daden zwanger;
ons vuisten, die zich ballen,
zijn machteloos niet langer;
wij zijn nog steeds dezelfde,
steeds Clauwaart en steeds Geus;
wij volgen 't zelfde vaandel,
wij voeren de eigne leus!

Nog steeds vereert de haat ons
der duisternisaanbidders, -
de grimm'ge nijd der vreeraden,
der leeljaarts en der ridders; -
nog steeds zijn wij den bliksem
van Rome's priesters waard, -
den spot van elken vuige
die zelve zich ontaardt!

Ze gieten duisternissen
en broeien bastaardije:
hun waan bespeurt geen grens meer
aan hunne heerschappije...
Komt! woedend nu hernomen
het eeuwenoud gevecht
voor volksbestaan en volksheil,
voor vrijheid en voor recht!

VIII

Wij zwaaien in de hoogte
de fakkel der beschaving.
Vooruitgang is ons vaandel,
ons leuze zielsontslaving.
En bij het plechtig dagen
van 't glorend Redelicht,
ziet gij hoe 't nachtgebroedsel
vliedt, en voor eeuwig zwicht!

Uit onze stadhuiszalen
verjagen wij de bende,
die, zich de handen wrijvend,
reeds uitroept: 'Vlaandrens ende!'
Uit leeraarstoel en rechtbank, -
die recht en rede slaan...
Ons vlag is onze tale,
ons leuze is zelfbestaan!

Wij vagen uit de Kamers
hen allen die ons haten:
de dompers, taalverachters,
en geldaristokraten,
die daar't Vlaamsch volk verbeelden.. -
verbeelden! spotgedacht!
ja, als een troep gelubden
het mannelijk geslacht!

De schuldige ministers,
de stoute lijk de laffe,
treft, zooals Hugonet eens,
de langverdaagde straffe.
Den koning... - Artevelde
heeft ons gezegd: 'Gij moet
'den koning sparen, hem slechts!
'- hij weet niet wat hij doet.'

Hem voeren wij naar Gent meê
om hem ons taal te leeren... -

Waarachtig! ja, zoo gaat het
als 't nat ons 't hoofd doet keeren
tot eenen laaien krater
waar lava overkookt,
den wil tot eenen bliksem
die door de ruimten spookt;

en zoo drijft ons de strijdlust,
met duizelende zinnen,
door 't grauw verleden henen
de grijze toekomst binnen;
en Vlaanderen verheft zich
aan 't hoofd der volkrenrij
weer Vlaamsch en Geus voor eeuwig,
voor eeuwig groot en vrij!

Oorlogsleeningen

Zoo gaat het! En 't wordt luid verkond -
een roemrijke bladzijde in de historie! -
door Roeland, den bronzen vogel, wiens mond
we een ronkend lied van glorie
met volle longen hooren brommen in 't rond;
want 't is in Vlaandren victorie!

Doch oorlog voeren kost veel geld,
 en, zoo we ook roem behalen,
 hoe meerder de roem, des te meer ook zwelt
 de reekning: dat kan niet falen.
 Gelukkig wie 't zoo wel als Frankrijk stelt,
 steeds rijk genoeg om zijn' roem te betalen!

Ons gaat het, lacy! niet zoo goed:
 veel moed ja, maar weinig duiten!
 Wij staken dus den krijg... - Maar hoe dan? Moet
 hun hoongelach ons in de ooren tuiten?
 Neen, nooit: we zullen liever weer met spoed
 eene onereuze leening sluiten.

Nachtelijke vervolging

Wie wandelt en wankelt zoo laat
 alleen door de donkere straat?
 Ach! onder den last dien hij torst,
 hangt moedloos zijn hoofd op zijn borst.

Zijn stap is onzeker, gejaagd:
 hij vlucht iets, dat vreeslijk hem plaagt...
 Doch wat? Gij kijkt rond, en gij ziet
 zijn talrijke vijanden niet.

Een leger daemonen bestoekt
onzichtbaar den weerlooze, en spookt
zijn oor vol geronk en vol schrik,
vol scheemring en afschuw zijn' blik.

Zij juichen, de lafaards! De held,
die steeds hun de wet heeft gesteld,
is thans hun gevangene! O schand,
hij werd door 't getal overmand.

Zij sleuren zijn zwakheid, o schand,
van d'eenen naar d'anderen kant,
en slaan hem met spottend geluid
vooruit en dan weer achteruit.

En 't loeit en het grijnst en het gonst,
en 't stoot en het stormt en het bonst;
heel 't leger heeft slechts ééne stem:
wraak! wraak! geen genade voor hem.

Reveille en taptoe dreunt verwoed:
de *trommelaars*, klein maar vol gloed,
de borrels des morgens zijn daar,
de borrels des avonds zijn daar.

Hier woelt, bruin van kleeding, en rond
van lijf, en het schuim op den mond,
het *voetvolk* der pinten: o wee,
min dicht zijn de golven der zee.

Genie, dan, zijn dranken, die traag
doormijnen gezondheid en maag;
geschut, dat zijn zij, die met spoed
bres schieten in 't brein of in 't bloed.

Dan, *ruiters* in wilden galop,
de flesschen: versierd is hun kop
met schakos in 't geel en in 't rood,
of helmen van glinsterend - lood.

De ruiters beslissen den slag.
Heel 't leger berst uit in een' lach.
De lafaards! zij hebben, o schand,
den held door 't getal overmand.

Zijne oogen verwildren, zijn voet
hinkt waggelend, koud wordt zijn bloed;
hij lost nog amechtig een' vloek,
en rolt als een lijk in een' hoek.

VI Inkeer

Voor- en keerzijde

Voorzijde

Wie niet bemint wijn, wijf en gezang,
die blijft een dwaas zijn leven lang.

Die spreuk heeft vader Luther gezegd -
dezelfde die 't pausdom *schier* heeft geslecht.

Sindsdien bestaan de Protestanten
die de ware kerke tegenkanten;

die ziende blinden en hoorende dooven,
die aan God, maar niet aan den paus gelooven

Ook zullen zij eeuwig branden als kolen:
zij leeren het anders, maar zij dolen.

Doch, vóórdát Luther was ketter geworden,
was hij monnik van een heilig orden;

en de spreuk hierboven is niet protestantsch,
maar van 't eerste deel van 't leven des mans.

Wijn en wijf! men riekt in die spreuk
een' orthodoxen monnikenreuk.

Daarom ook scheen ze mij steeds zoo goed,
en vereerde ik ze diep in mijn gemoed.

En met woord en daad trachtte ik ze te volgen,
al heeft het mijn' vader soms verbolgen;

al voelde ik mij zelf, ja! wel eens bedroefd
om rimpels te vroeg in 't gelaat gegroefd.

Ik kon toch niet voor geheel mijn leven
mij aan de domheid overgeven....

Keerzijde

Doch, wie bemint wijn, wijf en gezang,
die blijft *student* zijn leven lang.

Zoo dacht ik op een' droeven morgen;
en 'k hield in beide handen verborgen

mijn hoofd, dat zóó vol was van liefde en zang
en van den verkwikkenden nektardrank,

dat ('k schat dier dingen gewicht niet te hoog)
het wel driemaal meer dan *in norma* woog.

En 'k dacht: wat is nu toch best op 't end,
advocaat en dwaas zijn, of eeuwig student?

Ik hield mij bij de eerste wijze van zien
en viel aan 't blokken een' dag of tien.

Ach! 'k voelde mij waarlijk in domheid verzinken
en smachtte naar kussen en zingen en drinken.

Maar 'halt!' sprak 't examen, 'gij zijt mijn slaaf:
'een tijd voor alles! gedraag u nu braaf.

'Voortaan moet zij platonisch blijven,
'uw liefde voor wijn, gezang en wijven....'

En, als vóór Belsazars oog voorheen
het *mane-thehel-phares* verscheen,

zoo spookte mij immer vóór het brein
't bedreigend, tergend wreed refrein:

‘dat, wie bemint wijn, wijf en gezang,
‘die blijft student zijn leven lang....’

Veteraansweemoed

Neen, ze is nog niet voorbij, mijn jeugd!
Maar 'k voel mij daaglijks droever, moeder....

Aan d' avonddisch der gekke vreugd
ontbreekt alreeds zoo meen'ge broeder!

Wat werden zij? - Verstrooid, verspreid,
maar in ons harten onvervangen,
schoon de open plaats ook in de rangen
niet lang de jonger makkers heeft verbeid.

De een, die hier luid den vrijheidszang
uit 't vol gemoed liet overstroomen,
verkocht reeds aan het laag belang
zijne overtuiging en zijn droomen.

Een ander, die in 't kloek verstand
de grootste ontwerpen moedig smeedde,
zag door der onmacht arm alreede
den zwaren domper op zijn toorts geplant.

En andren stierven God! zoo jong!
Wij droegen 't lijk op onze schouders,
en zagen, hoe 't in de aarde zonk,

waar nog geen plaats was voor hunne ouders!
 En toch, wellicht verdient hij dank,
 de dood, die ze aan 't gevaar ontvoerde,....
 wellicht dat ook op hen reeds loerde
 de tergende onmacht, of het laf belang.

O God! 't is nu slechts dat ik voel
 hoe vurig wij elkaâr beminden.
 'k Aanzag ze als makkers in 't gewoel;
 zij waren meer: zij waren vrienden.
 En 'k mis hun woord, hunn' blik, de hand
 die in de hand eens trouwen gloeide;
 dat alles, ach! dat me aan hen boeide
 met sterken, ongevoelden vriendschapsband.

Wij waren elken dag bijeen,
 en zalig vloten dan de stonden;
 daar rolde luim en errenst heen,
 het hart sprak uit de gulle monden.
 En, als de wolken warmen rook,
 die uit ons lange pijpen kwamen,
 zoo smolten ook ons zielen samen,
 ook alle warm, en opwaartsstrevende ook!

Ik voelde 't toen niet! 'k Dankte 't lot
 slechts om het lied, en om de dranken!
 Maar dát was, ja! het echt genot
 dat ons doortintelde met spranken.
 Dát was de troost in 't loom verdriet;

dát was de geestdrift in de vreugde!
Ach! al wat toen zoozeer verheugde,
smaakt wrang, nu ik het zonder hen geniet.

Ontmoeting

Een vreemd gevoel.... mijne oogen stralen,
verlangend op haar oog gericht;
in 't harte zingen nachtegalen,
in 't hoofd ontspringt een helder licht.

De dag spelt vreugden en gelukken!
Reeds brandt mijn mond om op haar' mond
den kus der liefde neer te drukken.
Helaas! daar slaat de scheidensstond.

Geen treuren helpt: zij zal vertrekken;
wat zeg ik haar tot afscheid thans?
'Tot weerziens?' - dat is 't woord der gekken;
'Vaarwel!' is 't woord eens wijzen mans.

Dageraad

I

Als ik haar zag, dan wist ik niet
 wat in mijn hart gebeurde:
 het was me alsof een somber floers
 in eens aan stukken scheurde.

Een zwarte sterrenlooze nacht
 verduisterde mijn leven;
 haar glimlach, heldre dageraad,
 had hem eensklaps verdreven;
 en als een zee, begon mijn ziel
 te golven en te zieden;
 'k ontsnapte als uit een' winter, dien
 haar blik deed henenvlieden.

En 't was of mijn verjongd gemoed
 ontwaakte in zaal'ge kringen;
 en in 't ontwaakt gemoed begon
 een zoet gepeins te zingen,
 gelijk in 't loover in de lent',
 als al de bloemen bloeien,
 een vroolijk nestje aan 't Morgenrood
 zijn juichend lied laat vloeien.

Als ik haar zag, dan wist ik niet
 wat in mijn hart gebeurde:
 't was of een dageraad in eens
 de duisternissen scheurde.

II

Wanneer zij mij bekeek, dan wist
 ik niet wat ik gevoelde:
 het was alsof een huivering
 door gansch mijn wezen woelde.

Mijn vol gemoed, waar 't blij gezang
 alreeds zijn' juichtoon plengde,
 verstomde, en smolt in mijmring, waar
 zich vrees en eerbied mengde.
 Hoe mij die blik, zoo plechtig kalm,
 elektrisch door elk lid ging!
 Het lied der blijdschap zweeg, en 'k zonk
 in goddelijke aanbidding.

En in het hart, dat bevend sloeg
 en van vervoering trilde,
 ontlook een stem, die stil en vroom
 een hymne staamren wilde, -
 gelijk de zwervende Arabier,
 als 't licht de kim doet gloeien,
 vóór 't Morgenrood in 't zand zich buigt,
 en 't stil gebed laat vloeien.

Wanneer zij mij bekeek, dan wist
 ik niet wat ik gevoelde:
 het was alsof een huivering
 door gansch mijn wezen woelde.

Verlangen

En sedert is 't een bestendig gekwel:
o! dat de herinring snel verloope!
Wel heeft de mond gezeid 'Vaarwel',
'tot weerziens' droomt de hope.

Haar beeld zweeft immer mij vóór den geest,
en 't harte wordt mij week van verlangen:
zoo fier is haar blik, en zoo slank is haar leest,
zoo blozende frisch zijn haar wangen!

Aan haar wou ik wijden al wat ik bezit, -
maar ach! dat is in waarheid niet vele! -
't gevoel dat mijn jonge borst verhit,
en 't liedeken dat ik kweele.

Wel heeft de mond 'vaarwel' gezeid,
de hope blijft van weerzien droomen....
Och! ware zij nooit in heerlijkheid
mijne oogen voorbijgekomen!

Hulpeloos

Er zegt mij iets: 'Zij mint u nooit,
't is weer een vruchtloos hopen!
'Komaan! dien liefdedroom verstrooid!
'die liefdevlam - verzopen!

'Zij mint u nooit! zucht daarom niet:
'de zaak is klaar en zeker,
'maar dompel lustig uw verdriet
'als voortijds in den beker.'

Ik grijp dus 't glas opnieuw, en 'k vind
't vergeten op den bodem:
zoo vaak ik u, o wijn, mijn vrind!
dien troost verzocht, gij boodt hem...

Maar neen: waar mag uw macht nu zijn,
die alles kon verlammen?
Is 't een verraad? gij zelf, o wijn,
gij stookt de onzaal'ge vlammen!

In plaats dat gij dien droom verjaagt,
dat beeld, dat mij verovert, -
dat beeld, hoe komt het toch, ik vraag 't,
dat gij 't nog schooner toovert?

Ach! zijn vermogen heeft, als mij,
 ook u dan overwonnen!
 Ook gij zijt nu zijn slaaf, ook gij!
 Helaas, wat nu begonnen?

Aanbidding

In zangen wil ik haar vereeren;
 die schik ik als een' krans te gaâr;
 dien krans leg ik dan vóór haar voeten
 en knielend spreek ik dan tot haar:

Gij, die der menschen stem een' engel,
 die de engelschaar haar zuster noemt,
 wier zegevierend alvermogen
 door alle monden wordt geroemd;

Gij, wier bevallighedenkrone
 als een gezegende aster lonkt;
 wier helder vuur der glansende oogen
 verlicht, verwarmt, verheft, verjongt;

ontvang dit oogstje van gezangen
 dat in een needrig brein ontloek:
 de vlaume, die Gij hebt ontstoken,
 biedt U de schatting van haar' rook!

Hij klimm' tot U, gelijk de wierook
dien op 't altaar de priester brandt,
en die tot aan de Godheid opklimt
als heil'ge, geurige offerand'!

De boom en de zon

De Boom is op de Zon verliefd;
er is maar iets, ach! dat hem grieft:
    zoo hemelsch hoog is de Zon!
Hij klaagt en ruischt en zingt en zucht,
en steekt zijne armen in de lucht,
    of hij ze grijpen kon.

En vol van moed en groeiend steeds,
wast hij in kracht, en hoopt alreeds
    dat hij tot haar eens koom'; -
op 't einde zinkt hij neer vermoeid:
hij heeft nu zoolang, zoolang gegroeid,
    toch bleef zijn wensch een droom!...

Ik ben de Boom, de Zon is zij:
haar aanblik warmt en koestert mij,
    'k denk dat ook zij mij ziet.
En in mijn brein, daar zingt het al,

als in de kruin des Booms 't geschal
van 't smachtende vogellied.

En 'k hef mij van mijn zand met kracht,
en streef naar roem, en smeek om macht,
dat ik haar waardig word'.
Vergeefs! de Zon blijft hoog en veer...
De Boom groeit vruchtloos in grootheid en eer:
het leven is te kort.

Verstandig besluit

Mijn ziel ontwaakte, en wreef haar slaaprige oogen,
en bleef verwonderd stil,
en voelde zich weer jong en opgetogen,
en vormde een' kloeken wil.

Zij, wier vermogens langzaam gansch verdorden,
zij zag - - een levensdoel!
Ik was, helaas! één zinlijkheid geworden,
'k word weder één gevoel.

Dat doel, - ja, 'k grijp nu al mijn kracht te zamen, -
ik wil en 'k zal er heen! - -
En, om dat doel, het vijfde en laatste examen
nu spoedig doorgestreên!

't Examen eerst, ofschoon 't mij doet ontstellen,
en dan met kloeken moed
naar 't levensdoel!... Wie kan het ook voorspellen?
Het lukt misschien nog goed?

En lukt het slecht, wat meer in de natuur is,
één' troost toch heb ik dan:
dat ik als *doctor utriusque juris*
mij eindelijk stellen kan.

Nazang

AAN K. V., IN ANTWOORD OP ZIJNEN BERIJMDEN GELUKWENSCH

Wanneer uw bode met uwen wensch
bij mij is aangekomen,
daar heeft mijn Pegasus met vreugd
zijn vluggen rid vernomen.

Het arme beest, reeds lang op stal,
begon te stampen en steigeren.
Hij wilde eens uit, hij moest eens uit:
'k kon hem dat genoeg niet weigeren.

Vriend Karel, ik wenschte met u vooruit
de toekomst binnen te rijden:
maar vruchtlooze moeite, mijn paard is maar
te huis in vervlogene tijden.

Terug dan naar de banken nog eens,
zoo menige erinringen wenken....

Hoe zoet, en helaas! hoe treurig ook
de erinringen te overdenken!

'k Heb al de vreugden en al 't gejoel
van 't studentenleven genoten;
en ach, ik heb mij soms vermaakt,
maar 'k heb mij meest verdrotten.

Het lied weerklonk uit ons kelen luid
tot wij waren heesch gezongen,
wij klopten op de tafels daarbij,
dat de glazen omhoog sprongen.

Laat bleven wij uit en gingen naar bed
soms lachend en weltevreden.
Laat stonden we op: hoe vaak heeft ons hoofd
voor 't geluk van gistren geleden!

Wij maakten schulden, helaas, die wij
zeer moeilijk konden betalen;
en 't was dan nog met geld, dat wij weer
bij anderen moesten halen.

Ook eedler genoegens hadden wij:
heil u, o Vlaamschgezindheid!
mijn liefste warmste jongelingsdroom!
de heilige waan mijner kindsheid!

Voor taal en volk! het zal wel gaan!
wie zou ons wederstreven?
Zoo sprak wel meer dan één, die laf
de vaan reeds heeft begeven...

Maar zie, na vier examens, daar kwam
het vijfde en laatste examen,
en werd ik eindelijk gepromoveerd
tot doctor der rechten. Amen!

Alzoo heeft alles zijnen tijd!
Vriend Karel, een ander leven
moet nu beginnen: hoe, zal het zijn?
Wie kan het antwoord geven?

Ik niet; ik hoor alleen eene stem,
die wedergalmt op de uwe:
't zij mij de voorspoed tegenlach'
of de onspoed tegengruwe,

hoe 't ga, waar 't slechts te strijden geldt
voor vaderland en vrijheid,
voor Vlaandrens heil, voor Neerlands eer,
dáár vindt ge mij in de nabijheid!

Steeds kloppe mij voor waarheid en recht
krachtig het bloed in de aderen!
Steeds gloeie mijn haat voor priesterdwang,
voor valschaarde en voor verraderen!

Één' meester wil ik dienen: den Plicht!...
En mocht in 't glibberig leven
mijn voet eens wankelen, zij mij dan
der vriendschap steun gegeven!

[Deel 3]

De arte amandi

Twee studentengesprekken

(Eerste druk, 1868)

De arte amandi
Twee studentengesprekken
Eerste gesprek

OUD-STUDENT, JONG-STUDENT

OUD-STUDENT

Gij zijt naïef, mijn jongen! *te* naïef,
bespottelijk naïef! Gij staat verwonderd
dat andren lieven hebben en gij niet,
gij, die nochtans de meisjes zoo bemint,
en, ver van haar, zelfs zoete versjes maakt
waarin gij gloeiend haar uw liefde ontvouwt.
Maar hebt gij u wel zelf eens ondervraagd?
of denkt gij dat een man, die in de vrouw
een heiligdom der heiligdommen ziet,

dat slechts, al biddend, mag genaderd worden, -
 een man, die over plichten en geweten
 zoo'n scrupuleuze dwaze meening voedt,
 denkt gij dat zulk een man geluk kan hebben?
 Men moet de wereld nemen zooals ze is:
 gij spreekt een woord, waarop een antwoord komt;
 wilt gij het woord niet spreken, dan, natuurlijk,
 zal nooit een vriendlijk jawoord u verblijden.
 Is 't meisje moeilijk soms, - 't gebeurt wel eens! -
 dan moet ge groote middelen gebruiken
 en stout het huwelijk beloven.

JONG-STUDENT

Nooit!
 Gij zijt een slechte vent; gij hebt geen hart;
 uw taal verschrikt mij; 'k voel, als ik u hoor,
 een mengeling van walg en van be wondring;
 gij handelt slecht, en snoeft u slechter nog.
 Gij schaamt u niet het heiligste ter wereld,
 't vertrouwen, de onschuld, de eere van een vrouw
 door list en leugen af te troggelen!
 Ik weet niet hoe 't mij gaat sinds ik student ben;
 het is als een tooneelspel dat ik bijwoon:
 de vuile liederen zijn de ouverture
 van 't stuk; en onder 't blij gejuich der andren
 zie 'k iedren speler, trotsch, gerust, tevreden,
 oneedle daden doen, en luid verkonden!
 O! 't walgt mij. En nochtans, - uw uitzicht is
 in strijd met wat gij doet: gij ziet er uit

zoo glansend van genoeg en zoo grootsch
 in de onbeschaamdheid waar gij u meê tooit,
 gij blijkt in uwe slechtheid zoo gelukkig,
 dat ik, onwillens, zelf bijna verlang
 in 't stuk een rol te spelen.

OUD-STUDENT

En dat zult ge!
 Maar hoor. Gij zegt dat gij niet huichlen kunt,
 dat gij nooit tot een vrouw die gij niet liefhebt
 zoudt kunnen liegen dat gij haar bemint;
 maar och! dat is geen leugen; 't is een woord
 van zuivere conventie, en gij zult
 het leeren bezigen....

JONG-STUDENT

Gij lastert mij...

OUD-STUDENT

Gij zegt dat gij geen huwelijk zoudt kunnen
 beloven aan een vrouw; aftroglarij
 van 't heiligste ter wereld, van 't vertrouwen,
 de eer, de onschuld eener maagd, et cetera,
 zoo noemt gij dat; en zegt dat zulk bestaan
 u tegen hart en hoofd stoot...

JONG-STUDENT

Ja, dat zeg ik.

OUD-STUDENT

Maar nogmaals, man, daar zit geen leugen in;
't is niets, niets meer dan een banale pleegvorm,
waar enkle nog aan bouden, om in de oogen
des minnaars, in hare eigene oogen zelfs,
den misstap, dien zij *graag* doen, te verschoonen.

JONG-STUDENT

Van vrouwen als gij daar beschrijft, wensch ik
in vollen ernst steeds ver te blijven.

OUD-STUDENT

Best!

maar dan zult ge er voor u naar allen schijn
opzetlijk laten bakken; want ik ken
geene andre. - En onder haar, geloof mij vrij,
mijn jongen, spreken al die engelen
zoo lichtjes van de zaak als wij; ja vinden
niet min te lachen om degene, die
geen' minnaar heeft, dan wij om jonge sukkels
als gij, die mij bekent geen lief te hebben.

JONG-STUDENT

't Is haatlijk wat gij zegt.

OUD-STUDENT

Het is de wereld!

Men moet in waarheid niet beminnen: - dát

doen ook alleen de dichters - in hun verzen; -
 men hoeft het maar op zeekren toon te zeggen.
 En niemand wordt er aan bedrogen. Ja,
 't gebeurt wel soms dat 't meisje aan ons hangt
 met meer dan daaglijksch minnevuur. Maar toch,
 zij *weet* dat wij met haar niet blijven zullen,
 en vindt er een verfiynd genot in, 't lief
 te zijn van iemand boven haren stand;
 wat zal ik zeggen? 't is alsof het haar
 eene eere was hare eerste en warmste kussen
 niet te bewaren voor den ambachtsman
 die eens haar man zal zijn.

JONG-STUDENT

Gij maakt mij kwaad!
 Uw bijzijn vleit. Maar neen, 'k geloof u niet!
 De sluwe dief, die 's nachts met valsche sleutels
 een' koffer openbreekt, zou min verfoeilijk,
 zou hooger staan dan gij, gij vos, die met
 uw trouweloze leugens harten steelt...
 Hoe! zwijn, dat zich in 't slijk met wellust wentelt,
 zoo zoudt gij dan nog, schaamtevrij, de modder
 van uwe misdaad, klevend op uw vel,
 alom vertoonen. Neen, dat 's spotternij!...
 Hoe! slang, niet min dan vos en zwijn, gij zoudt
 op de bedroogne dan nog 't koud venijn
 van uw verachtelijke minachting spuwen!
 Hoor, dat 's onmooglijk: 'k kan u niet gelooven!

Gij liegt, gij spot, gij bluft; maar *zulke* blague
is naar mijn' zin een eerloos tijdverdrijf.

OUD-STUDENT

Zijt gij niet wel? wat krijgt gij dan? Genoeg!
'k heb medelijden met uw jonkheid, jongen,
'k Wilde u een' dienst bewijzen, u iets leeren;
maar 'k merk dat uw verstand nog moet ontkiemen.
Dom is een uil, de vogel van de wijsheid,
maar wijze kindren, zooals gij, zijn dommer...

JONG-STUDENT

Als eerlijkheid, oprechtheid dom moet heeten...

OUD-STUDENT

Wie 't doel wil, moet de middels durven willen.

JONG-STUDENT

Uw durven is geen moed, maar schande en lafheid.

OUD-STUDENT

Al wat gij zegt, schijnt verontwaardiging
en haat; maar wat gij *denkt*, is vast benijding.

JONG-STUDENT

Hoor! 'k spreek met u niet langer. Aan de galg
van uwe schaamtlooze ondeugd hebt gij zelf
uw eergevoel, al lachend, opgestropt.
Het zij zoo: *dooden* wekken kan ik niet.

OUD-STUDENT

En gij, gij leeft nog niet: 'k verzeker 't u,
gij zult zelf zeer verwonderd staan, den dag
dat gij ter wereld komen zult. Tot weerziens,
o deugdzaam jongeling.

JONG-STUDENT

Vaarwel! Vaarwel!

Tweede gesprek

WALTER, JAN, HERMAN, KAREL

WALTER (binnenkomend).

Dag, Jan!

JAN

Ha, Walter! gij zijt de eerste. Kom,
zit neer. Maar laat me u toch eerst en vooral

iets vragen: is het waarlijk ernstig waar,
dat gij verliefd zijt, jongen?

WALTER

Maar gij hebt
het gistren wel gezien.

JAN

't Is ongeloofbaar...
Op zulk een meisje... gij, zoo geblaseerd...

WALTER

Hoor, Jan: 'k was geblaseerd, - nu ben 'k verliefd;
'k heb lang, zeer lang gezocht, en 'k heb gevonden!
Ik was de winter, koud en barsch en droog,
'k ben thans de lente weer; - 'k was als een graf
zoo kil; maar in de spleten van dit graf
heeft vast een liefdrijke engel van omhoog
een zaadje laten vallen, dat daar kiemt,
door frisschen dauw en lauwe zon gevoed, -
zijn wortels uitzet, - takjes schiet, - en zoo
het gansche graf met groene lentehoop
allenskens overgroeit. 'k Was koud en hard,
ik dacht van staal te zijn, - 'k was maar van ijs;
er schenen zonnestralen, - en, ziedaar,
ik ben gesmolten... Dat is zeer eenvoudig!
Wensch mij geluk.

JAN

Ja, over uw tirade,
gij kunt ze in verzen steken; maar uw liefde, -
daar kan 'k u geen geluk meê wenschen.

WALTER

Hoe?

JAN

Vooreerst, hoe meent gij 't met de meid?

WALTER

Gij kent
mij voor een eerlijk man.

JAN

Ik meende u ook
te kennen voor een *ernstig* man. Maar nu,
laat mij eens ernstig zijn. Die nieuwe lente
voorspelt mij weinig goeds. Op 't oogenblik
dat gij in 't positieve leven treedt,
gaat gij u weer in de armen wentelen
van al de dwaasste illusies van een kind
van zestien jaar. Gij wilt in uwe borst
weer de ingeslapene oude driften stoken.
Dat 's niet natuurlijk; 't is gemaaktheid. 'k Zie
u weer aan hoop en wanhoop offers brengen;
vandage vroolijk als een Figaro,
en morgen somber als een Hamlet. En

met uw karakter, zult gij die comédie
al spoedig zelf gelooven. Walter, neen,
ik wensch u geen geluk. Uw zon, die u
gesmolten heeft, die u herleven doet,
die met haar' gloed u weer aan 't koken brengt,
zal u verdrogen...

WALTER

Is uw litanie
haast uit?

JAN

En dan, als men die zon wel inzag,
vrees ik dat meen'ge vlek...

WALTER

Geen woord van haar!

JAN

Maar gij spot met u zelven, vriend, gij spot!

HERMAN

(binnenkomend)

He, met wien spot men hier?

JAN

Ha, wellekom!
Wij spraken liefde.

KAREL

(binnenkomend)

Is 't met de liefde dat
men spot? present!

JAN

Neen, maar vriend Walter is -
verliefd.

HERMAN

Verliefd? Ja, op zijn *Corpus Juris*;
hij zit er dag en nacht bij: ik geloof
zelfs dat hij er meê slaapt.

JAN

Neen, 't is een vrouw...

KAREL

Waar hij meê slaapt?

JAN

Och, wie spreekt daarvan?

WALTER (tot Karel).

Gij.
zoudt beter zwijgen.

HERMAN

Jan, hebt gij ons niets
te drinken: 'k heb een' dorst!...

JAN

Gij zult gelaafd zijn:
de flesschen dobblen uitzet staan gereed;
zie: schenk ons in. - Een vrouw dan, en wij waren...

KAREL

Liqueur divine! Ha, Walter, gij bemint:
geef me uwe hand daarop, 'k ben ook verliefd
en 't doet mij eer, het met u eens te zijn.
Mijn hart springt op, gelijk een zee des nachts:
daarboven glansen millioenen sterren,
en millioenen golven springen op
uit mijne zee, om elk een ster te kussen.
Zoovele sterren, zooveel golven. Maar -
't is jammer, al de sterren zijn te hoog.

JAN

De ster van Walter is zoo hoog niet. 't Is
een lage ster: hij moet zelfs *stuipen* om -

WALTER

Eens en vooral, geen spotternij op haar.

KAREL

(tot Walter)

Gij gaat ons doen gelooven dat het waar is.

(tot Jan)

Is 't soms die Elodie van gisteren avond?

JAN
Dezelfde.

KAREL
Duiwel! 'k heb tien zulke liefden
gehad, sinds ik studeer.

JAN
Blagueur!

KAREL

(op zijne vingers tellend)

Hoe? De eerste
was met een juffer uit een 'staminee;
de tweede met een kindermeid die 's middags
kwam wandlen op den Kouter; tertio
met een modistje die 'k eens op een bal
ontmoette

(die is thans naar Brussel)

; dan...

WALTER
En 't waren al, de vrouwen!

KAREL
't Waren vrouwen!

WALTER
Comme il en faut.

KAREL
Parbleu! is de uwe dan
een rozemeisje?

WALTER

(met klem)

Ja, puur, deugdzaam, trouw.

HERMAN

(als verontwaardigd opstaande)

Blasfeem! aan vrouwendeugd gelooven!

JAN

Hij
gelooft aan alles.

KAREL

(lachend)

Puur! hij wil ons doen
gevoelen dat ze 't hem bewezen heeft.

WALTER

(kwaad)

Dit gaat wat ver.

KAREL

Tata, bedoord! en hoor:
puur, zegt ge, en trouw; 'k heb daar een stelsel op:
de Heilige Geschiednis zelve, die
zoo heilig is, spreekt maar van ééne vrouw
die puur bleef tot het einde, en 't was dan nog
door Godes gratie, want zij had een kind;
en onder 't opzicht van de trouw, aanzie
ik 't hart der vrouw als een dier ouderwetsche
horloges met muziek: de wijzer draait
altoos, altoos van 't een naar 't ander uur,
en toch elk uur loopt weer het deuntjen af

en immer 't zelfde, - alleen de wijzer is
van plaats veranderd.

WALTER

Bravo! is 't gedaan?

HERMAN

Neen, *ik* nu: deugd of geene deugd, en trouw
of ontrouw, gij zult 't meisje toch niet trouwen.

WALTER

En waarom niet dan?

HERMAN

Wel, omdat zich alles
daartegen zal verzetten: eerst uw vader...

WALTER

Mijn vader is wel oud, maar niet zoo oud
als gij; hij zal nog beter rede en liefde
verstaan.

HERMAN

De wereld dan, de convenances...

WALTER

Daar lach ik meê, gij weet het.

JAN

Maar gij zelf,
uw eigen goed gezond verstand zal opstaan!

'k Heb, ik, niets tegen zoo een liefdeken
 tot tijdverdrijf, of zelfs tot meer dan dat:
 ja, weef er bloemekens en blaadren tusschen,
 en giet er ook wat platonieke soep,
 en wat *essence* van ideaal en geestdrift
 en poëzie en maneschijnen over,
 geloof aan deugd, aan puurheid, en aan trouw,
 en maak er verzen op, indien gij wilt;
 dat kan ik al begrijpen; wat ontbreekt
 aan 't wezen, moet door droomen aangevuld. -
 Maar zeggen, 'k trouw met haar, dat is te gek.
 Uwe eigene gezonde rede, vriend!
 zal steigeren als een verstandig paard,
 als gij die meid in uwe levenskar
 zult willen nemen. Is dat ooit gehoord?
 Alleen uit nood wordt soms zulk iets gedaan.
 Een vrouwe zonder onderricht, die nooit
 u zal begrijpen, dan wanneer gij haar
 zult zeggen: 'kus mij', of 'gij moest een knop
 aan mijne weekbroek naaien': gij zoudt daar
 uw leven meê doorbrengen, *allons donc!*
 Men kan zoo'n meid beminnen, maar men zal
 er niet meê trouwen, want het huwelijk is
 geen liefde meer.

HERMAN

't Is wáár, dat.

WALTER

Is 't gedaan?

HERMAN

Mij dunkt dat het genoeg is.

WALTER

Luistert dan.

Gij weet niet wat het is, in liefde zwemmen;
gij kent er waarlijk niets van. Uwe jeugd
is ouderdom. Hoe? twintig jaren oud,
en reeds met iemand spotten die bemint!
Ook maakt ge u slechter dan gij zijt. Indien
't geluk dat mij te beurt viel, uwe hoofden...

KAREL

Hij noemt dat een geluk!

WALTER

Uw stijve hoofden
met zijne kussen warmde, 'k wed dat gij
nog hooger zoudt vervoerd zijn dan ik ben.

KAREL

Die wedding zoudt gij vast verliezen.

WALTER

Nu!

ik wil u niet bekeeren: 't is mij 't zelfde.
De vrouw, 'k zie 't, is voor mij iets anders dan
voor u: iets achtenswaardigs, ja iets godlijks.
Ze is mij geen meer of minder kostbaar meubel,
naarmate 't meer of min met goud bedekt is;

'k zie ook de vrouw niet aan als eene rente
in geld en kinderen. Zij is mij niet
een speculatieding of galavoopterp,
en minder nog een werktuig van vermaak,
tot *ons* gebruik geschapen. Neen, neen, neen!
'k Zie in de vrouw, de vrouw; ik zie in haar
het heerlijkst werk des grooten kunstenaars;
verkleefdheid, goedheid, zachtheid, trouw-in schoonheid.
Ja, heerlijk en weldadig als de zon,
is zij de zon der ziel. - Waardeert gij 't niet,
't verheven en steeds nederig gevoel
dat, als een bron, zich uitstort, en den man,
van zorgen en verveling moê, weer opwekt?
De vrouw, die mint, zoekt in 's beminden hart
de wonde, en heeft tot heeling steeds gereed
den balsem van een' kus, den straal eens glimlachs.
De vlamme van den haard, dat is de vrouw;
oasis voor den moeden blik, haar schoonheid;
voor 't matte hart een manna, haar gevoel.

KAREL

Goed! goed!

Les femmes sont sur la terre
Pour tout idéaliser;
L'Univers est un mystère
Que commente leur baiser.

JAN

(met verwondering)

Maar hebt ge in 't meisje, waarvan sprake was,
dat ideaal gevonden, jongen? - Zeg?

WALTER

Die twijfel is zeer zonderling.

JAN

(glimlachend)

Nog goed!
Maar eischt gij dan van 't menschlijk wezen niets
dan kussen? Gij, aanbidder der Gedachte,
moet eene vrouw voor u niet kunnen denken?

WALTER

O, de Gedachte; ik heb ze reeds; 'k omhels,
'k aanbid ze, dat is waar; maar de Gedachte
is bitter koud, zij mint niet wie haar mint.
En groot is zij, maar - schoon, dat is ze niet.
'k Aanbid ze, uit plicht, en niet uit liefde; zij
behandelt hare aanbidders als haar slaven.
In Elodie vond ik wat mij ontbrak;
ook alles wat ik van een vrouw wil vergen:
ze is schoon en vol gevoel, en zij bemint mij.

(Gelach en schokschouderingen).

HERMAN

Genoeg! genoeg! proficiat! -

KAREL

Als gij
ze kendet zooals ik!...

WALTER

(zeer kwaad)

Wat weet ge er van?

KAREL

Och, gij zijt voor gezonde rede doof.

WALTER

Gij houdt mij sinds een uur hier voor den gek.
Vaartwel!

JAN

He, Walter, zeg... - Hij is reeds weg.

HERMAN

De man is zot!

KAREL

Een onuitstaanbre vent.

JAN

't Is jammer, zoo verstandig en zoo dwaas!

Iamben
(Eerste druk, 1868)

Iamben De jongen

Inleiding

- 1°. Afgrijselijke en verfoeilijke kettters en ongeloovigen (*Concilie van Lateranen*).
- 2°. Wij twijfelen niet of gij zult.... alle middels in het werk stellen om te beletten dat de besmetting van eene zoo vreeselijke pest (de Gentsche hoogeschool) uwe kudde bederve en gansch vernietige (PIUS IX, *brief van 28 Juli 1856 aan den Bisschop van Gent*).
- 3°. Dat onderwijs is dan zonder waarborg, die opvoeding zonder grondsteen, en die kennissen, afgescheiden van de leering van Onzen Heer Jezus Christus, zonder waar nut; zij dienen enkel om den geest op te blazen, en brengen niets voort dan het ongeluk in de huizen, de verwarring in de familiën, de verwoesting in het vaderland. De kinderen.... worden aldus bekwaam tot de grootste gruweldaden.... - Die Universiteit is de bron van onmeetbare onheilen geworden voor de jonge kweekelingen, enz.... Zij

ontmoeten er vergif. Ja, in die Universiteit.... zetelen eenige meesters, wier leering openlijk valsch, verderflijk, lasterend en kettersch is (LUDOVICUS-JOSEPHUS. *Bisschop van Gent, herderlijke brief van 8 Sept.* 1856).

- 4°. Dit gevaar moet groot zijn, aangezien het de bekommring verwekt heeft van vier Belgische bisschoppen (*Naïveteit van JOANNES-BAPTISTA, Bisschop van Brugge, herderlijke brief van 18 Sept.* 1856).
- 5°. *Physiologie van de Gentsche studenten*: Criards, burleurs, ridicules, ignobles, brutaux, moutons de Panurge, pauvres jeunes gens. *Arcades ambo*, ignorants, écervelés, goinfres, bouzingots, gamins, canailles, impies, vlasbaarden, smeerlappen, blasphémateurs, misérables, infâmes, enz. enz. (*Al de katholieke bladen. - Authentiek.*)
- 6°. Ce qui nuit aux études, ce ne sont pas les restrictions dont on se plaint, c'est l'immixtion des élèves dans des questions qu'ils ne sont pas appelés à trailer.... J'ai souvent entendu dire que les élèves des professeurs qui passent pour les plus éminents, avaient toujours le moins de surcès devant les membres du jury d'examen (P. DE DECKER, *Minister van Binnenlandsche Zaken, zitting van de Kamer der Volksvertegenwoordigers, van 22 November* 1856).

NB. Deze woorden van den heer De Decker waren de gelegenheid van de volgende verzen: wij moesten ze dus mede opnemen als inleidende oorkonde. Om rechtvaardig te zijn, zullen wij ook onder de oogen van den lezer eene andere zinsnede van denzelfden achtbaren minister brengen, welke door hem in de Kamer, den 27 November 1856 (vijf dagen na de bovenaangehaalde) uitgesproken werd:

‘Comme ministre constitutionnel, je n'admets pas, comme on a voulu l'insinuer, l'*Index* pour règle; et à ce propos, puisque l'honorable M. Frère a cru devoir donner lecture de quelques extraits d'un catalogue de livres défendus et de livres permis pnblé

à Bruxelles (door den Eerw. Pater Boone), je lui dirai que je connaissais ce catalogue d'ancienne date, et qu'il m'est arrivé bien souvent de déplorer la rédaction de semblables pièces, qui ne tendraient à rien moins qu'à préparer à la Belgique une génération de crétins.'

I

Zoodus, - de heer Minister kwam 't ook zeggen, -
 het kwaad is dat men 't jong gebroed
 die groote kwestien durft openleggen
 waaraan het nog niet denken moet.
 Zoodus, omdat wij onze jonge vlerke
 niet rusten lieten als wat lood;
 omdat wij weten dat de heil'ge kerke
 gelijk een beul weleer gebood;
 omdat wij weten dat zij drukte en nóg drukt
 op 't menschdom, en dat onze hand
 het masker van 't gelaat van 't zwart bedrog rukt,
 dat heerscht op 't arme vaderland;
 omdat wij met die grove poetsen spotten
 waarvan de heil'ge winkel leeft,
 mirakels, aflaat, offerande, - en zotten
 voor wie dat spel nog waarde heeft;
 omdat wij al die fabels niet gelooven
 waarmeê ge op 't dwaas gemeen gebiedt,
 en ge onzen geest of wil niet kunt verdooven
 met duisternissen die gij giet;

omdat wij Flips den Tweede een ondier noemen,
 niet beven vóór het Vatikaan,
 en dat wij iedren dwingeland verdoemen
 en elke huichlarig verstaan;
 omdat we Oranje en Aldegond' vereeren,
 en hoog verheffen in ons ziel
 al wie het goede wreken dorst of leeren,
 al wie, vermoord, voor 't goede viel;
 omdat wij willen dat de mensch geen ding zij,
 waar uwe hand zoo goed meê kaatst,
 en dat het leven geen gesloten ring zij,
 waarin gij 't volk gevangen plaatst;
 omdat wij Rede en Recht en Waarheid minnen,
 door *mannen* aan die taak gewend,
 en dat ons brein reeds tle verborgen zinnen
 van godsdienst en geschiednis kent: -
 daarom zijn wij een pest, die u doet vreezen
 voor 't lot der maatschappij!?!... - Welnu!
 't zij zoo, wij zullen 't dreigend onweer wezen,
 wij *zijn* gevaarlijk, - maar voor U!

II

Voor u, vooroordeelsmeders, Jezuieten,
 met lange of korte rokken aan,
 die d'edelen gedachtenstroom in 't vlieten,
 gelijk een dijk, wilt houden staan;
 die in 't verleden al de schellemstukken
 met uwen wierookwalm begroet,
 - aanbidders en beschermers aller jukken

waaronder 't hoofd zich buigen moet;
 wier stijf Geloof geen Godheid kan beseffen
 die, goed en recht, de valsheid haat,
 den martlaar van 't geweten zal verheffen,
 den rede- en menschenmoorder slaat;
 wier Liefde wil dat m'aan de onterfde laten
 niets meer geev' dan het lichaamsbrood;
 die met uw bladeren, - die walmen laten
 den geur der kaars, bij dien der goot, -
 met uw gewijd vervalschen en verzwijgen,
 met leugens onder waarheids schijn,
 de wereld tot één lichaam zoekt te krijgen,
 waarvan gij 't éénig hoofd zoudt zijn;
 die, in uw diep gebenedijde hollen,
 de dweepzucht, 't bijgeloof bereidt,
 de lage driften opvoedt en leert grollen,
 en koestert de onverdraagzaamheid:
 die als weleer, - sloeg men uw heil'ge handen
 niet met een noeste zorge gâ, -
 het Inquisitievuur weer zoudt doen branden: -
 voor u zijn wij verderflijk, ja!
 Gij zegt ons: 'Uwe monden, die reeds spreken,
 'zijn nauwelijks met wat dons begroeid;
 'uw hoofden, die gij reeds omhoog durft steken,
 'wijwater heeft ze niet besproeid;
 'gij zijt zoo jong: rampzalig is uw streven;
 'gij zijt zoo jong, wordt wijs als wij!...'
 't Is waar, wij vangen nauwelijks aan te leven,
 maar gij begint te sterven, gij!

III

Ja, wij zijn jong; en in ons jonge hoofden
 gloort nog de hooge Plicht gerust,
 gelijk een zon, wier kleuren niet verdoofden,
 een duizendkantig prisma kust;
 en ieder van de goud-beglanste stralen
 die 't glinstrend prisma wederkaatst,
 wordt ons een veld waar wondre vruchten pralen,
 waarop de geest met wellust aast.
 Die stralen heeten Vaderland, Geweten,
 Recht, Vrijheid, Waarheid, Rede, Deugd,
 en Liefde, al wat door u wordt weggesmeten,
 en 't Wijnglas dat gij ook wel meugt.
 Ja, al die ijslijklieden zijn ons heilig,
 heel dat verfoeilijk heidendom
 is in ons hart, als in een' tempel, veilig
 voor vloek en schreeuwen van rondom.
 Mijnheeren! die daarover vindt te klagen, -
 ons inzicht is zoo voort te gaan,
 en mocht het, op ons bede, God behagen
 ons op die bane bij te staan,
 al wordt door u in duizend dichte webben
 de menschelijke geest gekneld,
 wij hebben Wil, en zullen Krachten hebben,
 om heen te gaan waar 't harte snelt.

IV

Gelijk m'een dwaallicht ziet door 't duister boren,
 op 't somber kerkhof voortgebracht,

en uit de nare koppeling geboren
 der doode beendren met den nacht:
 het glanst een poos vóór de oogen van den bange,
 en baart hem angst, en schrikt hem af,
 en lekt de koude graven; - 't duurt niet lange
 of 't spertelt zelf terug in 't graf; - -
 zoo zijt ge ook maar een galm der oude tijden,
 spookachtig kind van dood en nacht,
 zoo zal ook ras uw val het oog verblijden
 van hen die beefden vóór uw macht;
 en licht wordt dan op uw vergeten namen,
 daar zelfs de erinring niet meer rouwt,
 door ons, bij 't juich-trompetten van de Famen,
 het rijk der toekomst opgebouwd.

24 Nov. 1856. (*Studenten-Almanak* voor 1857).

In Sint-Baafs-Abdij

I

Hier op uw puin, door mijmring weggedragen,
 o grijze abdij der oude stad!
 herroept mijn geest de lang vervlogen dagen
 toen gij nog jeugd en pracht bezat;

en 'k zie in droom uw gangen zich herbouwen,
 uw zalen die vol munken zijn,
 uw biechtgestoelten vol van schoone vrouwen,
 uw kelders vol van zoeten wijn.
 'k Min u, door 't streng geloof gestichte bogen,
 bewaard door onze zinlijkheid;
 een gansche wereld komt weer vóór mijne oogen
 in uw verlatene eenzaamheid:
 een wereld, zoo bontkleurig en zoo duister,
 met eigen geur en eigen glans,
 met eigen schande, en eigene eer en luister,
 met eigen levenskracht. - En thans:
 de krekel zingt waar eens de psalmen klonken,
 waar 't outer stond daar groeit het gras,
 waar eens de broeders knielden, baden, dronken,
 komt soms een haast'ge vreemdeling ras
 met onverschillig oog voorbijgetreden... -
 O 'k min u, 'k min u; want ik haat
 de dwaasheên en de misdaan van 't verleden,
 maar 'k min de puinen die 't ons laat.

II

Abdij! waarom hebt ge ook die oude kwalen
 die nestelden in uwen schoot,
 niet met den val der sterkgewelfde zalen
 begraven in denzelfden dood?
 Waarom moet immer nog 't bebloed vooroordeel
 zijn' schepter zwaaien over de aard'?
 Waarom heeft 't ijzren bijgeloof zijn voordeel

op licht en waarheid nog bewaard?
Mirakel, aflaat, bedevaart en vasten,
en boetekaars en offerblok,
waarom vult gij nog immer 's priesters kasten?
En waarom is de priesterrok
nog steeds gelijk eene oorlogswapenrusting,
waaronder valsheid, list, bedrog,
door alle stormen van elke eeuw gerust ging
als hooger macht? Waarom stelt nog
het zwarte spook zijn graf-ontdolven wetten,
en knellen zijne ketens hard,
terwijl 't een' voet op 's menschen hoofd durft zetten
en d'andren voet op 't menselijk hart?
Waarom zijn al die lieden nog in leven
wier brein niet tot aan God geraakt,
die God niet, maar den priester wierook geven,
en aan de poppen die hij maakt?
Waarom zijn ze immer nog in eer, die mannen
die vóór het glorend Liefderijk
van Christus, 't doek der duisternissen spannen,
gelijk een doodkleed op een lijk?
En dan, hun leven is van nacht, omhangen,
- en als 't geheim soms opengaat,
dan wordt heel de omtrek door den reuk bevangen
van eene ontzaglijke euveldaad!...
Ik vraag 't aan u, Abdij! verstrooide steenen!
waarom onze eeuw, op licht zoo trotsch,
nog steeds die keten voortsleept aan haar schenen?
of is ook 't kwaad een wet des lots?

III

Het is zoo zoet op niets te moeten peinzen
 dan op het preevlen van een mis,
 doen wat men wil, en nauwlijks moeten veinzen
 dat men geen schurk, geen booswicht is; -
 wreed, zede- en redeloos te mogen handelen,
 deugd, waarheid in het aanzicht slaan,
 en toch altoos de wereld door te wandelen
 als heilig man met eer belaân; -
 te zeggen: Vriend, ik geef u mijnen zegen,
 geef gij m'uw geld, 't is niet te veel!
 en zoo zich aat en drank als mannaregen
 te voelen vallen in de keel;
 zich verder met geen kommernis te kwellen,
 vrij van het ondermaansch gewoel,
 en stillekens zijn' buik te laten zwellen
 in eenen breeden leuningstoel:
 waar nooit eene eedle drift het bloed deed zieden,
 maar dikwijls 't eedle glas Bourgond,
 en 's levens dagen smeltend henenvlieden
 als een klont suiker in den mond; -
 aan volksvepnoorders vollen aflat geven
 mits een gedeelte van hun macht,
 en vrouwen die boetvaardig vóór u beven,
 genade schenken mits... - gij lacht?
 Ja, wellust, macht: hoe zoet! en zij die weten
 dat 't menschdom aan hunn' tand zich biedt
 gelijk de weide aan de ossen, - en dus eten

zooveel zij kunnen, 'k laak ze niet!
 Maar gij, o Volk, gij droeve ellend'ge lieden,
 door hen gevreten en onteerd,
 gij die geboren zijt om te gebieden
 en vóór hun voeten u verneêrt,
 waar hebt, ge uw brein, uw krachten weggesmeten?
 Of is de koorde die u bindt
 niet rot genoeg? nog niet genoeg versleten
 het doek waarmeê m'uwe oogen blindt?
 Is 't noodig, omdat gij lang hebt gekropen,
 dat gij dan eeuwig kruipen zult?
 omdat zij onbeschaamd zich *herders* doopen,
 dat ge eeuwig 't lot van slachtvee duldt?
 Zoo is dan 't veld gemaakt voor gift'ge kruiden,
 voor rat en mol de korenrijt,
 de eik voor het nijpende klimop, uw huiden
 voor 't ongedierte dat u bijt!

IV

Thans is het zaak den Paus ter hulp te komen:
 die arme man wordt diep gehoond!
 Het 'oproersdier' heeft ook in 't heilig Roomen
 zijn' vreeselijken kop getoond!
 Hoort, goede Christnen! Pius' bange bede,
 hoort hoe hij thans in smarte leeft!
 De kruk zijns goddelijken rechts, waarmede
 hij zoolang voortgesukkeld heeft,
 is buiten dienst geraakt: hij sloeg ze aan stukken

op 't rugbeen van zijn volle, o wee!
 Sa gauw dan, een paar nieuwe beetre krukken!
 't Zijn bajonnetten nu, waarmeê
 de grijsaard zijn bouwvalligheid wil schoren:
 geld! mannen! haastig! geeft ze hem!
 En zie! daar stroomt het goud, ofschoon zij hooren,
 oud Rome! uw klagelijke stem;
 en zie! daar ijlen drommen dwaze sullen,
 van bloeddorst heet; - en 't oud fornuis,
 waar uit mirakels, heiligmaking, bullen
 en anatheems in naam van 't kruis,
 dag in dag uit een reesem ijzren banden
 voor 't arrem menschedom wordt gesmeed,
 krijgt nieuwe spijs; - en 't aaklig spook, wiens handen,
 als klauwen beenig, scherp en breed,
 het vrije denkbeeld in de hersens dooven
 en 't woord verwurgen in de keel,
 krijgt nieuwe macht en nieuwen glans; - - en, boven,
 wendt God zijne oogen van 't tafreel
 dat nu zich voordoet: plassen bloeds vergoten,
 waarin zich wentlen, schaamtevrij,
 en uit hun monden 't naar Te Deum stooten,
 de dweepzucht en de tirannij!

V

Op u de schande! op u de straf! o Priester,
 wiens heerschzucht daartoe de oorzaak gaf!
 Op u, die ze vergaarde, hitste, en bliest er

den bloeddorst in, - op u de straf!
Gij, Paal, wiens voeten 't laffe menschedom stelden
het 'verder niet!', 't stilstandsbevel,
en wiens vooruitgestokene armen meldden:
Ginds is de hemel, dáár de hel;
gij zijt geen Paal, neen, die aan de aard' haar grenzen
en 't pad naar 't ander leven leert:
gij zijt een Galg, waar, aan bebloede trezen,
de lijken zwieren, nooit verteerd,
van alles wat voorheen omhoog zich richtte,
van al wat edel was en wijs...
Reeds plooide uw rottige oudheid van 't gewichte
en schudd'e bij den wind des tijds;
maar nu, Goddank! verhaast ge uw naadrend einde!
Met nieuwe lijken weer bezwaard,
zie 'k uwen val, dien 't recht reeds lange seinde,
de vrijheid oopen voor heel de aard'.
Itaalje's hoop, den heldenmoed der vromen,
den volkswil, 't hart der eeuw dat klopt
voor liefde en licht, en 't grootsch ontwakend Roomen,
hebt gij bij de andere opgestropt.
O Galg! zooveel kunt gij niet langer dragen,
uw molmend hout schiet hier te kort;
de stonde naakt, geteld zijn uwe dagen,
dat gij in gruis omverre stort!

Gewoonte en lafheid

Gewoonte en lafheid! 't menschdom, eeuw'ge lompert,
 altoos benauwd alleen te gaan,
 laat zich door koning Zwaard en priester Dompel
 den leiband onder de oksels slaan.
 Vergeefs zegt God: 'Mensch, 'k heb u willen vormen
 naar mijne beeltenis!' Helaas,
 't gebroed der lage vreetzieke aardewormen
 maakt van Gods evenbeeld zijn aas.
 Vergeefs zegt God: 'Uw macht heeft geene perken,
 heel de aardbol diene u als een knecht!'
 Zij hebben, zij, aan hun kwakzalverskerr'ken
 den koning der natuur gelegd.
 Vergeefs zegt God: 'Ga voorwaarts, nimmer moede,
 ga fier en vrij en 't hoofd omhoog,
 denk, spreek en handel, zoek en kies het goede,
 en duld het kwaad niet vóór uw oog;
 gij moet in opstand leven, opwaarts streven,
 en triomfeeren!' Zoo spreekt God.
 Zij zeggen: Gij moet kruipen, zwijgen, beven,
 ons slaaf te wezen is uw lot!
 Gewoonte en lafheid! hij aanvaardt hun keten,
 de mensch! hij siddert op hun stem;
 en voelt zijn nek ook hunne scherpe beten,
 en prikkelt ook zijne inborst hem

om met zijn recht zijn waarde weer te stelen,
Gewoonte en Lafheid stillen 't bloed, -
en 'hoera!' balken millioenen kelen
den taaien meesters te ontmoet.
Op feesten buldert 't vreugdkanon den vorsten
zijn warme luide kussen af,
gemengd met menschenstemmen, losgeborsten
in daverend triomfgeblaf.
En vóór den leugenpaap, - dien andren eemer
der nooit versleten zuigpomp, die
het menschdom uitput, - valt het volksgewemel
of dom of huichlend op de knie!
Gewoonte en lafheid! trouwe steunpilaren
des troons, van waar 't onsterflijk kwaad,
terwijl rondom de aanbiddersen vergâren,
recht, vrijheid, deugd en eere slaat:
gij Lafheid, die het kwaad durft *noodig* heeten,
gewoonte, gij, die 't *heilig* maakt,
op u zij eeuwig door 't vergramd geweten
de vloek des vrijmans uitgebraakt!

Allerlei
1853-1870

Allerlei

Schelde en Lei

U zing ik heden 't Vlaamsche lied,
o Schelde en Leie!
die Vlaandrens weeken grond doorvliet,
door stad en dorp uw waatren giet,
die schepen torst op d'effen vloed,
die weiden vet en oogsten voedt.

Eens drenktet gij, o stroomenpaar,
o Leie en Schelde!
eene ongetemde reuzenschaar,
die lang reeds neerligt op de baar;
geslacht, wiens wedergâ gij niet
meer ziet....
U zing ik 't Vlaamsche lied!

Wie is er die uw' lof verbreidt,
o Schelde en Leie?

Gij zaagt zoo menig heldenfeit;
gij hebt zoo meen'ge ramp beschreid;
gij greept voor 't recht ter zegepraal
het staal
zoo menig-, menigmaal.

De Vrijheid, steeds ontrouwe vrouw,
o Leie en Schelde!
was uwen zoomen dan getrouw,
en hield haar schittrende flambouw
geheven daar waar Vlaamsch akkoord
gehoord
werd langs uw' stillen boord.

Wie is er die uw' lof verkondt,
o Schelde en Leie?
't Was of dan iedereen verstond
dat Schelde-en-Leie's weeke grond
moest zijn bewonderd en geducht,
en vrij gelijk de breede lucht.

Des zing ik u het Vlaamsche lied,
o Leie en Schelde!
ik zing wat langs uw' stillen vliet
vóór eeuw en eeuwen is geschied,
toen nog, gelijk een vuurbergsmond,
uw grond
het vreemd geweld verslond.

Gij zaagt zoo menig heldenfeit,
o Schelde en Leie!
van toen nog woud, moeras en heid'
langs uwe boorden lag gespreid,
van toen nog 't oud Menapisch ras
daar was,
vrij in het vrij moeras.

Gij zaagt dan wat gij niet meer ziet,
o Leie en Schelde!
genoot wat gij niet meer geniet,
en hoordet 't krachtig Vlaamsche lied,
en voeldet in uw' killen vloed
den gloed
van 't kokend Vlaamsche bloed.

Gij zaagt, o Lei, bij Kortrijks muur,
o Schelde en Leie!
de helste vonk van 't Vlaamsche vuur,
wanneer 't nog woest, maar grootsch en puur,
den trotschen Waalschen leliestam
verzengde en knakte in zijne vlam.

Gij zaagt den rijken vrijheidsboom,
o Leie en Schelde!
zijn vruchten zaaien langs uw' zoom:
en juublend vloog op uwen stroom,
als op de zee een blijde meeuw,
de schreeuw
van Vlaanderen den Leeuw!

Dan zongen zij in Vlaamsche taal.
o Schelde en Leie!
de nederlage van den Waal
en 's vrijen Vlamings zegepraal:
gij juichtet meê, herhaaldet lang
dien zang
in uwen wederklank.

Voorwaar, dan hebt gij blij gestoeid,
o Leie en Schelde!
blij dat gij traag door Vlaandren vloeit,
zoolang aan Vlaandren blijft geboeid;
gij spiegeldet den glorieglans
des lands,
wiens moed... waar is hij thans?

Gij zaagt, o Schelde, aan Gaver's ham,
o Schelde en Leie!
de laatste vonk der Vlaamsche vlam,
toen uit Burgond gedreven kwam
eene onweersbuie, zwart en zwaar,
die plettrend uitborst over haar.

Gij zaagt der Gentenaren moed,
o Leie en Schelde!
vertrappeld met der paarden voet;
en stervend gleed langs uwen vloed,
als op de zee een moede meeuw,
de schreeuw
van Vlaanderen den Leeuw!

O blanke Lei! o blonde Scheld!
 o Schelde en Leie!
 wie is er die uw' lof vermeldt,
 uw groote erinneringen telt?...
 Bij die erinneringen werdt
 mijn hert
 vervuld met vreugde en smert!

Wie is er die in eere zet,
 o Leie en Schelde!
 de helden langs uw' boord verplet,
 daar rustend op hun lauwenbed?
 Uw water kust nog hun gebeent',
 en weent
 op 't nakroost, dat hunn' lof verkleent.

O, 'k min u, 'k min uw' dubblen vloed,
 o Schelde en Leie!
 die weiden vet en oogsten voedt,
 getuigen waart van zooveel moed
 en zooveel grootheid, die den gloed
 gevoeldet van het Vlaamsche bloed.

'k Min u, want gij, gij blijft alleen,
 o Leie en Schelde!
 ons Vlaandren bij, daar iedereen,
 hoe laag hij zij, hoe laf, hoe klein,
 den zieken leeuw stampet met den voet:
 uw vloed
 blijft steeds voor Vlaandren goed.

'k Min u, milddadig als een vorst,
 o Schelde en Leie!
 de eerste uur dat hij de krone torst;
 u, zuiver als een Vlaming's borst; -
 u, Leie blank, u, Schelde blond,
 u vond
 ik heerlijk te aller stond.

En zooals langs uw' stillen vliet,
 o Leie en Schelde!
 de zoetheid van het eenzaam lied
 des nachtegaals door 't loover schiet,
 en zingt dat slaap en duisternis
 alleen der schepping *schijndood* is:

zoo zing ik ook het Vlaamsche lied,
 o Schelde en Leie!
 terwijl gij langs uw' stillen vliet
 in Vlaandren alles *slapen* ziet....
 O gij, verleent mijn' Vlaamschen zang
 een' milden wederklank.

November 1853.

(Jaarboekskén voor 1854, uitgegeven door het Taalminnend Genootschap onder kenspreuk 't Zal wel gaan).

Aan Brugge
Bij de feesten aldaar in 1853 gegeven ter gelegenheid van het huwelijk
van den Hertog van Brabant.

I

't Is in den donkren avond,
en aan den hemeltrans
daar glansen
de sterrekens, en dansen
hunn' zangerigen dans.

Maar 't is niet naar de sterrevuren
dat de aandacht is gericht
van hen die, Brugge, in uwe muren,
met helder aangezicht
en vroolijk heen- en wedergaan
als 't golven van een rimplend meer,
het gapende oog omhoog slaan,
meer talrijk dan het sterrenheer.

Zij kijken naar het vuurwerk
dat afgeschoten wordt,
en, meer dan sterren glansend,
al dansend
opvliegt en nederstort.

Blauw, groen, rood, geel, het springt zoo vlug,
het spertelt daar zoo vrij en stout,
en 't regent als een wolk van goud
zoo schoon terug!

En ieders oor, en ieders oog
wendt zich naar 't vuurwerk heen,
vol van die fantazie omhoog
en dat geschut beneên.

En lichtjes, lantjes, vuurtjes,
en bandekens van lint
die vliegen,
en bloemenkransen die ge
ziet beven bij den wind;

en vlaggen die al zuchtend waaien,
en krakend klatergoud,
en markten, plaatsen, straten, kaaien
herschapen in een sperrenwoud, -
en 't gras zoo welig zacht,
dat ge in zijn wijken, in zijn hoeken
dat ongewoon gewoel hoort vloeken
waaronder het versmacht;

en trotsche zegebogen,
en feestelijk geschal,
en beelden
van hout, en vreugde en weelde en
gezangen overal! -

Wat droom, o Brugge, is 't die u kust
in uwen slaap zoo diep,
en die het vuur, zoolang gebluscht,
weer tot het leven riep?
O schim van Brugge, scheldt de Tijd,
verteerd misschien door uwe smart,
u eindelijk 't bitter lijden kwijt,
en giet u hope in 't hart?

Is 't daarom, ijdele schaduw,
dat gij zoo zegeviert?
dat gij uw grijze haren
met blâren
en bloemenkransen siert?

Of is er uit uw' schoot, o graf
van Brugge, een zoon verrezen
die u een deeltje wedergaf
van wat gij waart en nog moest wezen?
En zijn daarom uw vale randen
met bloemen en met groen bestrooid?
O graf, zijn daarom uwe wanden
gelijk een feestzaal opgetooid?

Of kwam, o naam van Brugge,
uit d'ouden gloriegloed
een vonkjen
op u terneergezonken,
dat u zoo glinstren doet?

Waarom toch laat uit iedren toren, -
     boom van graniet, -
 de klok, - die bronzen vogel, - hooren
     zoo'n lustig lied?
 Wat beter zon werdt gij gewaar?
 Wat wind heeft blijdschap voortgestuwd
 naar 't Vlaamsche land?... - Mis, vriend: dat alles is 't niet; maar -
     de zoon des Konings is gehuwd!!...

II

Wie geeft ons 't Brugge weder,
     het Brugge van weleer,
 met al zijn' ouden handel
     en wandel,
     zijn stoutheid en zijne eer?

Brugge, en de ontelbre schepen die
     zijn glorie kwamen zingen
 als een verheven harmonie,
     en het den rijkdom brengen;
 Brugge, en de ontelbare oorlogsbenden,
     door eenen Breidel voorgegaan,
 die slechts de vrijheidsvaan erkenden
     voor hare vaan.

O Brugge met zijn leven;
o Brugge met zijn' stoet
van Gilden,
die konden, dorsten, wilden;
met zijnen heldenmoed.

Brugge, en zijn mannen die niet vroegen
hoe zeer een zwaard deed in de huid,
die haar op hunne tanden droegen
en op hun lip een Vlaamsch geluid;
die elken slag van 't zware lot
bestreden met vernieuwde krachten,
die schimp en spot en dood verachtten,
van liefde voor de Vrijheid zot.

Waar zijn die tijden henen,
dat gij zoo rijk, zoo groot,
zoo machtig,
zoo heerlijk waart, zoo prachtig?...
O Brugge, gij zijt dood!

Mij dunkt, 'k zie u weer in uw' luister,
ik zie u weer... 't Is nacht.
Wat flauw geritsel door het duister
rolt fleddrend als een klacht?...

Op eens wat rauw geroep, wat schreeuwen
 springt als een donderslag die kraakt,
 als een gevecht van honderd leeuwen?... - -
 Hoort gij de Vrijheid die ontwaakt?

't Is 't buldren van de brandklok,
 die stem der Neringsliê;
 't is 't 'Schild en Vriend' dat dondert;
 't zijn honderd
 en honderd Walen, die

op Vlaandrens prijsgegeven grond
 hun korte dwinglandije boeten,
 bij d'eersten stap van Vrijheids voeten,
 bij 't eerste woord van haren mond;
 't zijn bijlen, goedendags en knodsen;
 't is 't volk, de rommelende zee,
 die haren dijk wist door te klotsen;
 't is dertien-honderd-twee!

O jaar van bloed en glorie,
 herrijs nooit uit het naar
 verleden; -
 kijk nimmer naar het heden,
 groot en verschriklijk jaar!

Want reeds van over eeuw en eeuw
is alles als een wolk vervlogen,
gesmolten als een vlokje sneeuw,
verdwenen als een regenboge;
gestorven als de verre klank
van een' verleidelijken zang
door een' trekvogel uitgezucht
die heenvloog naar een vreemde lucht.

Sinds lange knaagt onze eeuw,
o Helden! aan uwe eer;
hoevele dwergen, Reuzen!
verkneuzen
uwe eerezuilen neer!

Niets meer dan doode steenen,
tot teeken nagebleven
daar waar eens heerschte 't leven
en nu de dood alleene.
Niets, niets dan doode steenen
als om de plek te toonen,
waar alle ware zonen
van Vlaandren moeten weenen.

Niets dan herinneringen
van d'ouden wapenglans
der vaadren;
niets meer dan dorre blaadren
van d'ouden gloriekrans.

Niets meer dan rook van d'ouden gloor,
niets van die grootheid dan een droom;
het Vlaamsche sap ontvlood den boom
die mede 's levens kracht verloor;
    en 't eens zoo frissche loover
is niets dan stof dat zelf vergaat;
zoo, als de ziel het lijf verlaat,
blijft niets dan assche en vortheid over.

O smeulend overblijfsel
van een gedoofde vlam,
keert-zonlicht na slecht weder -
    ooit weder
    't geen u de tijd ontnam?

Wat baat de rijkste kleederpracht,
    wen binnen 't lijf versmacht?
Wat baat de vreugde op het gelaat,
    wen 't harte niet meer slaat?
Het kruipend klimoploover lacht.
    om d'uitgedroogden stam:
van buiten frischheid, leven, vlam,
van binnen dood en nacht.

Men weet dat uwe borsten
niet immer slap en flats

neerhongen:
 de melk, uit haar gewrongen,
 voedde eens een heldenras;

maar o! 'k herhaal 't met bittre spijt,
 o Brugge, gij zijt alles kwijt;
 't stof heeft uw wetten uitgevaagd,
 de roest uw' degen opgeknaagd; -
 men weet dat uwe stem weleer
 manhaftig klonk en onbevreesd;
 men weet dat gij zijt schoon geweest,
 gij zijt het, ach! niet meer!

Roep dan uw grootste kindren
 uit hunne graven op;
 laat hen te voorschijn komen,
 de vromen....
 Toe, Coninck, Breidel, op!

Vergaar hun beelden en hun namen,
 en bind ze lijk een' bloemtuil samen,
 en reik dien tuil den vreemdelinge,
 en toon ze hem alzoo vergaard, -
 opdat hij bij het eerste kijken
 terstond zou kunnen vergelijken
 hoe treurig een herinneringe
 gij zijt van wat gij waart.

O droeve en maagre schaduw,
o schim, o graf, o naam
van Brugge,
waarom wenkt ge ons terugge
naar uw verdwenen faam?

Of ziet gij niet hoe al dat goud,
die vlaggen die al zuchtend waaien,
die markten, plaatsen, straten, kaaien,
herschappen in een sperrenwoud,
hoe al dat feestelijk geschal,
die vreugd, die beelden overal,
hoe al die weelde en al die pracht
meelijndend met u lacht?

Helaas! want uwe vreugd
is 't masker van de jeugd
gebonden op een doodshoofd....

December 1853.

(Een deel van dit stuk verscheen in den Studenten-Almanak voor 1855, uitgegeven door het Taalminnend Studenten-Genootschap, onder kenspreuk 't Zal wel gaan).

Een liedje van minne

Zacht blozend als een zomeravond
is mijne zoete hartvriendin,
haar taal is lief en zielelavend,
zij spreekt de taal der min.
Hare oogen, die als fakkels branden,
zijn lachend, nimmer liefdeloos;
als sneeuw zoo wit zijn hare tanden;
haar mondje is als een roos.

Hoe kan haar bijzijn mij verwarmen!
En, o! wanneer zich om mijn' hals
haar blanke, malsche, mollige armen
zoo vurig strekken; als
haar blik, tot in mijn ziele dalend,
terwijl haar borst van wellust zwelt,
gelijk een zon weldadig stralend,
het ijs mijns harten smelt;

als, lijk een zwoele wind, haar adem
de grijze wolken vluchten doet,
die, ver van haar, de kim beladen
van mijn bezwaard gemoed;
wanneer aan mijner lippen alsem
de honig harer lippen raakt,
en gansch mijn wezen zoo den balsem
der hechtste liefde smaakt:

dan is mij 't wezenlijke ontvlogen,
 dan denk ik aan geen lijden meer,
 dan schijnt, ja, 't leven mij een logen,
 want 'k leef in hooger sfeer.
 En moet ik soms haar' naam u zeggen,
 den naam dier zoete hartvriendin?
 Kom, Schoonc, u aan mijn borst weer leggen:
 gij zijt het die 'k bemin.

1854. (*Studenten-Almanak voor 1855*).

Fragmenten

Aan den lezer

Hier worden u wat brokken voorgedragen
 uit een gedicht, dat nooit in zijn geheel
 verschijnen zal. 'k Verzoek u niet te klagen,
 Mijnheer, al bied ik u ook maar zooveel.
 Licht hebt ge reeds meer dan uw welbehagen,
 licht langt ge reeds dees brokken uit uw keel
 en komt ge mij als een vermaning geven:
 'Waart ge ook maar met uw brokken t'huis gebleven!'

Eerste fragment. - De herberg.

Mijn beenen hadden mij met zich gedragen
 ('t is nu alzoó een week of tien geleên)
 tot aan een herberg, waar m', in vroeger dagen,
 geene arms genoeg kon hebben om elkeen
 te dienen, waar gij twee-, driemaal moest vragen
 wat gij begeerdet, en waar *nu*, alleen,
 geheel alleen, de baas zeer wel zijn zaken
 gedaan krijgt, zonder zich zelfs moê te maken.

O vroeger!.... Maar 't gaat beter nu: men placht
 voorheen, bij voorbeeld, 't uithangbord te lezen
 in 't Vlaamsch, nu is het in slecht Fransch gebracht;
 de goede brave werkman had voordezen
 zijn' zak vol geld, *partant* zijn hart vol kracht,
 zijn' geest vol vuur en scherts, en moest niet vreezen
 dat, als hij t'huis terugkwam met den nacht,
 zijn buik naar 't avondmaal zou vruchtloos gapen; -
nu gaan er velen zonder eten slapen.

Dan werd er vreugdelijk la wijd gemaakt,
 dan word er hartelijk getikt, gezongen:
 nu zwijgt men meest, tenzij men luidop kraakt
 of veezlend kwaad spreekt. - Vrij en onbedwongen
 werd er dan eerlijk eens gedanst, gesprongen:
 het patersras heeft 't springen nu gelaakt;
 de minnaars dus, heel zacht, getroosten 't zich, en -
 zij weten nu de donkre hoeksken liggen.

Zeer droef, zeer stil was deze herberg dus:
 droef als de zucht eens dichters, stil als Brugge,
 droef als de dood, stil als een kwezelsmuts,
 droef als het graf, zoo stil dat m'er een mugge
 kon hooren; hier en daar zat slechts een duts
 van d'ouden eed, en wenkte uw' geest terugge,
 als een oud gothisch huis dat eenzaam staat
 in eene nieuwerwets herbouwde straat.

Tweede fragment. - Twee goede mensen

O! 't waren twee dier goede borgers, die
 geheel hun leven slapen, de eigen zaken
 nochtans zorgvuldig gadeslaand; voor wie,
 eens uit den kring, waarop zij *moeten* waken,
 niets is bekend; die, wat er ook geschiê,
 bedrogen of geplunderd, zich.... vermaken;
 en, zalig als de Onwetendheid, wanneer
 hun dag daar is, ontwaken in den Heer;....

die niets zijn en niets zouden willen werden;
 die wenschend dat het alles goed mocht gaan
 en wetend dat de kwaden 't al verwerden,
 niets doen nochtans, 't zij om 't kwaad neer te slaan,
 't zij om het goed omhoog te helpen terden;
 en toch zijn zij bij alles aangedaan,

gelijk het trillend populiergebladert
 bij 't minste windje of zuchtje dat het nadert.

Zij zitten in de herberg, klappen veel,
 en lachen vet met 't minst wat zij vertellen;
 geen politieke praat besmet hun keel;
 geen haat, geen nijd, geene eerzucht doet ooit zwellen
 die zielen puur als ijs en wit als meel,
 maar zwak en teêr als ijdele waterbellen, -
 en klagend soms, maar niettemin content,
 steeds voor de rust en voor 't gouvernement.

Als beekjes die zich onder 't gras verbergen,
 en goed doen, en, - terwijl de groote stroom
 den struik van wouden en den voet van bergen
 uitknaagt, - 't gewas verfrisschen aan hunn' zoom,
 zoo rollen zij naar 't eind van mensch en beesten;
 de levensslaap geeft hun geen' kwaden droom;
 zij drinken aan den beker om het meest, en
 hun lip ontmoet geen' alsem op den boôm.
 Ook op 't gezicht, in ronde en roode kaken,
 ligt hun 't geluk dat hunne zielen smaken.

Derde fragment. - Vorsten.

Een vorst is... Wat 's een vorst in onze dagen?
 een schrik ofwel een schoone comediant

met goud en geld en vleiers rijk omslagen:
een speelbal, van het lot? neen, van zijn land.

De vorsten geven vruchtloos zich de hand,
zij hebben goed elkander te onderschragen
als dichte boomen in een woud, toch zal
een tijdstip komen, waar zij overal...?

Wij hebben ook een' vorst. Men hoort hem heeten
den *wijzen* Leopold. Of hij het is
zal eerst de Toekomst zeker kunnen weten.

Doch, wat ook 't nageslacht daarvan besliss',
't is waar dat hij zijn' eed niet heeft vergeten
en trouw zich hield aan zijn verbintenis,
en dat hij zich altoos gewillig draaide
naar iedren politieken wind die waaide.

Is dit nu kunst of wijsheid? - 't Kan ook zijn
dat zijne dynastie nog jong geboren
en nieuw is. Andre vorsten, bij 't dozijn,
te lange reeds op 't hoogste van den toren
geplant, en niet op tijd gesmeerd, gepoetst,
zijn op hun spil ten laatste vastgeroest;
hun weerhaansdraaikunst is geheel verloren...
en komt er nu bij toeval storremweer,
dan draaien zij ook niet, maar tuimlen neer.

O vorsten bij de gratie Gods! 't is wonder
hoe God u laat in uwen ouderdom!
Gij die 't volk bracht naar boven of naar onder,

geboren herders van den aardschen drom;
 gij die, als de oude Jupiter, den donder
 in handen hadt; die werdt geschapen om
 het logge slavenvee vooruit te sleeven;
 gij zonder wie zij zich altijd misgrepen;

gij die een' blik bezat, mild als de zon,
 frisch als de dauw, genezer aller kwalen,
 daar menig zelfs de klieren heelen kon; -
 gewapend met Gods recht en uw vassalen; -
 geslachten waarvan God was de eerste bron,
 ja beelden Gods in deze tranendalen!
 Gij ook gaat heen: de menschen zijn zoo dwaas!
 en 't wreed gedrocht der Vrijheid neemt uw plaats.

Zij werden 't moê, als onbezorgde schapen
 het zoet te smaken van de afhankelijkheid,
 voor moedwil vrij van dartle dolle knapen,
 en zeker door uw wakkre zorg geleid;
 zij wilden langer niet volveilig slapen
 en zegnen hem die steeds hen had geweid⁽¹⁾:
 de herder hield te veel van 't vee te scheren,
 ja meer dan domme schapen zelfs begeeren.

En op de zetels, waar zoo langen tijd,
 omringd van eer en veilig voor den nijd,
 uw God-gezalfde majesteiten zaten,

(1) BILDERDIJK, *de Alleenheersching* (kompl. Dichtw. d. 8, blz. 420).

verheft zich thans een goddelooze troep
 barbaren, monsters, snoodaards, onverlaten,
 omhooggehaald bij 't helsch triomfgeroep
 van 't vuigste grauw. Voorzeker zit de Satan
 daar weder onder: want er is geen grens
 meer aan de macht diens vijands van den mensch.

Nu ja! het moet gezegd zijn tot belooning
 van wie 't behoort: de kroon is in *ons* land
 geen ramp, - noch voor het volk, noch voor den koning.
 De reden is: hij bleef zijn woord gestand.
 Maar maakt daarvan toch niet zooveel vertooning
 of gij brengt nog den man van zijn verstand.
 Gij maakt hem zot met al die loftuitingen,
 als waar' hij meer dan andre stervelingen.

Ik noem den mensch, die zijnen plicht betracht,
 een eerlijk man, dien 'k graag mijne achting schenke;
 maar 'k wensch dan ook van hem te zijn geacht.
 En 'k duld die eeuw'ge vleitaal niet: die krenkt me
 in mijn gevoel van eigenliefde, en 't lacht
 mij geenszins toe dat soms de koning denke:
 'Hoe needrig dom, en hoe verachtlijk plat!
 'Wat vuile boel van kruipers is me dat!'

Vierde fragment. - Albert en Isabella.

Albert en Isabella! Zoete namen!
 herinnering aan zulk een zalige eeuw!

Als ik u beiden daar aanschouw te zamen.
 dan berst mijn hart in zangen en geschreeuw,
 dan voel ik mijne borst geruster aâmen,
 dan is 't mij of mijn ziel in wellust zwemt,
 of mij een maagd in heur twee armen klemt...
 O gij, mijn geest, schets mij de zaligheden
 van dat zoo schoon, zoo diep betreurd verleden.

Maar neen, 't waar' toch verloren moeite; wie
 heeft ooit 't geluk, den vrede goed bezongen?
 Vrede en geluk zijn englen-poëzie,
 te hoog, te zuiver voor onze aardsche tongen.
 Wij zwijgen dus, en buigen stil de knie,
 van hemelsche verrukking gansch doordrongen.
 Slechts *wat het niet was* zeg ik hier, alras
 zult gij daaruit begrijpen *wat het was*.

Daar waren geen vrijgeesten in die tijden
 en geen socialisten bovenal;
 geen stoute handen van oningewijden
 die kaatsten met den politieken bal;
 geen stem die zich verhief om te bestrijden
 wat Zijne Heiligheid de Paus beval;
 geen slechte boeken werden dan gelezen:
 ook moest men voor geen barricaden vreezen.

Geen was er die den hoed niet af en nam,
 niet knielde en zich niet haastte een kruis te maken,
 wanneer hij een' Eerwaard'gen tegenkwam;

geen was er die niet zoet gelijk een lam
naar mis en lof en vespers ging, geen snaken
die niet geregeld hunne biechte spraken;
en als er een mirakel werd begaan,
daar zweeg eenieder en geloofde er aan.

Er waren dan geen jongens zooals wij zijn
die alle dagen naar de herberg gaan;
er was dan zoo geen kindren-eigenwaan;
de regel was: eerbiedig, stil en wijs zijn;
't was of dan elk die spreuke had verstaan:
Zwijg, jongen, als ergroote menschen bij zijn...
Helaas! 't gaat zoo niet meer; een slechte baan
is door het hedendaagsch geslacht gekozen.
Als ik 't bepeins, voel ik mijn voorhoofd blozen.

't Was dan geen tijd van leven en gerucht,
van onophoudlijk roepen, loopen, zwoegen,
van nauwen angst, van woeste vrijheidszucht: -
de rust was alles wat die menschen vroegen.

't Was dan geen tijd van kommernis bevrucht, -
maar stil genoeg, stille nachten, stille dagen,
een engelachtig slapen waar ze in lagen;
geen woelzucht, - maar een zoet gelukkig-zijn;
geen zonnebrand, - maar zachte maneschijn.

Mocht eens dit zalig tijdstip wederkomen, -
zooals 't een eerlijk harte hopen moet, -
die tijd zoo vol van gratie, toen de voet

op rozen ging, toen liefelijke droomen
 van in uw wieg u leidden bij de hand,
 wanneer de ziele baadde in vreugdestrooraen,
 door alledaagsch geluk als overmand,
 toen hoop, geloof en liefde groeide en bloeide,
 toen 't leven als één zuchtje henenvloeide, -

mocht dat eens lukken, o! gij kunt verstaan
 hoe goed het in ons land weldra zou gaan.
 Omwenteling, vooruitgang weggesmeten,
 de liberaters hebben er gestaan,
 de parlementaristen zijn vergeten...
 Kortom, de voorspoed ware niet te meten.
 Knielt dus, stort uw gebed, en smeekt den Heer
 opdat die gulden leeftijd wederkeer'!!

Maar neen, hier waar 't een overtollig bidden;
 geen bidden, - danken is hier onze plicht;
 want wat wij vroegen, is bijna verricht:
 nog éénen stap: wij spertelen in 't midden
 van 't zaligheden-bed door ons gedroomd.
 De Hemel - en de duivel weet hoe 't kooft -
 verrast soms, tegen zijn gewoont', de menschen,
 En zie, ook nu voorkomt hij onze wenschen.
 Juicht dan! verheft uw glorielied; welaan,
 de dageraad gaat op, knielt en bidt aan!

Vijfde fragment. - Officiële poëten.

Ook heb ik nooit veel achting kunnen voelen
 voor die bekroonde poëtasters, die,
 als mieren, in onze eeuw vooral krioelen,
 en die 'k betaald, befaamd, bewonderd zie;
 die 't schoone of 't goede of 't beetre nooit bedoelen;
 wier veile pen de heil'ge poëzie
 verlaagt, vernedert tot den rang der boelen;
 en die het vers aanschouwen als een kleed
 dat een wijs man op ieder lichaam weet

te hangen, juist gelijk dezelfde tabbert
 den pleiter van de schuld en de onschuld dekt;
 zij die, rechtzinnig als een priester, dapper
 als vrouwen, puur van harte, en onbevlekt,
 en oppernationaal zijn; gansche spaden
 met jubelstof en vleierslijk belaân,
 naar ieders voorhoofd onophoudend slaan,
 lofzangen vinden voor alle euvel daden,
 bevruchtend mest voor alle slechte zaden,

voor iedren morgenstond een feestgedicht,
 een' heilwensch voor elk nieuwgeboren wicht, -
 een glorielied voor alle dwingelanden....
 Hun hersenpan is aan een vat gelijk,
 waarin de wierook eeuwig staat te branden,
 terwijl de boezem koud is als een lijk;

de heldre fakkel wordt in hunne handen
 een domper; Poëzie is voor hun ziel
 geene eedle drift, geen hartstocht, - maar een stiel.

Als honden, wien 't onmogelijk is te leven
 als zij geen meester lekken (wie 't ook zij),
 zoo voelt hun geest zich rusteloos gedreven
 om uit te bersten in een vleierij:
 hun nek *moet* buigen, hun gestel *moet* beven,
 hun rugge schijnt gemaakt voor de livrij;
 en ondertusschen grolt de deugd, en zinken
 verdienste en waarheid waar hun tonen klinken.

Hun lier is zacht en hun geweten wijd,
 omzichtig en bedaard hun handelingen;
 zij zijn steeds naar de mode van den tijd
 gehuld, verandren stipt met haar, en zingen
 op 't heden, dat hun brood en aanzien geeft,
 en op de milde toekomst in 't bijzonder; -
 't verleden, 't vruchtenloos verleden heeft
 geen snaar op hunne cither, en wat wonder?
 wat gistren mode was, is immers af!
 bij iedere wieg staan zij, maar niet bij 't graf.

Dus, ik veracht die eeuw'ge protestaties
 en eeden van getrouwheid in de locht;
 die verzen en omstandighedsoraties
 voor hoogen prijs door booge liën gekocht;
 die vreugdekreten en manifestaties

door velen zoo gevraagd en zoo gezocht,
 en die niet stroomend uit de borsten wippen,
 maar uit de keel, als waterscheutjes, glippen.

Maar zie, de keel staat hooger dan de borst,
 en 't laagste moet toch voor het hoogste zwichten....

Wat zou 't hier worden zoo eens 't laagste dorst
 zijn' zetel boven 't hoogere op te richten?!

Dat *kan* niet: en daarom ook zal een vorst,
 die uitspraak doet in zake van gedichten,
 de kele meer waardeeren dan de borst,
 en 't vleiendst lied en 't ijdelst hooger zetten
 dan een, dat waarheid en verwijt besmetten.

Maar toch, er is een troost, - een zekerheid
 die mij geduld en moed geeft, mijne heeren:
 ('t gedacht dat hem een lekker noenmaal beidt
 kan 's menschen kracht in 't wachten sterk vermeëren) -
 de modder, die nu over de aard' zich spreidt,
 zal drogen en tot nietig stof verkeeren: -
 want is de nul ook rond gelijk de zon,
 rond mag zij zijn, zij blinkt niet als de zon.

Zoo ik eens moest mijn denkwijze openleggen
 aan een' dier helden onzer poëzij:
 'daar is een grijsaard, Vorst,' zou ik hem zeggen,
 'daar is een grijsaard zonder medelij,
 'Die vrees kent, noch vooroordeel, noch partij,
 'die morgenstonden, avondschemeringen

‘en nachten zag, en zonnen die vergingen,
 ‘die *alles* zag, en niets vergeten heeft; -
 ‘een Nestor die zijn lessen gratis geeft

‘en maar één gunst verlangt van uw genade,
 ‘dat hij *niet liegen moet*. Die grijsaard is
 ‘in onze taal genoemd *Geschiedenis*. -
 ‘Ga bij dien ouden kerel eens te rade,
 ‘en sla eens goed wat hij zal zeggen, gade:
 ‘hij zal u leeren dat er... o, gewis
 ‘hij zal u veel meer leeren dan die benden
 ‘van rijmelaars die op uw beurs zich enten.’

Zoo of omtrent zou daar mijn rede zijn
 (of ware hij mijn broër of mijn kozijn),
 en zou ik zoo wat waarheid willen stellen
 bij al dien valschen praat hem toegewijd,
 dien andren hem geheel den dag vertellen,
 niet wetend wat het is altijd, altijd
 eens menschen borst van hoogmoed te doen zwollen,
 en aan den volksman steeds te doen verstaan
 dat hij geen mensch is, maar een onderdaan.

Zesde fragment. - Het geld.

En hadde ik nu niet lang genoeg, mijnheeren,
 reeds van uw hooggeachte oplettendheid

misbruik gemaakt, zoo ware ik hier bereid
om u nog 't eene en 't andere te leeren,
dat lang gekend is, maar toch nooit te veel.
Ik wilde u toonen 't punt waarop geheel
het mensdome leunt; ik wilde u explikeeren
hoedat, zelfs onder den onwaarsten schijn,
een diepe waarheid kan verborgen zijn.

En 'k wilde u toonen *wat* men mag betrouwen,
u doen verstaan dat gij het geld alléén
op aarde als eene waarheid moogt aanschouwen; -
dat nooit de dolste menschenhersens geen
zoo schromelijke droomen smeden zoûen,
die 't geld niet tot een werkelijkheid kan bouwen;
dat 't geld omhoog heft wat was laag en klein;
dat het de hoogste geesten kan verlagen;
dat het de sterkste deugden kan doorknagen.

En 'k wilde u zeggen dat het (hier en daar
is nog een dwaze uitzondering, 't is waar)
het geld is dat van 't spreekgestoelte dondert,
dat als kritiek u schuifelt of bewondert,
dat in het dagblad lof of galle giet,
dat gij ten schouwburg paradeeren ziet,
dat ge op den preekstoel van de hel hoort preeken,
dat in de rechtzaal komt voor de onschuld spreken,
dat in de kerk ootmoedig nederknielt, -
dat bouwt of breekt, bewaart ofwel vernielt.

En 'k wilde u zeggen dat in onze dagen
vreugd, liefde, vriendschap, hope, wil en moed,
't bedwelmend druivensap, de wellust zoet,
als van een dikke geldschors zijn omslagen;
de wijn die 't hart verkwikken, laven moet,
de blijde lach, de losse vreugde dragen
een' stempel als van stukken van vijf-frank, -
en zelfs de kus heeft een' metalen klank.

En 'k wilde u zeggen dat het geld een haard is
waar 't koudste hart zich aan verwarmen kan;
de geestdrift, de eer, de trouw, en 't kruis, en 't zwaard is;
de deugd der vrouw, de waarde van den man;
dat 't geld de reden, 't middel, 't einde van
het goed en 't kwaad, het schoone en 't vuile op aarde is,
dat 't geld de stoom is, die altijd in gloed
het gansch machien der wereld draaien doet.

(Deze fragmenten, het derde uitgezonderd, verschenen in *Noord en Zuid, Academische Mengelingen*, 1^e deel, 1856.)

De jongeling in het woud

Treurige ballade

Der vogelen liederen galmen
zoo liefelijk door het woud;
der bloemekens geuren walmen
als wierook door het woud.

Daar zit een jongling in het woud,
eenzaam onder 't lommer;
op 't voorhoofd ligt de smart geprent,
in 't harte woont de kommer.
En of hij angstig hoort en ziet,
hij ziet of hoort zijn liefste niet.

Der vogelen liederen galmen
zoo liefelijk door het woud;
der bloemekens geuren walmen
als wierook door het woud.

Gij ook vergeet mij? Ach! genoeg:
mochte mijn hart nu breken!
En doodstil zweeg zijn bleeke mond;
hij kon niet verder spreken.
En zuchtend boog hij terneer den kop.
en hief hem nimmer weder op.

Der vogelen liederen galmen
 zoo liefelijk door het woud:
 der bloemekens geuren walmen
 als wierook door het woud.

(*Noord en Zuid, Academische Mengelingen*, 1^e deel, 1856.)

Nieuwjaarlid

Weer een jaar is voorbij, in wroegingen doorgeworsteld;
 weer een jaar is voorbij; een jaar is weder vergeten.
 Weg is de erinring aan smart en tranen, aan schande en ellende,
 weg is het jaar, en weg zijn de rampen, en weg zijn de zorgen,
 Waarom toch zou de mensch zich met het verleadne bekom'ren?
 Waarom zou nog het hart aan bittere vroegere vruchten
 alsem vragen? is niet de aantredende dreigende toekomst
 reeds genoeg om een oog te doen weenen, een hoofd te doen bukken?
 Zal zij niet...? Maar neen! geen denkt er heden aan droefheid:
 toekomst, heden, verleden zijn schoon en glansende. Blijdschap,
 zorgeloosheid ziet m'uit alle oogen glinsteren; blijdschap
 stoeit in eenieders geest; de wellustige woning des rijken
 kent geen' blijderen dag, geen' blijderen 't hutje des armen.

Weer een jaar is voorbij; een jaar is weder begonnen:
 zal het 'zaliger' zijn dan de vorige? biedt het zich lachend,

vroolijk, gelukkig en vrij aan? zullen de volkeren rijzen,
zal de dwinglandij en het onrecht krimpen, verdwijnen?
Zal de dageraad die Itaalje uit het graf doet opstaan
ook den Hongaar en den Pool, en ook den Vlaming verwarmen?

Zal het aloude kwaad zijnen ijzeren scepter verlaten?
Zullen zij die dorstig en hongerig zijn naar het rechte
eindelijk worden verzaad?-Daaraan denkt niemand; de vreugde
die thans blinkt in eenieders oog, is geen wenschen of vragen
naar het eene of het andre geluk: 't is een nevelig hopen,
onbepaald, onbegrensd; 't is een vurig, betrouwend verlangen
dat hier *alles* verbeteren zou. - Zij hopen, de menschen! -
En waarom?... He! vraag aan den haan waarom hij des morgens
zingt en vroolijk begroet het ontwaken der zonne: hij weet niet
of hij denzelfden dag aan de zinnelijkheid van den meester
niet tot een offer zal dienen: hij hoopt!... - en vraag aan de beke
waarom zij door het veld zoo vroolijk lispelend huppelt;
ach! zij weet niet dat, eenige stappen verder, de stroom woelt
met zijne breede bemodderde wateren, vol van den afval
en de riolen van dertig steden, gereed hare reinheid
en hare vreugd te verzwelgen: zij hoopt!... - zoo hopen zij allen!
Ja, het verleden, dat nu vergaan en vergeten is, baarde
onheil, rampen en tranen; het heden is schraal en benepen; blikken
maar de Toekomst rijst, en de onbegonnene tijden
hebben een' heerlijken glans die hunne oogen begoochelt; haar
zijn zoo liefderijk starend, haar lip schijnt zwanger van kussen
die ze aan allen brandt te verdeelen; met vurige wending
strekt zij de armen vooruit, waarin de onzaal'gen, de droeven
storten, en denken niet eens dat die omhelzinge valsch is;

dat ze een drukkend nijpen zal zijn; dat, waar ze den wellust meenen te vinden, alweer een droom zal vervliegen en sterven, en een treurige erinring te meer zal worden. Zij hopen, hopen is gansch hun leven. De dood, die verlossende toetreedt, die als een vriend hunnen last komt lichten, zou heden een vijand in hunne oogen wezen, een booze en wreede benijder die bun den prijs van 't geledene wee, van al hunne zwoeging komt ontrukken; want... MORGEN, morgen belooft de belooning, morgen is de eerste dag die hun heil en zaligheid aanbiedt!

Morgen? - Neen!... neen, morgen zal de ontwakingekomen, vreeslijke treurige ontwakinge; morgen komen de rampen weder op reuzenvlerken gevlogen; de knagende eriming wacht op morgen, als gistren, u weer, rampzalige dwepers! O, 'k beklage den man die vandage niet leeft, en die 't *morgen* als met rozen gehuld en glinsterend in het verschiet ziet; en 'k beklage niet minder den man die treurt om het *gistren*. Hij alleen is gelukkig op aard' die 't leven kan slijten zonder onnuttige klacht en zonder bedrieglijke hope, die het Verleden niet kent, die de Toekomst nimmer betrachte: 't knorrig Verleden, dien ouden spotter, die nooit met het Heden samenstemt, die lacht als wij weenen, en weent als wij lachen; - de aaklige Toekomst, heerlijk van glansen, - de valsche Sirene met haar'streelenden zang, die maar aanlokt om te verzwelgen.

(*Vlamingen, Vooruit! Jaarboekje voor het volk*, 1861.)

Een oud Condottiére

Een oud Condottiére vertelde aan zijn neven:

'Ik heb tot een scheede aan mijn zwaard
de kele van menigen vijand gegeven,
doch dát is 't geluk niet op aard'.

Ik heb met mijn vrienden, in slemprige nachten,
in menigen beker vol wijn
de lastige zorgen gepoogd te versmachten,
doch dát kan 't geluk hier niet zijn.

Ik heb door de wouden, in woelige dagen.
verhit, als waanzinnig gereên,
en menig wild zwijn heeft mijn schicht er geslagen,
doch dát is 't geluk niet, o neen!

In menig tornooi heeft mijn degen geblonken,
de kracht mijner lans was vermaard;
de sjerp werd uit lieflijke hand mij geschonken,
doch dát is 't geluk niet op aard'.

Ik heb in mijn leven de steenen doen rollen,
'k heb schatten al spelend vergaard
genoeg om mijn ijzeren harnas te vollen,
doch dát is 't geluk niet op aard'.

Want iets, o! dat beter de menschlijke zinnen
 begoochelt dan glinsterend goud,
 meer trotsch maakt dan roem op een steekspel te winnen,
 meer blij dan een jacht door het woud,

dat glansrijker alles voor 't brein kan verhemelen
 dan 't blozende druivensap doet,
 dat zaliger alles vóór de oogen doet wemelen
 dan plassen van vijandlijk bloed:

dat ding is de stem die uw smarten komt sussen,
 is 't oog dat vol vuur op u staart,
 de zwellende boezem, de mond vol van kussen;
 en dát is 't geluk hier op aard',
 ja, *Liefde* is 't geluk hier op aard!'

(*Studenten-Almanak voor 1857*).

Herinneringen

Laat, liefste, laat mijn hoofd wat rusten
 op uwen schoot gelijk een kind,
 o vreugdig voorwerp mijner lusten,
 o gij die mij bemint! -
 Laat op dit hoofd de kussen vloeien
 als dauw van uwe lippen af, -

zoals gij bloemekeris zoudt strooien
op 't koude marmer van een graf.

Want zie, daarbinnen, daar verdringen
zich zooveel smarten ondereen,
zoovele rouw-herinneringen
van uit het zwart verleên!

Dees lip proefde aan zoo meen'gen beker
die niets dan bittren alsem gaf!
Dit hoofd - gij lacht, mijn liefste? - o zeker
is 't koud en somber als een graf.

Maar waarom zou 'k u dat vertellen,
o vroolijk kind der jongste lent'?
Wat zou ik met mijn leed *u* kwellen,
die nog slechts vreugde kent?
Neen, liever 't heden weer genoten!
En 't boos verleden, tot zijn straf,
blijve eeuwig in dit hoofd gesloten
als in de muren van een graf!

Zoo treurig klonk eens minnaars klachte
doormengeld van helaas! en ach!
En zijn beminde kuchte - en lachte
om dat herhaald geklag, -
terwijl de kussen nedervloten,
die hem haar mondje kwistig gaf,

als zegels die de randen sloten
van 't zwart herinneringen-graf.

(*Noord en Zuid, Academische Mengelingen*, 2^e deel, 1858).

Verbroederingslied

O Nederland! o wieg der vrijen!
in Noord en Zuid
zal elk zijn hart en arm u wijen,
wij zweren 't luid!
Soldatenroem bij slavenketen
mag elders eer en glorie heeten,
de Vrijheid blijft, gelijk weleer,
Neerlands Roem, Neerlands Eer!

Hoe dikwijls vond de trots der vreemden
hier zijne straf!....
In Vlaandrens tuin, in Hollands beemden
ligt menig graf.
Wij stellen tegen al hun benden
den Moed, die nooit het Recht laat schenden;
die borstweer was ons immer goed:
Neerlands Recht, Neerlands Moed!

Blijve aller ziel aan eigen zeden,
 aan eigen aard!
 De Kunst geliefd! de Taal aanbeden!
 het Licht bewaard!
 Veracht er een, in dwaze snoodheid,
 de Taal, ons heil, de Kunst, ons grootheid, -
 wij kiezen steeds vóór vreemden praal
 Neerlands Kunst, Neerlands Taal!

JE MAINTIENDRAI! die spreuk der helden
 van vroeger eeuw,
 die Spanje's dwang ter neder velden,
 zij onze schreeuw!
 De naneef late ook nimmer slechten
 zijn Taal, zijn Kunst, zijn' Roem, zijn Rechten,
 en elk in Noord en Zuid onthou
 Neerlands Leus, Neerlands Trouw!

De Broederband is weer gesloten;
 vereend van zin,
 gaan Noord en Zuid als stamgenooten
 de toekomst in.
 Geen wrevel mag dien band weer slaken,
 die *Eendracht, die ons sterk zal maken*,
 die Eendracht, reeds bij 't voorgeslacht,
 Neerlands schild, Neerlands macht!

November 1860. (Opgenomen in den *Studenten-Almanak voor 1862*).

Eergeschal
toegeëigend aan den heer Mr. I. de Borchgrave, verheven tot het
koninklijk ridderorde van de eikenkroon⁽¹⁾

(Gedicht in den trant van P.J. de Borchgrave)

Toen 't Fransch geweldnaarsrot beheerschte 't erf der vaderen
 en groot en klein om 't meest, als laffe landsverraderen,
 in 't stof zonk vóór des dwinglands zwaard,
 dan was de Vlaamsche geest en Vlaandrens moedersprake
 de haard, waarin de vlam der heil'ge wederwrake
 tot beter tijden werd gespaard.

't Fransch troonde alom; maar 't Vlaamsch bleef op de lip der burgers,
 en ieder woord, als 't waar', sprak tot de volksverwurgers:
 Wij zijn geen Franschen, wij zijn 't nooit!
 Die taal, ze bleef daar, sterk als een geduchte veste,
 onneembaar zelfs door hem, die gansch Europa's beste
 en sterkste legers had verstrooid.

Dan klonk der Dichtkunst lied; zij zong den roem der helden,
 die aan 't verpestend Zuid zoo dikwijls wetten stelden,

(1) De Eikenkroon werd aan dezen heer verleend, ten gevolge der door hem in 1861 verzorgde uitgave der Gedichten van zijnen grootvader, P.J. de Borchgrave (geb. 17 April 1758, overleden 13 Oct. 1819). Dit stuk, half ernstig, half caricatuur, werd op een avondmaal voorgedragen.

en zij gaf moed in 't snerpand leed;
 zij was gelijk een Zon, die 't goede zaad verwarmde,
 aanwezig nog bij 't volk, schoon 't sedert lang verarmde,
 en die dat zaad ontkiemen deed.

En hoort! De Borchgrave is de prins dier stoute barden,
 die in 't bezingen van het vaderland volhardden,
 als 't vaderland niet meer bestond;
 en die, ontvlamd van drift, voor hunne landgenooten
 verhieven 't heldenbloed waaruit wij zijn gesproten,
 en de eer van den geboortegrond!

Het schorre moordklaroen broemt nog door 't ruim der wolken,
 en wekt de kille vrees in 't hart der bleeke volken;
 Belloon begrijpst ons elken dag.
 O mocht, als 't snood gedrocht eens naakt met oorlogsdonderen,
 de wereldkloot in ons die noeste trouw bewonderen,
 die hij in Borrechgrave zag!

Hij zong ook Vrijheids lof, hij zong vreugd, vrede en smarte,
 hij zong der vriendschap zoet, en 't heil van 't minnend harte,
 en ook des Godsdiensts heimlijk schoon;
 en ons gewricht aanstaart den gloor dier schouwtooneelen,
 die zijne schrandre hand zoo wonder kon penseelen,
 zoo onverschrokken spreidt ten toon!

De zoon, die zulk een vaar een deugdvolle eerzuil stichtte,
 heeft, door dit glansrijk werk, zich selv' in 's lands geschichte
 een gulden eerzuil waard getoond.

Ook schonk hem Neerlands vorst, aan 't blaken voor de kunste,
de flonkrende Eikenkroon, een koninklijke gunste
die twee geslachten in hem loont.

Deze ongeveinsde hulde, U door een' vorst geschonken,
voor wien genie en kunst nog nimmer vruchtloos blonken,
maakt *onze* hulde wel gering!

Ontvang toch, eedle vriend, den harpslag dezer verzen,
die 'k mijn weerbarst'ge Muze ontzield wist af te persen,
als tolk van dezen vriendenkling.

Het lied van den kolendrager

Wel smerig is de kolendrager!
Zijn vel en kleeren zijn wel zwart!
En 't werk, dat hem den kost moet geven,
is zeker verre van verheven;
't veredelt, zeker, geest noch hart.

Ja, weinig stielen zijn er lager
dan die van kolendrager.

Een voertuig is de kolendrager
(niets dan een voertuig zijn, wat lot!)
om zware zwarte kool te dragen
van uit het schip tot op den wagen,
en van de kar in 't kelderkot.

Hij wordt er, met den duur, op mager
van leed, de kolendrager.

Meen toch niet dat de kolendrager
het zelf juist voor eene eer aanziet,
gedwee den ganschen dag de nekken
als dieren naar dien last te strekken,
dien ons het land der Walen biedt!

Als hij 't bedenkt, dan werkt hij trager
van spijt, de kolendrager.

Geef achting aan den kolendrager!
Hij is het levend zinnebeeld
van Vlaandren, dat ook loopt gebogen
door 't wicht van Waalschen dwang en logen,
waarmeê 't zoo kwistig wordt bedeed.

Daarom wees nimmer zijn verlager:
gij zelf zijt kolendrager.

Verfijnd is niet de kolendrager;
hij drinkt zich aan *jenever* zat!
Een rijkaard kan naar lust zich troosten
met wijn van 't Zuiden of van 't Oosten,
hij kiest het vaderlandsche nat.

Hoe meer men hem bekijkt, hoe grager
men ziet den kolendrager.

(*Studenten-Almanak voor 1862*).

Rokerslied

Wien Neerlandsch bloed in de aadren vloeit,
aan Schelde, Maas of IJ,
wiens hart voor d'eedlen tabak gloeit,
ontsteek' zijn pijp als wij!
En aller rook, en aller lied
stijge op als offerand'
ter eer van 't vaderlijk gebied,
ons dierbaar Nederland!

O Neerland, schoon gij sprongt uiteen,
aan Schelde, Maas en IJ
bleef na de scheiding als voorheen
de tabakhandel vrij.
Goedkoope tabak, Noord en Zuid,
is een onschatbre band,
die nog de deelen samensluit
van 't oude Nederland.

Van wijn en lente en liefde om 't meest
zingt al wat melk eens zoog,
maar welk genoeg voert den geest,
als 't rooken, naar omhoog?
Geen pijp ontbreek' waar nectar vloeit!
En wat is liefdebrand
bij 't vuur dat in de pijpen gloeit
in 't rookend Nederland?

En wat is lente in ons klimaat
van water en van wind?
Wie vindt op 't veld, wie vindt op straat
't heil dat hij binnen vindt?
Wat 's rozengeur, hier steeds zoo flauw,
bij dien der tabaksplant?
Wat is, bij tabaksdamp, de dauw
in 't killig Nederland?

Doch, als de Franschman eens het waagt
den klauw aan ons te slaan,
dan zal de rooker, onversaagd,
de eerste aan de grenzen staan.
Want mensch en tabak zijn geboeid
in Frankrijk, tot hun schand!
Régie en dwang wordt steeds verfoeid
in 't vrije Nederland.

Dan komt ook 't Noorden af met spoed
en mengt, op 't veld van eer,
met ons den rook van 't Neerlandsch bloed,
van pijp en van geweer.
Driedubble broederlijke rook,
die 't vreemd geweld verbant,
hoe fel het ook den grond bestook'
van 't rookend Nederland!

O Nederland! o vaderland!
de rooker, nooit vermoeid,

houdt steeds het heilig vuur in brand
 dat in zijn pijpje gloeit.
 Maar hij bewaart ook nog in 't hoofd
 en in het ingewand
 een heil'ger vlam die roem belooft
 aan 't roemrijk Nederland!

(Studenten-Almanak voor -1862).

Fabriekgalmen

I

De vrouw droeg een kan en haastte zich straf,
 de kan was oud, haar oor brak af.

Daar vloeide op den grond de soep uit de kan:
 die soep was het noenmaal van zoon en man....

Die beiden werkten in de fabriek:
 de verpestende lucht, daar, maakte hen ziek.

Van 's morgens vroeg waren zij aan het werk,
 zij haakten naar 't uur van het noenmaal sterk.

De vrouw viel aan 't schreien: voorbijgangers lachten.
Een hond kwam bij, die naar spijs scheen te smachten.

Hij rook aan het noenmaal van man en zoon,
en hij ging zijnen weg: hij was beters gewoon!

(*Vlamingen, Vooruit! Jaarboekje voor het volk*, 1861)

II

‘Wij willen verbeetring, wij willen méér winnen,
of anders is 't uit met weven en spinnen.

‘Wij willen meer brood, een gezondere woon,
wij werken niet langer voor zulk een loon.’

De Politie verscheen en sprak verbolgen:
‘In naam der Wet zult gij mij volgen.

‘Komaan, geen tegenstribbelen, mannen;
wij zullen u leeren samenspannen!

‘Eerbiedig voorwaarts! Zoo niet, *Gendarmes*,
faites usage de vos armes!’

Zij worden vóór den Rechter gezonden,
als dieven, als moordenaars gebonden.

De Wet gebiedt, en er hoeft een voorbeeld:
In naam der Wet zijt ge allen veroordeeld. -

‘Onschuldig vóór ons Geweten, vóór God,
waarom dan moeten ook wij naar het kot?...’ -

Een jaar, zes maanden, de kosten... Zwijgen!
Gij hebt u vereend om uw loon te doen stijgen!

III

De jongen is op zijn tiende jaar;
noch lezen noch schrijven kan hij voorwaar.

Maar vader wint weinig, en moeder is ziek:
het kind moet mede naar de fabriek.

Als draadjesmaker wordt het geplaatst
te midden van 't werktuig, dat ronkt en raast.

‘Ach vader, 't is hier zoo benauwd...’ - Let op,
of anders grijpen de riemen uw' kop.

‘Mijn oog is zoo moede, mijn hoofd is zoo zwaar...’ -
Let op, of de tanden grijpen uw haar.

‘Ach vader, ik voel mijne armen verlammen.’ -
Let op, of ze raken tusschen de krammen.

De vader gebiedt, het kind zwijgt stil;
welhaast, weerklinkt een snerpende gil.

Bloed verft riemen en draden rood.
Het kind heeft geleden, het kind is dood.

1860-1861.

De zwaarste straf

Wij leeren van onze eerste jaren
een heil'ge vreeze voor de Hel!
Geen lijden, zegt men, is zoo snerpend,
geen foltering zoo fel!

Dat oud geloofstuk is een fabel!
Er is, helaas! veel scherper pijn: -
hoe zou men anders duivels straffen,
wanneer zij plichtig zijn?

Hen kan men toch ter Hel niet doemen,
zij zijn het branden lang gewend;
het eeuwig vuur, dat ons doet siddren,
is juist hun element.

Hoort dan hoe 't gaat. Wanneer een duivel
eens buitenmate strafbaar is,
roept hem vóór zijn geduchte vierschaar
de vorst der duisternis,

en doemt hem om een mensch te worden,
en zendt hem naar de wereld af,
en stort hem Liefde in 't gloeiend harte.
Dát is de zwaarste straf!

Naar het beeld Gods

De beste bedoeling bezielde gewis
Hem die den mensch riep in 't leven:
was 't niet zijne eigene beeltenis
die hij voorhad weder te geven?

Ja, 't beeld is weinig gelijkend; doch
bedenk dat de reden hierin leit:
de beeldende kunsten waren toen nog
in de allereerste kindsheid.

Op 't water

Wat murmlen de golfjes? wat fluistert de wind?
Bemint!

Komt spoedig, meisjes! de wind is goed!
Op 't water, spoedig, gezellen!
De boot ontplooit haar blanke wiek,
gereed om heen te snellen.
En wiegende zweeft ze op 't glinstrend nat,
gelukkig een' last te voelen,
waar zooveel jeugd en zooveel vreugd
te zamen juichen en joelen.

Wat murmlen de golfjes? wat fluistert de wind?
Bemint!

De stroom heeft meen'ge gevaarlijke plek,
waarop de boot kan stranden;
aan 't roer zit er een gansch schuchter; doch
een Geest bestuurt zijn handen:
een Geest, een Engel, die daar zit
vóór hem op het houten bankje,
en lachend zegt, nu 'rechts', dan 'links', -
en hij, hij zegt slechte 'dank je!...'

Wat murmlen de golfjes? wat fluistert de wind?
Bemint!

Met deze hulp en goeden raad,
vermijdt hij de gevaren,
en 't bootje, vrij van ongeval,
doorglijdt de wieglende baren.
Ach! ware mij ook, - zoo zucht hij in eens, -
voor 't ranke bootje van 't leven,
de goede raad en de liefdrijke hulp
van zulk eenen Engel gegeven!

Wat murmlen de golfjes? wat fluistert de wind?
Bemint!

De makkers schertsen en juichen luid,
de lachen der schoonen schallen;
maar zorgvol waken de twee aan 't roer,
stilzwijgend, voor 't heil van allen!
En ziet hoe beider handen nu
te zamen aan 't roer zich klemmen.
O murmlende golfjes, o fluistrende wind,
die twee begrepen uw stemmen!

Wat murmlen de golfjes? wat fluistert de wind?
Bemint!

Inleiding tot een geuzengedicht (1555-1568)

De Keizer was niet meer, dien Nederland
als zijnen zoon, - een' wreedten, liefdeloozen,
ontaarden zoon, - toch had bemind. De hand,
die 't Christen-zwaard op woeste Turken-hoozen,
en 't zwaard des rechts op Franschen tegenstand,
en 't zwaard des beuls op burgeren, die kozen
voor Vlaandrens vrijheid of voor Luthers leer,
met de eigne strengheid bot sloeg, - was niet meer!

De kronen, die zijn kruin te zaam getorst had,
vond hij te zwaar voor één' na hem. Hij gaf
zijn' zoon de schittrendste die ooit een vorst had,
en de oovrige aan zijn' broer; - en daalde in 't graf,
nog levend. - En, van wie hij op de borst trad,
was toch geen één geveld door zijnen staf;
want 't Oosten, zie, schoot nieuwe wilde stammen,
de Gal nieuw onrecht, vrijheid nieuwe vlammen!

En wat ook deinst en vliedt vóór 't overwicht, -
de Turken ginds vóór donderende schansen,
de Franschen hier vóór Egmond, - niet het licht
der waarheid zal bij 't flikkren van de lansen
verbleeken; niet het vuur der vrijheid zwicht,
berooft van zijnen gloed en van zijn glansen,

vóór 't roode vuur van houtmijt en kanon:
vergeefsche woede, een nieuwe tijd begon!

De stem die roept: 'Ontwaakt!' geen muilband smooit ze;
Geus is reeds tot een' eere naam hermaakt;
geen bloedplakkaat verdooft de heldre toortse
die gij, o Luther, in de hoogte staakt; -
en straks, daar rolt door Neerland, als een koortse,
een schuddende beweging, en daar kraakt
in kerk en klooster 't outer neergetrokken,
en beeld op beeld stort op den grond in brokken.

O Beeldenstorm! vernieling! slooping! roof!
wat macht was 't, die alom die woeste hoopen
op hol dreef, blind voor kunst, voor wetten doof?
Was 't plunderzucht? was 't vuige drift tot stroopen?
of de overprikking van 't vergramd geloof,
en de overschitring van 't nieuw licht, 't nieuw hopen?
Ja, 't was de lang bedwongen waarheidsdorst
die, moegeplaagd, in dollen moedwil borst.

Maar Alva naakt; verdelging volgt zijn schreden.
Juicht, Beelden, bij zijn komst: de wraak is daar!
Juicht, gij Relieken, toen verstrooid, vertreden,
en later weer verzameld, God weet waar!
Verwoestings zeisen weidt door land en steden;
de wrake drukt vooral op Vlaandren zwaar,

waar 't eerst de stoute rederijkers spraken,
't eerst leeraars preekten, 't eerst de beelden braken⁽¹⁾.

Op elke markt⁽²⁾ verrees 't schavot, en stond
de galg door 't lijkenwicht gekromd; - van boomen
was geene schaûw meer, die niet op den grond
geraamten teekende⁽³⁾; - het gaan en komen
van 't wreede krijgsvolk dreunde alom: de lont
waakte immer; - 't helder water onzer stroomen
werd in de steden dubbel rood door 't bloed
en door den weerschijn van der mutsaards gloed.

Voor kind of vrouw of grijsaard geen genade,
elk martlaarsbeeld eischt honderd martlaars'moord; -
zijn dwaas berouw komt Egmond niet te stade; -
tienduizenden ontvluchten 't vaderoord.
Ook 't vluchten straft de galg, de nooit verzade.
't Verlaten veld brengt slechts nog distels voort.
In steden groeit het gras langs straat en kade.
En op 't verpletterd land, zoo zwaar als lood
weegt, als een zerk, de stilte van den dood!

- (1) Reeds in 1562 gebeurden openbare predikingen op het kerkhof te Boeschepe bij Ieperen (Bijdragen enz. voor Zeeuwsch-Vlaanderen, d. II, blz. 211). De beeldenstorm toog uit Vlaanderen naar de overige gewesten over.
- (2) Te Gent stonden de galgen in permanentie op de Veerleplaats, Koornmarkt en Vrijdagmarkt van 1566 tot 1510. Zie CANNAERT, blz. 495.
- (3) 'Alle galgen en veel boomen op de wegen waren bekroont met doode lichamen.' Afgedaan, werden zij in de Schelde geworpen. 'Men zag er dagelykx op die riviere tot Gliend afvloten, in zulke menigte dat het water daerdoor bedorven wierdt.' (CANNAERT, blz. 495).

Neen, niet des doods! ORANJE ontsnapte zijnen hateren.
 En in het diepe woud, en op het ruime sop,
 klinkt, waar 't gebladert ruischt of wilde stormen klateren,
 de psallem van den Geus der bosschen en der wateren
 en daagt de vaan der redding op!

1861. (Opgenomen in den *Studenten-Almanak voor 1866*).

De parade

Toen ik onlangs op mijn kamer
 zat te rooken, droomend eenzaam,
 is in eens eene oude dame
 opgekomen heel gemeenzaam.

Ik stond op: 'Mevrouw!...' - 'Excuus,'
 sprak zij, 'eene juffrouw ben ik,
 en ik kom tot u...' - 'Veel eere!' -
 'Gij kent *mij* niet, maar u ken ik.

'k Kom als tot een' zoeten minnaar...' -
 'He! dat doet me eens vreugde smaken!' -
 'k Weet dat uw beproefde trouw
 mijn bevelen niet zal wraken.' -

‘Mag ik weten?’ - ‘Hoor mij uit,
gij zult straks 't appèl gaan blazen
voor mijn ridders, die zooveel
van hun liefde voor mij razen.

‘Ja, nu meer dan dertig jaren
spraken zij van mijne rechten,
en zij schenen nog niet vaardig
er uit goed eens voor te vechten.

‘Doch ik hoorde kort geleden
van ontwaken, zich verbinden....
'k Dacht: de tijden worden rijp,
en mijn hulp behoort mijn' vrinden.

‘Daarom ben ik afgekomen,
om aan hunne spits te strijden
en van Waal en priesterdwang
't erf der vaadren te bevrijden.

‘Ik ben Vlaandrens Maagd!’ - Ik hoorde
met verbazing deze rede:
‘Dat ik uwe kennis maak,
daarvan ben ik hoogst tevrede;

‘en dat gij mij, liefste jonkvrouw,
tot uw' minnaar hebt gekozen,
zooveel eer, zooveel geluk
doet mijn zedig voorhoofd blozen.

‘Wilt ge ook zitten? iets gebruiken?’ -
‘Dank u: kostbaar zijn mijn stonden.’ -
‘Best! dan gaan wij uw verschijning
maar onmiddellijk verkonden.’

Arme Maagd! Zij is zeer oud,
haast zal zij met krukken loopen;
en haar leeuwken zonder tanden
komt haar treurig nagekropen.

Ook haar maagdom ligt in twijfel
(waarheid mag wel zijn geweten):
zooveel overheerschers toch
hebben 't schoone lijf bezeten:

Bourgonds vorsten, - keizer Karel,
ketterbrander, vrijheidshater, -
Spanje's moorders, - Habsburgs helden, -
Frankrijke sans-culotten later, -

dan Napoleon, - en thans
onze goede broërs, de Walen!...
Ware ik in haar confidenties,
wat zou 'k u niet al verhalen!

Maar 't is 't zelfde; 'k wil en 'k zal
haar vertrouwen niet bedriegen:

hare smarten doen mij lijden,
haar verlangen doet mij vliegen.

Op den dag van 't uiterst Oordeel
zullen, bij het schettrend krijschen
van der Engelen trompetten,
uit hun graf de dooden rijzen.

'k Ben geen Engel: ook zal de aarde
haar bestaan nog wel wat rekken:
mijn bazuin zal dus geen dooden,
maar wellicht de slapers wekken.

Sa, met longenkracht geblazen,
't gansche leger moet vergaadren
voor de huid'ge wapenschouwing;
want de groote dagen naadren.

'k Had een tijdlang reeds getoet,
en ik vond dat werk vermoeiend,
dorstverwekkend, ademzuigend,
longendrogend, keelverschroeiend,

als er eindelijk in de verte
drie, vier man den hoek om slopen,
die met tragen zwaren stap
langzaam, langzaam nader kropen;

keken eens het plein rond, zegden:
 ‘Wij zijn de eersten, 't moet te vroeg zijn,
 laat ons nog een pintje knappen:
 't zal hier goed in deze kroeg zijn...’

En zij trokken binnen. Dan,
 weer geblazen, en, waarachtig!
 andren komen, twintig, veertig,
 langzaam groeit het aan tot tachtig.

Honderd zijn op 't eind bijeen.
 ‘Zijn daar al ons legerkrachten?’
 vraagt de Maagd; ‘zijn daar nu allen,
 die mij minnen en mij achten?’

‘Is dit heel het Vlaamsche heer?
 Ach! het doet mij treurig denken
 aan mijn' jongen tijd; dan hingen
 duizenden aan mijne wenken...’ -

‘Ja,’ zoo fluisterde ik half troostend,
 ‘talrijk zijn niet onze koenen;
 maar gij weet, drie honderd Grieken
 wederstonden eens miljoenen...’ -

‘Zwijg, daar staat er ginder verre
 nog een hoopje op ons te staren:
 komt dan bij! 't appèl vangt aan!
 spoedig! komt u rond mij scharen!’ -

‘Neen,’ zegt een, die was genaderd,
‘wij zijn voor de zaak genegen,
maar wij nemen zelf' geen deel
aan hetgeen die lieden plegen;

‘hebben zeer veel sympathie
die we dikwijls laten blijken;
de parade zal ons aanstaan,
doch - wij blijven er op kijken.’ -

‘Patiëntie,’ zucht de Maagd,
‘blijft maar weg! En gij, getrouwen!
in uw rangen!’ Maar dan zag men
iemand een papier ontvouwen.

En hij las een redevoering,
zeer pathetisch, waar 't verleden,
als eene overwolkte zonne,
treurig neerzag op het heden:

‘Zoete Maagd, 'k beweene den storm
die uw' troon omverre schudd'e,
en mijn harte bloedt van 't noodlot
dat verstrooid heeft uwe kudde.

‘Vlaandren is gescheurd, vernietigd:
wij zijn vrij hier, maar ons tale,
de eens zoo kleur'ge, geur'ge bloeme,
sterft, verwelkt ten eenen male.

‘En er zuchten broeders onder
 't Fransche rot, dat God verpletter!
 En weer andren zijn aan Holland,
 aan den vreemdling, aan den ketter!...’ -

‘Stil! die laatsten zijn de besten!’
 riep de Maagd. ‘En die van Frankrijk
 zijn niet slechter dan gij zelve,
 gij zoo vrij, zoo onafhankelijk!

‘Zij zijn onderdrukt, maar gij, dan,
 zijt het niet veel min, waarachtig,
 en zij hebben toch een' troost:
 hun beheerscher is te machtig.

‘Maar gij leent, in domme lafheid,
 uwen nek aan zwakke banden!
Hun verdrukking is een ramp,
 de *uwe* is maar de schand der schanden!’

‘In uw rangen!’ klonk 't bevel
 op haar lippen, bleek van toren,
 daar een driftige bezieling
 't ingevallen oog deed gloren.

Maar, o wonder! niemand roert er!
 ‘Is dit nu de discipline
 van de Vlaamsche legerbende?’
 vraagt zij mij met treur'ge mine.

Iemand komt vooruit: 'O Maagd!
wij zijn ware Vlaamschgezinden;
maar die lastige exclusieven
worden nimmer onze vrinden.'

Dan een ander: 'Wij zijn braven,
en gereed u te verweren,
maar die wilde Neerlandisten
zouden ons compromitteeren.'

En een ander: 'Wij ook willen
u verlossen van uw beulen;
maar wij mogen van den bisschop
met geen liberalen heulen.' -

'En dat hoopje ginds?' - 'Ja,' zeide ik,
't waren vroeger van de heetste;
voor uw rechten, eedle jonkvrouw,
schreeuwden hunne kelen 't meeste.' -

'Dat is waar,' zoo klinkt een stem,
'maar, o jammer, ons positie,
en ons vrouwen...' - 'Reeds genoeg!'
Naar een ander hoopje vliedt ze.

'Wij, wij kloppen, en in 't Vlaamsch,
daaglijks op de geestverstompers,
op die langgerekte dweepers,
die gewapend gaan met dompers.' -

‘Bravo!’ roept de Maagd, ‘weest welkom
aan de spits van mijne vromen!’ -
‘Wij? bij hen? Gij zijt er wel meê!
Voor wie hebt ge ons dan genomen?’

‘Wij, wij zijn loyaal vooral,
onversaagde liberalen,
eerlijk en oprecht; ons leus is:
‘t ministerie kan niet falen!’

‘Zij, integendeel, zijn valschaards,
maken zich van ‘t Vlaamsch een wapen
om den voortgang te bestrijden:
ja, verkocht zijn ze aan de papen!’ -

‘Kerels,’ sprak de Maagd, ‘ik hoorde
reeds veel dwaasheid hier verkoopen,
maar dit 's eerst verachtlijk. Weg,
weg van hier, en op een loopen!’ -

Dan weer andren: ‘Maagd van Vlaandren,
gij ziet hier de muzikanten
van de Vlaamsche legerschaar.
Wilt ge allegros? wilt ge andanten?’

‘Vóór en na den slag te spelen
is ons zoet: de melodijen
stroomen dan van onze lippen.
O! die zullen u verblijen.

‘Maar 't gevecht doen wij niet mede,
hoe we ook naar uw' zege haken;
politiek, ach! is ons doel niet,
slechts de kunst mag ons doen blaken!’

En zoo bleven er op 't einde
nog een tiental. ‘Beste jongen,’
zei de Maagd, ‘met tien gezellen
wordt het pleit toch niet voldongen.

‘Kom, en volg mij. 'k Wil eens zelve
mijn oud Vlaandren rond gaan zoeken;
'k wil de mannen zelve halen
uit hun hedden, uit hun hoeken.’

‘Gij,’ zoo sprak zij tot het tiental,
‘blijft getrouw, standvastig, moedig!
Wacht op mij, gij zult mij weerzien!’
En meteen vertrok zij spoedig.

Dan viel heel de bende aan 't schreeuwen:
‘Leev' de Maagd van Vlaandren!’ - ‘Dwazen!’
zegde zij, ‘zij kunnen toch
anders niet dan roepen, razen....’

1863. (*Nederduitsch Tijdschrift*, 1864.)

Zij is terug!

Wat fluistren de jonglingen onder elkaar?
't moet iets gewichtigs wezen...
Mejuffer ***, zoo klinkt de maar,
is uit het graf verzezen!

Dat schoone kind, dat vóór twee jaar
ter verre kostschool werd verwezen,
komt, heerlijke juffrouw, weer van daar
om onze *spleen* te genezen.

Een trilling van vreugde doorloopt de schaar,
en 't staat op elks gelaat te lezen:
Ha, dezen winter zal 't voorwaar
plezieriger zijn dan voordezen.

Eén echter vraagt half luide: Maar
wie is toch dat wonderwezen? -
Een wonderwezen zijt gij, die *haar*
niet kent, de nooit volprezen'!

Gij kent ze niet, o schande!
die 't heerlijkst heeft vereenigd
wat ooit Natuur kon scheppen,
de kunst verzinnen kon:

den plecht'gen trots die opwekt,
den milden lach die lenigt,
den zachten glans der Mane,
den forschen praal der Zon.
Verbeeld u, vriend, verbeeld u
de schoonste van de schoonen,
de rijzigste gestalte
die, gaande, zwevend plooit,
een pracht van bruine lokken
die 't edel voorhoofd kronen...
Neen, die haar niet gezien heeft,
verbeeldt het zich toch nooit.

Gij kent ze niet, wier oogstraal
als uit een diepte gloeiend,
zich door de dichte traaljen
der rijkste wimpers spoedt,
en uitgiet in het ronde,
verkwistend, overvloeiend,
het licht des dartlen geestes
en 't vuur van 't warm gemoed.
Bruine oogen, waar de schaduw
van zwarte wenkbrauwbogen
(gelukkig voor het menschdom!)
een tempring over strooit,
en houdt ze met een wasem
als van fluweel omtogen...
Neen, die haar niet gezien heeft,
verbeeldt het zich toch nooit!

Gij kent ze niet, wier mondje,
gevormd door rozenlippen, -
gelijk op witte keitjes
een lispelend beekje zingt, -
een zilvren melodije
van klanken laat ontglippen,
die door de albasten tandjes
vol vreugd naar buiten springt.
En achter deze tandjes
ziet men het tongje spelen...
O tongje, weeg de woorden,
die gij al spelend gooit:
één woord zal 't heil van éénen
en 't onheil zijn voor velen...
Neen, die haar niet gezien heeft,
verbeeldt het zich toch nooit!

Gij kent ze niet, wier neusje, -
he! lacht maar niet, gij fijnen,
die 't eeuwig thema voorleest
van lip, en oog, en haar, -
ook 't neusjen is iets hemelsch
met zijne zuivre lijnen,
en met zijn steeds bewegend,
doorschijnend vleuglenpaar.
Een Libanonsche toren
zou ons niet meer bekoren,
als waarmeê Salomo eens
de schoonste heeft getooid.

Haar neusje is dan ook kleiner
 en schooner dan een toren...
Enfin, die 't niet gezien heeft,
 verbeeldt het zich toch nooit!

(*Studenten-Almanak voor 1866.*)

Clauwaart en Geus

Clauwaart en Geus!
 ziedaar onze leus.
 Welaan! wie doet er nu mede?
 We ontrollen de vaan:
 wie waagt er, welaan!
 met ons een beslissende schrede?

Clauwaart, uw schreeuw
 'Vlaandren den Leeuw!'
 verjaagde eens de vreemde horden.
 'Wat Walsch is, is valsch!'
 Sa, weg met het Walsch!
 'In Vlaanderen Vlaamsch' moet het worden!

Geuzen, ontwaakt!
 't Woord, dat gij spraakt,
 is weer op ons lippen verzezen.

Leert aan uw kroost,
wat gij eens verkoost,
'eer Turksch dan paapsch' te wezen!

Wie Vlaming is, haat
het basterdgelaaft
der Franschdolle eerevergetenen!
Wie mensch is, veracht
die duistere macht,
die tracht de geesten te ketenen!

Sa, zonen van 't land,
staat op, en verbant
de plagen die knagen uw leden;
weest Vlaming en mensch...
En 't Walsch naar de grens!
en 't paapsch naar het donker verleden!

Weest Clauwaart en Geus,
en volgt deze leus
den dag van de kiezing met klem flus!
Verlost uwen hals
van 't paapsch en van 't Walsch;
slaat ze alle beï dood - met de stembus!

We ontrollen de vaan:
wie waagt er, welaan!
met ons een beslissende schrede?

Clauwaart en Geus!
 ziedaar onze leus:
 welaan! wie doet er nu mede?

1868. (*Geus en Clauwaart, Vlaamsche liberale Almanak voor 1869.*)

Aan Frans de Cort **Antwoord van 'Die van Gent'**

Gij toogt voor Recht en Goed te wapen
 En sloegt al zonder omzien rond,
 En snoerdet Franskiljons en papen
 Den heil'gen babbelzieken mond...
 En 'k riep: Bravo! met hart en ziel!..
 Wel zei de kerk: die Godverzakkers!
 Omdat gij achter 't outer drongt,
 Enz. enz.

FRANS DE CORT, *Aan het Taalminnend Studenten-Genootschap*, te Gent, 1856

Net als wijven, twisten, kijven,
 Immer knap en knapper,
 Kraaien, krassen, hassebassen...
Liberalen, Clericalen,
 Immer dat kapittel...
 Vandaag geen dom krakeel,
 Enz. enz.

FRANS DE CORT, *Aan die van Gent* (in zijn *Zingzang*, 1866.)

Herinnert ge u, heer Frans De Cort, die dagen
 toen gij nog 'Bravo!' riept 'met hart en ziel',
 wijl even sterk de hamer onzer slagen
 op 'Franskiljons en papen' nederviel?

Gij zongt dan meê, en zij, voor wie de woorden
 ‘oprecht- en vrijheid’, spraakt gij, ‘nog bestaan,
 ‘herhaalden allen driftig onze akkoorden,’
 en gij, - natuurlijk - ‘volgdet dezer vaan!’

Wij volgen steeds nog, wij, denzelfden standerd;
 maar gij? zijt gij nog onze tochtgenoot?
 Of zijn de tijden waarlijk zoo veranderd,
 dat gij sinds neersmeet wat ge eens wierook boodt?
 Zie! gij, die toenmaals met ons vloogt te wapen,
 gij zingzangt nu zeer ‘puntig’ tegen ons,
 omdat wij nog als voortijds op de ‘papen’
 niet minder slaan dan op de ‘Franskiljons.’

Gij weet nog wel hoe we ‘achter 't outer’ drongen;
 de heil'ge kerk vond dit bijzonder slecht;
 maar gij hebt ons toen ‘Bravo!’ toegezongen;
 't was, in uw lied, een strijd ‘voor 't Goede en 't Recht.’
 En thans? Ach, ‘krassen, hassebassen, kraaijen,’
 en ‘kijven net als wijven’ heet het thans:
 een ‘dom krakeel’!!... - Och God! laat u toch paaijen,
 maak u niet kwaad, en luister, beste Frans!

De Frans, die eens gejuicht heeft bij ons streven
 wijl 't ons den banvloek van den papenboel
 zoo wel verdiende, is in ons hart gebleven:
 zijn bravo waard zijn, is nog steeds ons doel.
 Maar de andre Frans, die in zijn zingzangdeunen
 't onmanlijk *vleesch noch visch* als wachtwoord gaf,

aan dezen Frans, neen, zullen we ons niet kreunen:
 wij toonen hem den andren tot zijn straf!

Een dubbele plicht drukt op den waren Vlaming
 omdat een dubbele plaag ons volk doorwroet:
 heer Frans, tot uwe en anderer beschaming,
 volvoeren wij dien plicht met vasten moed.
 Opdat het kroost van Vlaandren, moê van slapen,
 zijn twee verdrukkers eindlijk nederbonz',
 blijft onze hamer rustloos op de 'papen'
 niet minder slaan dan op de 'Franskiljons.'

Dit stuk, dagteekenend van 1866, bleef onuitgegeven tot in 1871, toen het in *het Volksbelang* (13 Mei 1871) werd geplaatst in eene polemiek tegen het tijdschrift van den heer De Cort, *de Toekomst*.

Maria-Hoorebeke

Een nederige toren -
 Maria-Hoorebeek -
 vertoont zich. Een ketterstoren...
 Ach! de eenige in gansch de streek...
 De Geuzenhoek bevat nog
 twee honderd Geuzen. - Gegroet,
 gegroet, trouw overblijfsel
 van 't roemrijk Geuzenbloed!

Hoe moest uw blik zich wenden,
toen hier uw geloof bezweek,
naar 't Noorden, waar al de vrijheid
van Neerland henenweek!

Hoe moest uw harte kloppen
bij Maurits' zegepraal,
als Nieupoort Alberts benden
zag vluchten vóór zijn staal!

Uw kleine schaar doorleefde
duc d'Alva's schrikbewind,
de tochten der Waalsche misnoegden
(ons broeders welbemind!),
en Parma's zege op zege;
en dan, twee eeuwen lang,
verdrukking van 't geweten,
vervolging en bedwang.

Toch bleeft gij, een enkele genster,
bij toeval schier gespaard,
te midden der grauwe assche
van d'uitgedoofden haard.
Gij bleeft! een sprekend getuige
van 't vuur, dat in Vlaanderland
zoo schittrend onweerstaanbaar,
zoo warm eens heeft gebrand.

Hou vast aan uw verleden,
o kleine Geuzenhoek;

hou vast aan 't vrij geweten
 en 't eigen onderzoek!
 En word, steeds voorwaarts strevend,
 in geest en denken vrij,
 een lichtstip in het duister
 van Vlaandrens dweperij!

1862. (*Volksbelang*, 20 April 1872).

Jakob van Artevelde

Wat wil die razende menschevloed?
 Voor wien die kreten: 'Zijn bloed! zijn bloed!
 Dood den verrader!'
 Dat woest geschreeuw weergallemt thans
 voor hem, dien 't volk zoo dikwijls heeft begroet
 als den vader
 des vaderlands!

'Mijn bloed? gij wilt mijn bloed? heb ik 't u ooit geweigerd?
 Wie trotste, - toen ellende en dwang, ten top gesteigerd,
 u knelden, - 's Graven wraak, en hief de vrijheidsvaan?
 Wie bood zijn borst den priem der vuige moorders aan?
 En wie zocht aan uw hoofd den dood vóór Doorniks wallen?
 Gij zwoert toen, steeds met hem te blijven tegen allen!...

Spreekt: heeft het moordstaal, heeft het ridderzwaard
den hoofdman dâárom slechts gespaard
om thans, door u, door u vermoord te vallen?'

Maar in dien razenden menschevloed
klinkt weer de kreet: 'Zijn bloed! zijn bloed!
Dood den verrader!'

Dood den verrader! zoo roept daar thans
het volk, dat hem zoo dikwijls heeft begroet
als den vader
des vaderlands!

'Herdenkt die bange tijden, toen 't vaderland bezweek!
herdenkt die blijde dagen, toen dwang en honger week!
O, 'k hoor de jubelzangen nog stijgen in de lucht:
Heil! heil! den wijzen hoofdman! de rampen zijn gevlucht;
de banden zijn gebroken,
verdreven is 't geweld,
de schanden zijn gewroken,
de nering is hersteld,
en, uit zijne asch herboren,
alom gevreesd, geacht,
mag Vlaanderen weer gloren
in de oude macht en pracht!'

Genoeg gepraat!
Kom neer op straat! -
Hij heeft ons reeds te lang zoo van omhoog
beheerscht! - Sa, dood den verrader!

Ja, dood aan hem die ons bedroog! -
Zoo dreunt het verward en verwoed
in het rond; -
en nader, en nader
klotst en stroomt die razende menschenvloed...
Daar ploft de poort op den grond,
de bijlen blinken... - - En stervend glippen
de laatste woorden van zijn lippen:
'O God, spaar 't arme vaderland...
'O volk, hoe gaarn hadde ik mijn leven
'op 't slagveld u ten best gegeven:
'maar sterven moeten door uw hand!...'

't Werk is volbracht,
de man is geslacht,
geslacht als verrader!
Daar ligt hij badend in zijn bloed,
daar ligt hij thans,
dien 't volk zoo dikwijls had begroet
als den vader
des vaderlands!

Philips van Artevelde

't Gevaar is groot
en dringend de nood
in de stad van Lei en Schelde;
de honger maait,
verdelging waait,
't volk schreeuwt om een' Artevelde.

Philips verneemt die bange stem,
den angstkreet van de moeders;
de geest zijns vaders komt tot hem:
sta op! en red uw broeders.
En hij: 'Kiest, mannen! in den nood
als martelaars den hongerdood
of de onderwerping en de schand
en eeuwige verachting,
of volgt mij, nogmaals 't zwaard in hand,
voor 't vaderland, voor 't vaderland,
ter slachting!'

't Gevaar is groot
en dringend de nood
in de stad van Lei en Schelde.
Vooruit! in het veld!
ter slachting gesneld!
wij volgen u, Artevelde!

De Mei siert met het groen der hoop
 de bosschen en de velden.
 Op Brugge rukt een kleine hoop:
 't is Mei ook in 't harte dier helden.
 God help! God help! is 't hoopvol woord...
 Daar naakt de vijand, tuk op moord...
 God hielp! de vijand ligt in 't zand,
 en uit is Vlaandrens lijden.
 Den mannen heil, die, 't zwaard in hand,
 het vaderland, het vaderland
 bevrijdden!

't Gevaar was groot
 en dringend de nood
 als het heer ter slachting snelde...
 Triomf in het land!
 de slavenband
 is verbroken door Artevelde!

Maar neen! de vrijheid moet opnieuw versmacht...
 Heel Frankrijk spuwt zijn ridders...
 Te Rozebeek staat Vlaandrens legermacht...
 De volkren wachten en sidderen...
 Hoe woedend holt en rolt de kamp!
 O ramp, de ruwaard valt, o ramp!
 En Vlaandrens Maagd zijgt neer, vermand,
 en zieltoogt op de lijken...
 De ruwaard moest, het zwaard in hand,
 voor 't vaderland, voor 't vaderland
 bezwijken.

Ach! steeds was groot
en dringend de nood
in het land van Lei en Schelde!
Maar 't volk onthield
hoe gij eens vielt
voor 't vaderland, Artevelde!

1870.

EINDE

Nawoord

Aan het einde van dezen herdruk gekomen, moet ik bekennen dat ik mij, nog meer dan tijdens de eerste uitgave der verzameling in 1881, menigmaal geërgerd heb over zware tekortkomingen in taal, stijl, versbouw, rijm, enz., welke ik onder het proevenlezen ontmoette.

Niettemin heb ik, rekenende op de reeds ondervondene toegevendheid van het publiek, bijna alles weer laten drukken zooals het de eerste maal verzameld is verschenen. Zeer zelden slechts heb ik aan de behoefte om eene kleine verbetering aan te brengen niet kunnen weerstaan, o.a. in het HERBERGTAFEREEL en in 'T ZAL WEL GAAN.

Bij eenige stukjes heb ik hun jaartal vermeld, of de plaats waar zij eerst hel licht zagen; bij een, DE JONGEN, is de 'inleiding' gevoegd, waarvan het in den STUDENTEN-ALMANAK VOOR 1857 voorzien was.